

Powiat Suwalski

Załącznik do
uchwały Nr
Rady Powiatu w Suwałkach
z dn. 2021 r.

**Powiatowa Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Powiatu Suwalskiego**

na lata 2021 - 2027

Spis treści

Obszar A: Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim na lata 2020 - 2022

I.	Wprowadzenie do programu	6
II.	Wsparcie rodziny i system pieczy zastępczej – kształt przewidziany ustawą (synteza)	8
III.	System pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim.	9
A.	Charakterystyka powiatu suwalskiego	9
B.	Diagnoza systemu pieczy zastępczej – synteza	11
1.	Zasoby instytucjonalne w tym służące pieczy zastępczej	11
2.	Pieczka zastępcza w Powiecie Suwalskim	12
2.1	Rodzinna pieczka zastępcza	12
2.2	Instytucjonalna pieczka zastępcza	16
3.	Usamodzielnienie wychowanków	18
4.	Podsumowanie danych odnoszących się do systemu pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim za lata 2017 – 2019	19
5.	Potrzeby powiatu w zakresie pieczy zastępczej	19
IV.	Cele i priorytety programu rozwoju systemu pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim	21
V.	Harmonogram i limity na lata 2020 – 2022	24
VI.	Ewaluacja i monitoring realizowanych działań	26
VII.	Zakończenie	26
	Wykaz wykresów i tabel	27

Obszar B. PROGRAM PROMOCJI ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY na lata 2021-2027

I.	Wprowadzenie do programu	28
II.	Charakterystyka powiatu	28

1.	Ludność	29
2.	Bezrobotni	30
3.	Podmioty gospodarki narodowej	33
III.	Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku pracy Cel główny	39
1.	Priorytetowe grupy wymagające wsparcia	39
2.	Cele szczegółowe	40
1)	Cel 1.1 Działania na rzecz aktywności zawodowej i zwiększenia zatrudnienia	40
2)	Cel 1. 2 Wspieranie samozatrudnienia i rozwój lokalnej przedsiębiorczości.	41
3)	Cel 1.3 Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin	42
4)	Cel 1.4 Rozwój zawodowy osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz popularyzacja kształcenia ustawicznego wśród pracodawców i pracowników.	42
5)	Cel.1.5 Rozwój współpracy i partnerstwo na rynku pracy	43
3.	Uwagi końcowe	44

Obszar C: Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2021 – 2027

Wprowadzenie	45
I. Kompetencje powiatu w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych	47
1. Określenie zjawiska „niepełnosprawność”	47
2. Podstawa prawna dla działań powiatu	47
2.1 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej	48
2.2 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej	49
2.3. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych	49
II. CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ	50
II.1. KIERUNEK I: Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych	50
II.2. KIERUNEK II: Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu	51

II.3. KIERUNEK III: Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych	52
II.4. KIERUNEK IV: Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne	52
II.5. KIERUNEK V: Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy	53
II.6. KIERUNEK VI: Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.	54
III. Harmonogram	55
III.1. KIERUNEK I:	55
III.2. KIERUNEK II:	56
III.3. KIERUNEK III:	56
III.4. KIERUNEK IV:	57
III.5. KIERUNEK V:	57
III.6. KIERUNEK VI:	59
IV. Przewidywane skutki finansowe	59
IV.1. KIERUNEK I:	60
IV.2. KIERUNEK II:	60
IV.3. KIERUNEK III:	61
IV.4. KIERUNEK IV:	62
IV.5. KIERUNEK V:	63
IV.6. KIERUNEK VI:	64
V. Ewaluacja programu	65
V.1. KIERUNEK I:	65
V.2. KIERUNEK II:	66
V.3. KIERUNEK III:	67
V.4. KIERUNEK IV:	67
V.5. KIERUNEK V:	68
V.6. KIERUNEK VI:	69
VI. Zakończenie	69

**Obszar D: Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar
przemocy w rodzinie powiatu suwalskiego na lata 2021-2027**

I.	Wstęp do programu	70
II.	Podstawa prawna	73
III.	Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne	77
IV.	Ogólnopolskie dane statystyczne dotyczące występowania przemocy w rodzinie	79
V.	Dane statystyczne dotyczące występowania przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim	88
VI.	Charakterystyka podejmowanych działań profilaktycznych i pomocowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach w Powiecie Suwalskim.	101
A.	Działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	101
B.	Opracowanie i udostępnianie materiałów edukacyjnych i profilaktycznych lokalnej społeczności	102
C.	Poradnictwo specjalistyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	102
D.	Dane dotyczące osób stosujących przemoc w rodzinie	104
E.	Szkolenia, konferencje, kampanie, projekty organizowane w latach 2018-2020	105
VII.	Wykaz miejsc pomocy dla mieszkańców Powiatu Suwalskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	106
VIII.	Analiza SWOT.	107
IX.	Adresaci programu	108
A.	Koordinator i partnerzy programu	108
X.	Cel główny, obszary działań i cele operacyjne programu.	109
A.	Cel główny	109
B.	Obszary działań	109
XI.	Przewidywane efekty realizacji programu	117
XII.	Źródła finansowania programu	117

XIII. Ewaluacja i monitoring programu 117

Obszar A: Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim na lata 2020 - 2022

I. Wprowadzenie do programu

Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej brzmi: **Małżeństwo, jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.**

Zapis ten, obok innych zawartych w akcie podstawowym, jakim jest konstytucja, wyznacza naturalny porządek prawny w Polsce. Za podstawową komórkę społeczną uznaje się rodzinę, która jest fundamentem dla osiągania ładu społecznego i harmonijnego rozwoju. To właśnie w niej kształtują się emocje, współdziałanie, odpowiedzialność, interakcje czy role, które wpływają na dorosłe życie jednostek. Różnego typu problemy pojawiające się w rodzinie mogą być podstawą do powstawania negatywnych zjawisk jak: wykluczenie społeczne, dysfunkcje w postaci alkoholizmu, bezrobocia, chorób, zaniedbań w sprawach opiekuńczo wychowawczych, na skutek których zagrożone bywa nie tylko bezpieczeństwo dziecka, jego dobro czy możliwości rozwoju ale wręcz życie.

Współczesne rodziny są bardzo zróżnicowane. Obok tych, które zapewniają potomstwu komfort psychiczny i bytowy, istnieją także rodziny, jak się okazuje, niezdolne do samodzielnego stworzenia dzieciom elementarnych warunków bytowych czy zapewnienia bezpieczeństwa. W rodzinach tych, jak uczy doświadczenie, z reguły występują poważne zaburzenia kontaktów emocjonalnych. Więzy jej członków najczęściej są osłabione a dzieci boleśnie przeżywają wyobcowanie związane niejednokrotnie z poczuciem odrzucenia. Niestety sytuacje takie nie należą do rzadkości. Dodatkową trudnością jest fakt, że rodzice biologiczni nie widzą własnych zaniedbań, nie chcą korzystać z oferowanych form instytucjonalnego wsparcia, co w efekcie prowadzi do pogłębienia występujących dysfunkcji.

Funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej w Polsce regulowane jest przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2020 r., poz. 821 tj.). Istotną jego część powierzona została samorządom powiatowym (art. 180 pkt 1), które zobligowane zostały do opracowywania i realizacji trzyletnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej. Kolejny już program Powiatu Suwalskiego obejmuje okres lat 2020 – 2022.

Troską podstawową jest zapewnienie każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, stabilnego i trwałego rodzinnego środowiska wychowawczego. Doświadczenia minionych lat wskazują, że nie w każdym przypadku jest to możliwe. Podstawową trudnością rejestrowaną w skali kraju, jest dotkliwy brak rodzin zastępczych. Dlatego też obecny trzyletni program kładzie duży nacisk na promocję rodzicielstwa zastępczego.

W ramach obecnego programu nastąpi również przekształcenie Domu Dziecka w Pawłówce do kształtu przewidzianego przepisami ustawy, by jak dotychczas, spełniał on niezwykle ważną rolę w odniesieniu do dzieci i młodzieży, które znalazły się poza systemem rodzinnej pieczy zastępczej.

Ważnym wymiarem systemu wsparcia rodzin jest stała i zaangażowana współpraca pomiędzy powiatem i gminami, którym ustawodawca polecił troskę o zagrożone rozpadem rodziny biologiczne. Wzajemne wsparcie instytucji gminnych i powiatowych pozwala lepiej wykorzystać potencjał każdej z nich, co z pewnością lepiej służy dobru rodziny, która jest najbardziej naturalnym miejscem zaistnienia nowego życia, jego ochrony i wszechstronnego rozwoju.

Program rozwoju pieczy zastępczej systematyzuje i ukierunkowuje działania na szczeblu powiatu, jak też ustala priorytety w Powiecie Suwalskim, zgodne z ustawowymi kompetencjami. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, wyznaczonym przez Starostę Suwalskiego, jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) z siedzibą w Suwałkach. W PCPR działa Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej realizujący zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz samodzielne stanowiska do spraw świadczeń.

W niniejszym programie na wstępie została przedstawiona syntetyczna diagnoza systemu pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim. W diagnozie zwrócono uwagę na stan pieczy zastępczej w powiecie oraz wskazano instytucjonalne zasoby wsparcia i pomocy dla dzieci i rodzin zamieszkujących Powiat Suwalski.

W kolejnych rozdziałach zostały określone kierunki działań, które mają przyczynić się do sprawnego funkcjonowania systemu pieczy zastępczej z harmonogramem realizacji zaplanowanych działań.

Program zawiera również zagadnienia dotyczące ewaluacji i monitoringu. Pozwolą one na dokonanie oceny całości prowadzonych działań.

II. Wsparcie rodziny i system pieczy zastępczej – kształt przewidziany ustawą (synteza)

W oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyodrębnić można następujący schemat działań w stosunku do dziecka i rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej:

I. Wspieranie rodziny biologicznej – kompetencja gmin

A. Zaangażowane podmioty:

1. Instytucje i podmioty, w tym asystent rodziny;
2. Placówki wsparcia dziennego;
3. Rodziny wspierające.

B. Formy aktywności:

1. Praca z rodziną (konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapia i mediacje, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawna, grupy wsparcia, specjalistyczne warsztaty pomagające w kształtowaniu relacji małżeńskich oraz międzypokoleniowych ;
2. Pomoc w opiece i wychowaniu (placówki wsparcia dziennego: opiekuńcze, specjalistyczne, pracy podwórkowej).

II. System pieczy zastępczej - kompetencja dzielona pomiędzy szczeblami samorządu

A. Rodzina:

Formy aktywności:

- rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym: zawodowa pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna);
- rodzinny dom dziecka.

B. Instytucjonalna – kompetencja dzielona (*gmina, powiat, województwo samorządowe, organizacje pozarządowe*)

Formy aktywności::

- placówki opiekuńczo – wychowawcze (socjalizacyjne, interwencyjne, specjalistyczno – terapeutyczne);
- regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne;
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Do głównych zadań własnych realizowanych przez powiat w zakresie systemu pieczy zastępczej należy zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę i młodzieżowe ośrodki wychowawcze, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

III. System pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim

A. Charakterystyka Powiatu Suwalskiego

Powiat Suwalski położony jest w północno – wschodniej części Polski w województwie podlaskim. Został on utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Siedzibą powiatu jest miasto Suwałki. Terytorialnie obejmuje on dziewięć gmin wiejskich: Bakałarzewo, Filipów, Jeleniewo, Przerośl, Raczki, Rutka - Tartak, Suwałki, Szypliszki i Wiżajny o łącznej powierzchni 1307,31 km², zaś liczba ludności wynosi 36092 mieszkańców – wg stanu na koniec grudnia 2019 roku, w oparciu o informacje z USC każdej z gmin.

W tabeli nr 1 przedstawiono zestawienie danych obrazujących powierzchnie poszczególnych gmin i ich ludności, wg stanu na 31 grudnia 2019 r. Wszystkie gminy na terenie powiatu mają charakter wiejski. Większość miejscowości znajdujących się na terenie Powiatu Suwalskiego zamieszkuje więcej mężczyzn niż kobiet. Największa dysproporcja tego wskaźnika występuje w gminie Bakałarzewo, najmniejsza w gminie Rutka Tartak. Największą gęstość zaludnienia odnotowano w gminie Raczki. Natomiast najmniejszą w gminie Wiżajny.

Tabela 1. Powierzchnia i ludność Powiatu Suwalskiego na dzień 31 grudnia 2019 r.

Powiat Suwalski	Powierzchnia w km ²	Ludność	Na 1 km ²
Bakałarzewo (gmina wiejska)	122,6	3240	26
Filipów (gmina wiejska)	150,8	4336	29
Jeleniewo (gmina wiejska)	131,4	3163	24
Przerośl (gmina wiejska)	123,6	2960	24
Raczki (gmina wiejska)	142,2	5938	42
Rutka Tartak (gmina wiejska)	103,5	2442	23
Suwałki (gmina wiejska)	264,6	7598	28
Szypliszki (gmina wiejska)	156,4	4014	25
Wiżajny (gmina wiejska)	111,9	2401	21
Powiat Suwalski łącznie	1307,31	36092	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zebranych z USC gmin powiatu suwalskiego na dzień 31 grudnia 2019 r.

Liczba mieszkańców powiatu zmniejszyła się w porównaniu z danymi z końca roku 2012. Jednakże w zmiany te nie mają charakteru strukturalnego.

Kilka informacji statystycznych, które pozwolą spojrzeć na powiat suwalski, poprzez wybrane kategorie prezentowane przez GUS, na tle województwa podlaskiego oraz całego kraju.

Wiek mieszkańców. Średni wiek mieszkańców w pow. suwalskim to 39,9 lat. W całym województwie podlaskim jest to 41,6 lat natomiast na obszarze kraju 41,4 lat. Wynika stąd, że

średnia wieku mieszkańców powiatu jest przeciętnie o rok i siedem miesięcy niższa niż pozostałych mieszkańców województwa i o rok i pięć miesięcy niższa w stosunku do średniej krajowej. Gdy spojrzymy na średni wiek odrębnie kobiet i mężczyzn zauważamy, że średnia dla kobiet wynosi 41,3 lat natomiast dla mężczyzn 38,5 lat. Średnia wieku mężczyzn w powiecie jest niższa o dwa lata i dziesięć miesięcy niż dla kobiet¹.

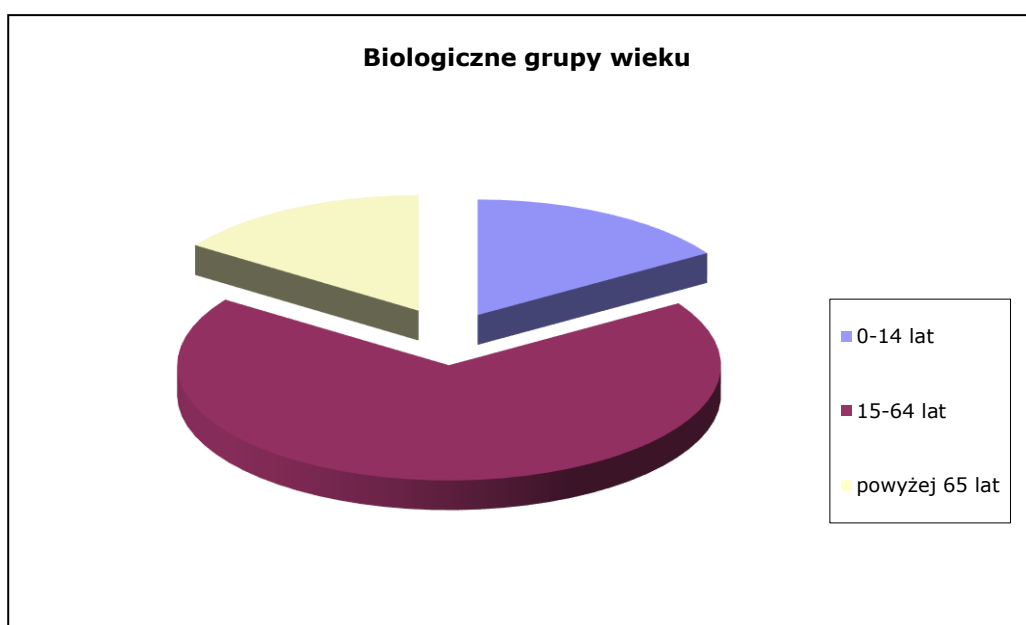
Biologiczne grupy wieku w powiecie suwalskim wyglądają następująco²:

16,0% - ludność w wieku 0-14 lat (w tym: 15,5% kobiety a 16,4% mężczyźni)

68,6% - ludność w wieku 15-64 lat (w tym: 65,8% kobiety a 71,3% mężczyźni)

15,4% - ludność w wieku 65 lat i więcej (w tym: 18,7% kobiety a 12,3% mężczyźni)

Wykres 1. Biologiczne grupy wieku

Stan cywilny mieszkańców powiatu suwalskiego³:

Kawalerowie/Panny w powiecie stanowią 31,7% ogółu społeczności. W tej liczbie kobiety (panny) stanowią mniej niż połowę – tj. 38,8% natomiast mężczyźni (kawalerowie) to 54,7%. Widać stąd, że różnica pomiędzy liczbą kobiet (panien) a mężczyzn (kawalerów) w powiecie wynosi niemal 16%. W województwie podlaskim odsetek tej grupy wynosi 29,5%, natomiast w całym kraju 28,8%.

Żonaci/Zamężne w powiecie suwalskim to 54,7% społeczności. Odpowiednio w województwie podlaskim odsetek wynosi 54,9% natomiast w całym kraju 55,8%.

Wdowcy/Wdowy w powiecie stanowią średnio 9,4% społeczności. W tym kobiety (wdowy) to 16,2% a mężczyźni (wdowcy) to 2,9% społeczności. Odpowiednio w województwie podlaskim odsetek wynosi 9,8% natomiast w całym kraju - 9,6%.

¹ Źródło: GUS, 31.XII.2017, https://www.polskawliczbach.pl/powiat_suwalcki#wiek-mieszka%C5%84c%C3%B3w

² J.w. https://www.polskawliczbach.pl/powiat_suwalcki#wiek-mieszka%C5%84c%C3%B3w

³ J.w. https://www.polskawliczbach.pl/powiat_suwalcki#wiek-mieszka%C5%84c%C3%B3w

Rozwiedzeni/Rozwiedzione w powiecie to 2,5% ogółu mieszkańców. W tym kobiety (rozwiedzione) to 2,3% a mężczyźni (rozwiedzeni) - 2,7%. Odpowiednio w województwie podlaskim odsetek wynosi 4,6% natomiast w całym kraju - 5,0%. Odsetek osób rozwiedzionych jest w powiecie niemal dwukrotnie niższy niż w województwie podlaskim i dwukrotnie niższy niż w całym kraju.

Małżeństwa na 1000 ludności w roku 2017. W powiecie suwalskim przeciętnie zawarto 5,6 małżeństw. Odpowiednio w województwie podlaskim i w całej Polsce było to 5,0.

Z kolei **rozwodów na 1000 ludności** było w powiecie suwalskim 0,8. Jest to niemal dwukrotnie niższy wskaźnik niż w województwie podlaskim (1,5) i ponad dwukrotnie niższy wskaźnik niż w całej Polsce (1,7).

Współczynnik dzietności ogólnej (liczba dzieci, urodzonych przez przeciętną kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego, 15 - 49 lat) jest w powiecie suwalskim (1,64) nieco wyższy niż w woj. podlaskim (1,40) i wyższy również niż w kraju (1,45).

B. Diagnoza systemu pieczy zastępczej - synteza

1. Zasoby instytucjonalne, w tym służące pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim, dysponuje bazą lokalową oraz kadrową. Są to zatrudnieni specjaliści z wieloletnim doświadczeniem. Ponadto Centrum, w zależności od występujących potrzeb, prowadzi systematyczną współpracę z wieloma instytucjami. Wśród nich są miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, sądy rodzinne, kuratorzy sądowi, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, szkoły, podlaski urząd wojewódzki, rzecznik praw dziecka, MRPiPS.

PCPR jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Realizuje zadania z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019, poz. 1507 ze zm.), ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821 tj.), ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 t.j.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020r. poz. 426 ze zm..)

Na terenie Powiatu Suwalskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego (Nowa Pawłówka 1, 16-427 Przerośl), Warsztat Terapii Zajęciowej w Filipowie (Pl. Stefana Batorego 25, 16-424 Filipów), Ośrodek Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Suwałkach, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie z siedzibą w Suwałkach, Hostel przy Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie z siedzibą w Dowspudzie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku (Lipniak 3; 16 – 402 Suwałki) oraz Zakład Aktywności Zawodowej SOWA (Lipniak 3; 16 – 402 Suwałki). Działają też Środowiskowy Dom Samopomocy w Białej Wodzie i Ośrodek Rehabilitacyjno Edukacyjno Wychowawczy (OREW) w Brodzie Nowym, dla których organem prowadzącym jest Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną (PSONI).

2. Piecza zastępcza w Powiecie Suwalskim

2.1 Rodzinna piecza zastępcza

1) Informacje ogólne.

Funkcje rodziny zastępczej, po uprzednim spełnieniu określonych w ustawie „O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej” wymogów kwalifikacyjnych (art. 41 i 42 ustawy), pełnić mogą zarówno osoby samotne jak i małżeństwa.

W powiecie, na dzień 31 grudnia 2019 roku, funkcjonowało 56 rodzin zastępczych, w tym 28 rodzin spokrewnionych i 24 niezawodowych oraz 5 rodzin zawodowych. Jedna z rodzin zastępczych dla celów statystycznych ma podwójny status – wykazywana jest jako rodzina spokrewniona i niezawodowa. W rodzinach tych na koniec roku umieszczonych było 98 dzieci i młodzieży. W procesie usamodzielnienia uczestniczyło 11 (jedenastu) wychowanków: 9 (dziewięciu) z rodzin zastępczych oraz 2 (dwoje) z domu dziecka.

Powiat Suwalski istnieje od dwudziestu jeden lat. Taki też okres funkcjonuje w jego strukturze system pieczy zastępczej. Zamieszczona niżej tabela przedstawia dane liczbowe obrazujące rozwój pieczy na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat.

Tabela 2. Rodziny zastępcze i dzieci w rodzinach zastępczych w latach 1999 - 2019

Rok	Rodziny zastępcze				Dzieci			
	Stan na początek roku	Napływ	Odpływ	Stan na koniec roku	Stan na początek roku	Napływ	Odpływ	Stan na koniec roku
1999				32				40
2000	32	1	5	28	40	1	6	35
2001	28	2	8	22	35	3	10	28
2002	22	1	0	23	28	2	2	28
2003	23	9	3	29	28	16	3	41
2004	29	13	0	42	41	27	4	64
2005	42	0	1	41	64	0	1	63
2006	41	14	6	49	63	31	10	84
2007	49	9	6	52	84	12	6	90
2007	52	7	12	47	90	12	18	84
2009	47	12	5	54	84	30	9	105
2010	54	8	11	51	105	11	25	91
2011	51	3	2	52	91	8	3	96
2012	52	3	7	48	96	10	9	97
2013	48	7	2	53	97	11	6	102
2014	53	9	7	55	102	17	11	108
2015	55	11	9	57	108	11	24	95
2016	57	8	4	61	95	11	9	97
2017	61	5	9	57	97	11	11	97
2018	57	2	8	51	97	7	13	91
2019	51	9	4	56	91	17	10	98
Łącznie		133	109			248	190	

Źródło: opracowanie własne

W styczniu roku 1999 na terenie powiatu istniały 32 (trzydzieści dwie) rodziny zastępcze, w których przebywało 40 (czterdzieścioro) dzieci. Na koniec grudnia roku 2019 w powiecie funkcjonowało 56 (pięćdziesiąt sześć) rodzin a liczba umieszczonych w nich dzieci wynosiła 98 (dziewięćdziesiąt osiem). Zatem obserwujemy znaczący (o 24) wzrost liczby rodzin na końcu omawianego w stosunku do roku 1999. Natomiast w tym samym czasie liczba dzieci wg stanu na koniec roku 2019 była większa niemal dwa i pół razy niż w momencie utworzenia powiatu. W okresie dwudziestu lat istnienia powiatu zafunkcjonowało w systemie łącznie 165 rodzin zastępczych. W rodzinach tych wychowywało się 288 dzieci i młodzieży.

W tym samym czasie, a więc od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 31 grudnia 2019 r., Dom Dziecka w Pawłówce otoczył opieką 201 dzieci.

Wydaje się interesujące odniesienie tych liczb do innych powiatów, które spełniały te same zadania w analogicznym okresie. Na potrzeby krótkiego porównania przyjmujemy liczbę rodzin zastępczych na dzień 31 grudnia 2019 roku w powiecie oraz liczbę dzieci w tych rodzinach i odniesiemy je do liczby mieszkańców powiatu.

Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych i dzieci na tle liczby mieszkańców powiatów

Lp.	Powiat	Liczba mieszkańców	Jedna rodzina zastępcza na liczbę mieszkańców	Jedno dziecko w rodzinie zastępczej na liczbę mieszkańców
1.	Olecki	34.700	826	463
2.	Sejneński	20.500	621	410
3.	Augustowski	59.000	843	504
4.	Zambrowski	44.250	2950	1475
5.	Łomżyński	51.400	1558	734
6.	Hajnowski	44.300	963	482
7.	Kętrzyński	64.200	944	629
8.	Suwalski	36092	645	368

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie wskazuje, że w Powiecie Suwalskim jedna rodzina zastępcza występuje na 645 mieszkańców. Podobna wielkość występuje jedynie w Powiecie Sejneńskim (621). W innych powiatach regionu i sąsiedztwa wskaźnik ten jest znacząco wyższy, co oznacza, że rodziny zastępcze występują tam rzadziej. Jeszcze bardziej wyraźny jest wskaźnik liczby dzieci w rodzinach zastępczych w odniesieniu do mieszkańców powiatu. W powiecie jedno dziecko w rodzinie zastępczej przypada na 368 mieszkańców. Inne powiaty mają ten wskaźnik znacząco wyższy.

Z przedstawionego zestawienia można wysnuć pośrednio wniosek, że rodziny biologiczne w powiecie suwalskim częściej zdradzają cechy dysfunkcyjne, skoro dzieci z tych rodzin częściej niż z innych powiatów trafiają do systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

2) Struktura rodzin zastępczych.

Rodziny spokrewnione w liczbie 28 (dziadkowie, starsze rodzeństwo) stanowiły około 50% wszystkich rodzin zastępczych. Nieco mniej (24) było rodzin niezawodowych oraz 5 rodzin

zawodowych. Należy jednak mieć na uwadze, że wśród rodzin niezawodowych w zdecydowanej większości są wujkowie i ciocie dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.

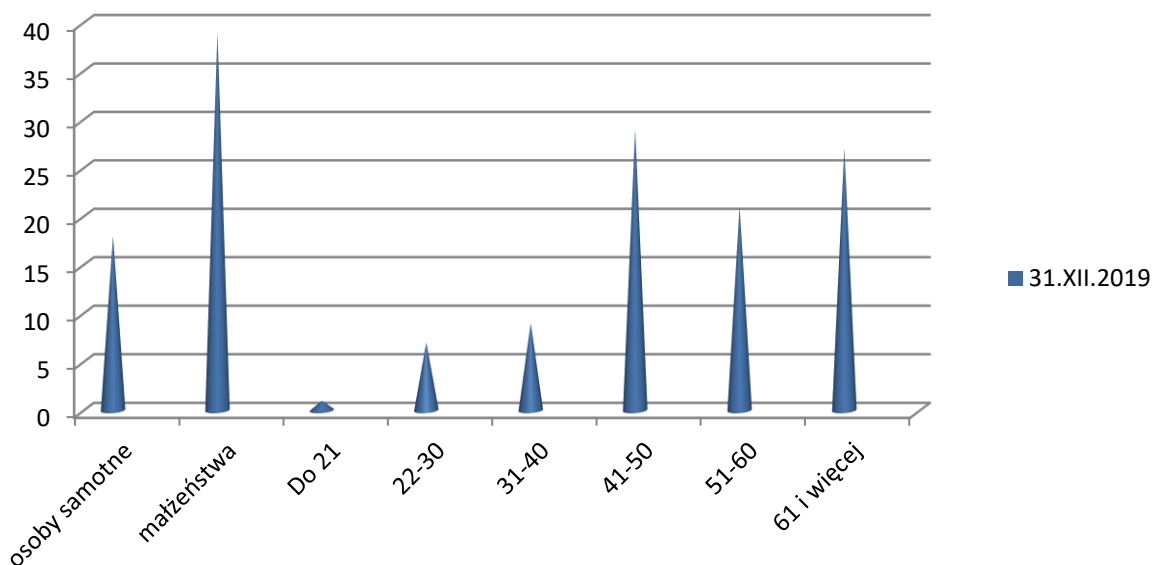
Niemal 70% wszystkich rodzin tworzą małżeństwa. Pozostałe tworzą osoby samotne, wśród których jest 13 (trzynaście) kobiet i 5 (pięciu) mężczyzn.

3) Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej.

Na koniec 2019 roku wśród pełniących funkcje rodziny zastępczej, przeważały osoby powyżej 40 roku życia (niemal 82%). Z kolei osoby poniżej 30 roku życia stanowią nieco ponad 8%.

Stan ten wydaje się być zrozumiały zwłaszcza w kontekście analizy przyczyn orzekania o pieczy zastępczej przez sądy. Dzieje się tak, że najczęściej dziadkowie przejmują opiekę nad wnukami w sytuacji, gdy małżeństwa ich dzieci rozpadają się z racji na różnego rodzaju dysfunkcje lub niewydolność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Z kolei rodziną zastępczą dla młodszego rodzeństwa zostaje rodzeństwo starsze tylko w wyjątkowych sytuacjach, gdy nie sposób wskazać innych kandydatów na rodzinę zastępczą. Za takimi rozstrzygnięciami sądów najczęściej przemawiają doświadczenie życiowe osób starszych oraz stabilna sytuacja życiowa jak też jasna deklaracja o zapewnieniu dziecku właściwych warunków rozwoju. Są one czynnikami decydującymi.

Wykres 2. Struktura rodzin. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania dot. rodzin zastępczych

Stan na dzień 31.XII.2019		
Stan cywilny rodzin zastępczych	Osoby samotne	18
	Małżeństwa	39
Wiek osób będących rodz. Zastępczą (w latach)	do 21	1
	22-30	7
	31-40	9
	41-50	29
	51-60	21
	61 i więcej	27

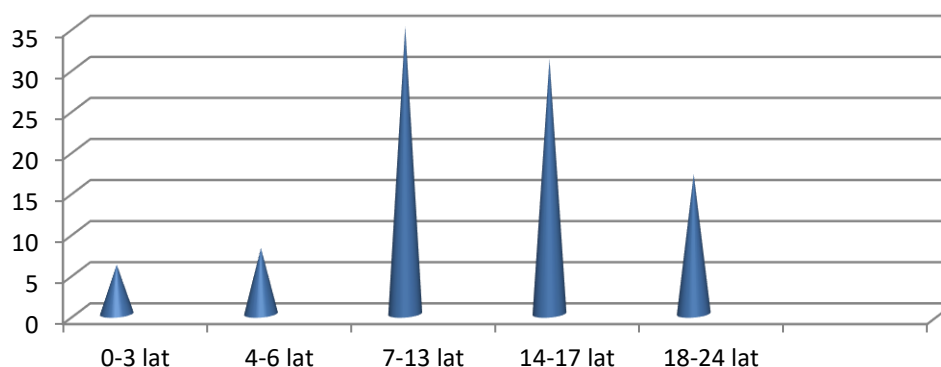

4) Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej⁴

Na podstawie analiz treści postanowień sądowych oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej rokrocznie sporządzonych przez PCPR należy stwierdzić, że najczęstszymi przyczynami umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej na terenie powiatu suwalskiego są:

- uzależnienia rodziców (alkoholizm, narkomania), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- sieroctwo, półsieroctwo,
- choroba rodziców,
- przemoc,

Wykres 3. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych – stan na dzień 31 grudnia 2019

r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań:

Wiek dziecka	Liczba dzieci
0-3 lat	7
4-6 lat	8
7-13 lat	35
14-17 lat	31
18-24 lat	17

Wśród dzieci było 45 (czterdzieści pięć) dziewczynek oraz 53 (pięćdziesiąt trzy) chłopców. Największą grupę stanowią dzieci w wieku od 7 (siódmego) do 17 (siedemnastego) roku życia. Łącznie ponad 67%. Stosunkowo liczną grupą są też osoby, które ukończyły już osiemnasty rok życia, jednakże ze względu na zawiązane więzi oraz kontynuowaną naukę zdecydowały o pozostaniu w rodzinie zastępczej za jej zgodą.

⁴ Źródło: Dane ze sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Dzieci z Powiatu Suwalskiego umieszczane są również w rodzinach zastępczych mieszkających na terenie innych powiatów. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych znajdujących się poza Powiatem Suwalskim. Decydujące zdanie o miejscu umieszczenia dziecka należy ostatecznie do sądu rodzinnego. Rodziny zastępcze znajdujące się poza Powiatem Suwalskim najczęściej okazują się być spokrewnione z dzieckiem trafiającym do pieczy zastępczej.

Tabela 4. Liczba umieszczonych dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w 2019 roku.

Powiat	Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów
Miasto Suwałki	13 dzieci
Powiat Hajnowski	1
Miasto Koszalin	3
Powiat Ełcki	2

Źródło: Opracowanie własne.

2. 2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Na terenie Powiatu Suwalskiego istnieje 1 placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego: Dom Dziecka, Nowa Pawłówka 1; 16 – 427 Przerośl. Placówka ta funkcjonuje od 1997 r. Jej zadaniem jest zapewnienie całodobowej, ciągłej opieki dzieciom pozbawionym trwale lub okresowo opieki własnej rodziny. Placówka prowadzi działania terapeutyczne, interwencyjne skierowane na dziecko i rodzinę naturalną. Placówka położona jest na obrzeżach Suwalskiego Parku Krajobrazowego w małej wsi Nowa Pawłówka, w odległości 20 km od Suwałk. Dom Dziecka dysponuje 30 miejscami.

Trafiające do placówki dzieci nie są rozdzielane na grupy wiekowe. Rodzeństwo zamieszkuje razem. W zależności od liczebności, rodzeństwa otrzymują do swojej dyspozycji pokój lub dwa. Dzięki temu podtrzymywane są więzi rodzinne, a rodzeństwo uczy się wzajemnej odpowiedzialności względem siebie.

Przebywające w placówce dzieci uczone są samodzielności i samoobsługi w zakresie utrzymywania porządku w pokojach, aneksach kuchennych i świetlicach. W czasie wolnym wychowankowie wraz z wychowawcami przygotowują proste posiłki, desery, pieką ciasta w aneksach kuchennych, które mają do swojej dyspozycji. Starsi wychowankowie przed usamodzielnieniem się z placówki uczą się pisania podań, załatwiania różnych spraw w urzędach, obsługi kont bankowych i umiejętności korzystania z bankomatów, wypełniania przekazów pocztowych i opłacania rachunków.

Potrzeby dzieci przebywających w placówce są bardzo duże. Na podstawowe funkcjonowanie placówki środki finansowe zabezpiecza organ prowadzący, czyli Powiat Suwalski. Środki finansowe

na wypoczynek letni, czy też udział wychowanków w zajęciach zorganizowanych poza placówką, są niejednokrotnie organizowane przez dyrekcję placówki dzięki współpracy ze sponsorami, sądem lub fundacjami w Polsce i spoza granic kraju.

W 2019 roku w placówce przebywało, w ujęciu całorocznym 32 wychowanków. Jednakże w ostatnich latach obserwowany był proces orzekania przez sądy rodzinne o umieszczeniu dzieci przede wszystkim w rodzinnej pieczy zastępczej w tym w placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego. Decyzje kierujące dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej wydawane były coraz rzadziej. Co więcej znaczna liczba tych orzeczeń mówiła o potrzebie umieszczenia dziecka w placówkach typu specjalistyczno – terapeutycznego, z racji na dysfunkcje dzieci. Należy również pamiętać, iż od roku 2012 pod wpływem nowych regulacji prawnych sądy zdecydowanie odeszły od praktyki kierowania do pieczy instytucjonalnej dzieci poniżej dziesiątego roku życia. Zatem znacząco zmniejszyła się grupa docelowa potencjalnych odbiorców usług placówek. Stało się to wyraźnie odczuwalne w zmniejszającej się, szczególnie w ostatnich sześciu latach, liczbie dzieci, jakie były do Domu Dziecka w Pawłówce kierowane. Pewnym przełomem w tym procesie jest okres ostatnich dwóch lat a zwłaszcza rok 2019. Okazało się bowiem, że nie jest możliwe umieszczenie wszystkich nieletnich, pozbawionych opieki rodzicielskiej, w rodzinnych formach pieczy zastępczej. W związku z tym coraz częściej dla nieletnich powyżej 10 roku życia, przy braku kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wśród najbliższych krewnych, jedynym rozwiązaniem pozostaje piecza instytucjonalna.

W myśl nowych przepisów po roku 2020 będą mogły funkcjonować placówki o liczbie dzieci nieprzekraczającej 14 osób. Zważywszy obserwowane w okresie ostatnich trzech lat tendencje oraz mając na uwadze profile osobowe dzieci przebywających obecnie w placówce, jak też kwalifikacje kadry zatrudnionej w Domu Dziecka należy podjąć decyzję o zmianie obecnego kształtu placówki.

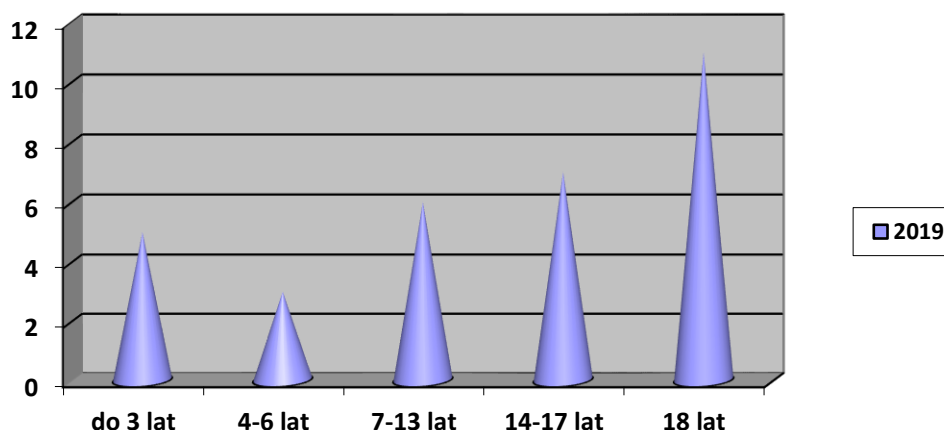
Na koniec grudnia 2019 roku w Domu Dziecka w Pawłówce przebywało 25 dzieci. W pierwszej kolejności do placówki przyjmowane są dzieci pochodzące z terenu Powiatu Suwalskiego. W dalszej z innych powiatów. Spośród 32 nieletnich przebywających w domu w 2019 roku dziewięć to mieszkańcy powiatu suwalskiego.

Większość umieszczonych w placówce dzieci pochodziła spoza terenu Powiatu Suwalskiego. Pochodziły one m. in. z powiatów: kolneńskiego, węgorzewskiego, toruńskiego, bolesławieckiego, piskiego, obornickiego, bartoszyckiego, poznańskiego i Zielonej Góry.

W 2019 roku liczba dzieci z Powiatu Suwalskiego jest niższa niż łączna liczba dzieci z innych powiatów (23). Dzieci pochodzących z Powiatu Suwalskiego (9) było ponad dwukrotnie mniej niż dzieci pochodzących z pozostałych powiatów. Spośród wszystkich dzieci przebywających w placówce większość stanowią dzieci w wieku od 14 do 18 lat. Niższy wiek dzieci trafiających do placówki, niż to przewiduje ustawa, wynika z zasady nie rozdzielania rodzeństwa. Dane te przedstawia poniższy wykres:

Wykres 4. Podział dzieci w placówce ze względu na wiek.

Źródło: Opracowanie własne.

Liczba dzieci w poszczególnych grupach wiekowych wygląda następująco:

Grupy wiekowe				
do 3 lat	4-6 lat	7-13 lat	14-17 lat	18 lat
5	3	6	7	11

Stosunkowo duża liczba młodzieży w wieku lat osiemnastu mówi o wieloletnim okresie pobytu w placówce. Jest też dowodem na to, że rodziny biologiczne pozostały dysfunkcyjne na tyle, że powrót dzieci do nich nie był możliwy.

3. Usamodzielnienie wychowanków

Kolejnym ważnym elementem systemu pieczy zastępczej jest usamodzielnienie wychowanków instytucjonalnych oraz rodzinnych form opieki. Usamodzielnienie jest celem każdego systemu wsparcia i stanowi najlepsze kryterium oceny skuteczności podejmowanych działań. Usamodzielnienie zapobiega procesowi wyuczenia bezradności i dostarczania nowego pokolenia klientów pomocy społecznej.

W ramach wsparcia dla osób opuszczających placówki istnieje możliwość udzielenia pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych - skierowania byłego wychowanka do tzw. mieszkania chronionego/usamodzielnienia. Prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy jest zadaniem własnym powiatu. W Powiecie Suwalskim obecnie nie ma tego typu mieszkań. Byli wychowankowie najczęściej wracają do swoich rodzin naturalnych lub wynajmują mieszkania na terenie miasta Suwałk.

Wychowankowie mogą otrzymać również pomoc:

- na kontynuowanie nauki,
- finansową na usamodzielnienie,
- na zagospodarowanie w formie pomocy rzeczowej,
- pomoc prawną czy psychologiczną.

W kolejnych latach z pomocy na kontynuowanie nauki korzystało od kilku do kilkunastu wychowanków rodzin zastępczych i z placówek opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2019 proces ten kontynuuje 11 wychowanków, w tym 9 wychowywanych w rodzinach zastępczych i dwoje w domu dziecka.

Ostatnią formą pomocy w procesie usamodzielnienia jest pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej i finansowej.

4. Podsumowanie danych odnoszących się do systemu pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim za lata 2017 – 2019.

Analiza dotychczasowego sposobu funkcjonowania systemu pieczy zastępczej w powiecie pozwala na dokonanie następujących stwierdzeń.

1. Do głównych przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej zaliczyć należy dysfunkcyjność rodzin, w tym wynikająca z uzależnień oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W Powiecie Suwalskim, na dzień 31 grudnia 2019 roku, funkcjonowało 56 rodzin zastępczych. Łącznie w rodzinach umieszczonych było 98 dzieci. Jedenastu wychowanków uczestniczyło w procesie usamodzielnienia.
2. Funkcje rodziny zastępczej, zarówno spokrewnionej jak i niezawodowej oraz zawodowej, na terenie Powiatu Suwalskiego w większości pełnią małżeństwa. Na koniec roku 2019 było ich 37 oraz 19 osób samotnych.
3. Około 74% wszystkich osób, które sprawowały pieczę zastępczą w stosunku do dzieci, miało ukończony 40. rok życia. Oznacza to, że funkcję tę podejmują przede wszystkim osoby dojrzałe, posiadające doświadczenie życiowe.
4. Na terenie Powiatu Suwalskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza, Dom Dziecka z siedzibą w Pawłówce Nowej 1; 16–427 Przerośl. W roku 2020 zostanie on przekształcony pod kątem nowych wymagań standaryzacyjnych zapisanych w ustawie o pieczy zastępczej.
5. Analiza procesu usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i POW wskazuje, iż dużym wsparciem w procesie usamodzielnienia dla części z nich byłaby możliwość skorzystania z mieszkania przejściowego, dzięki któremu start w dorosłe samodzielne życie byłby znacząco ułatwiony. Należy zauważyć, że powiat jak dotąd nie dysponuje tego typu narzędziem.

5. Potrzeby powiatu w zakresie pieczy zastępczej.

Omawiając potrzeby powiatu musimy mieć na względzie następujące obszary istotne dla komplementarności i spójności oddziaływań wychowawczych.

- A. Działalność profilaktyczna
- B. Instytucjonalna piecza zastępcza. Infrastruktura
- C. Rodzinna piecza zastępcza
- D. Organizator pieczy zastępczej w powiecie.

A. Działalność profilaktyczna

Jest ona istotnym narzędziem, by ograniczyć zjawisko rozpadu rodzin naturalnych na tyle, na ile jest to w ogóle możliwe. Praca z rodzinami biologicznymi należy wprawdzie do kompetencji gminy, tym nie mniej doświadczenie lat miniony potwierdziło potrzebę współpracy pomiędzy samorządami.

Profilaktyka winna, zatem obejmować działania na rzecz rodzin, w których widoczne są symptomy dysfunkcji, by odpowiednio wcześniej oferować takim rodzinom niezbędne wsparcie specjalistyczne, co pozwoli uchronić rodziny przed rozpadem a dzieci przed traumatyczną wizją oderwania od naturalnego środowiska domowego. Ważnym czynnikiem jest ustawiczne podnoszenie kwalifikacji specjalistów pracujących z rodzinami.

B. Instytucjonalna piecza zastępcza. Infrastruktura

1) Dom Dziecka w Pawłówce

W roku 2020 zostanie on przekształcony pod kątem nowych wymagań standaryzacyjnych zapisanych w ustawie o pieczy zastępczej.

Najbardziej właściwym kierunkiem wydaje się utworzenie dwóch 14 osobowych placówek wielofunkcyjnych.

2) Mieszkanie chronione dla wychowanków

W dłuższej perspektywie jest ono niezbędnym elementem dla właściwego procesu usamodzielnienia wychowanków, szczególnie tych, którzy osiągając pełnoletność w placówce opiekuńczo – wychowawczej nie mają możliwości powrotu do rodzin biologicznych. Mieszkanie daje szansę na bezpieczne warunki zamieszkania na etapie wchodzenia wychowanka w życie zawodowe.

C. Rodzinna piecza zastępcza

Najbardziej dotkliwą sytuacją jest brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych. Jest to niestety ogólnopolskim doświadczeniem. Dlatego konieczne są:

1) Rozwinięcie promocji rodzicielstwa zastępczego oraz szkoleń kandydatów na rodziny zastępcze.

2) Podnoszenie kwalifikacji przez rodziny już funkcjonujące.

3) Rozwój rodzin zawodowych, w tym specjalistycznych i o ile zajdzie taka potrzeba, pogotowia rodzinnego.

4) Dalszy rozwój mechanizmów wspierania i integracji rodzin poprzez grupy wsparcia i warsztaty integracyjno - wychowawcze (wsparcie pedagogiczne, psychologiczne, uzależnione od indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka a także poradnictwo prawne).

5) Realizacja procesu usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na terenie Powiatu Suwalskiego, kilka razy w roku zdarzają się sytuacje, w których sąd żąda od organizatora pieczy zastępczej wskazania w ciągu kilku dni, a czasem nawet w kilka godzin, kandydatów do pełnienia pieczy zastępczej dla dzieci wskazanych przez sąd. Z reguły mamy wówczas do czynienia z sytuacjami bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub nawet życia dzieci. Powtarzalność tego typu sytuacji nakazuje, by rozważyć możliwość powołania pogotowia rodzinnego, do którego mogłyby trafić dzieci w trybie natychmiastowym.

Otwartym i wymagającym rozważnego podejścia pozostaje zagadnienie powstawania w Powiecie Suwalskim rodzinnych domów dziecka.

D. Organizator pieczy zastępczej w powiecie.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (rpz) w powiecie pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach. Standardy wprowadzone ustawą od stycznia 2012 roku nakazują, by organizator zapewnił funkcjonowanie koordynatorów rpz oraz zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej.

Organizator rpz na chwilę obecną dysponuje zapleczem niezbędnym do realizowania systemu pieczy zastępczej. Jakość świadczonych usług na rzecz rodzin jest z roku na rok podnoszona, co wiąże się również ze wzrostem kompetencji pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz głębszej znajomości przez nich środowisk i instytucji, z którymi współpraca jest prowadzona.

Należałoby również rozważyć możliwość zakupu środka transportu, dzięki któremu koordynatorzy rpz mogliby w sposób niekolizyjny zwiększyć swoją mobilność w terenie powiatu bez konieczności wykorzystywania samochodów prywatnych do celów służbowych.

IV. Cele i priorytety programu rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie suwalskim

Katalog zadań własnych powiatu formułuje art. 180. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Cel główny programu

Tworzenie warunków bezpiecznego życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodziców biologicznych poprzez rozwój rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim.

Jako **priorytetowe** potraktować należy:

- 1) Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego. Pozyskiwanie i szkolenie kandydatów oraz rodzin zastępczych.
- 2) Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego. Zapewnienie takiej liczby rodzin zastępczych, która zabezpieczy dobro dzieci pozbawionych opieki w powiecie.
- 3) Wspieranie wychowanków w procesie usamodzielniania i integracji ze środowiskiem. Mieszkania chronione.
- 4) Przekształcenie Domu Dziecka w Pawłówce.

Tabela 5. Cele priorytetowe, kierunki działań i sposoby ich realizacji

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego. Pozyskiwanie i szkolenie kandydatów oraz rodzin zastępczych.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Promocja idei rodzicielstwa zastępczego	<ul style="list-style-type: none"> – informacje na stronie www pcpr w Suwałkach, – tworzenie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem dotarcia do potencjalnych kandydatów;
Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej;	<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem zachęcenia potencjalnych kandydatów; – indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi; – prowadzenie strony internetowej;
Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w zakresie wynikającym z przyszłych zadań.	<ul style="list-style-type: none"> – organizowanie szkoleń; – udzielanie wsparcia i poradnictwa zależnie od indywidualnych potrzeb. – formy warsztatowe wsparcia i wymiany doświadczeń
2. Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Zapewnienie takiej liczby rodzin zastępczych, która zabezpieczy dobro dzieci pozbawionych opieki w powiecie.	<ul style="list-style-type: none"> – poszukiwanie rodziców zastępczych wśród członków dalszej rodziny dziecka; – edukacja społeczna dotycząca wiedzy o możliwościach realizacji pieczy zastępczej;
Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych.	<ul style="list-style-type: none"> – kwalifikowanie, w sytuacjach przewidzianych ustawą, kandydatów spośród istniejących rodzin zastępczych rodzin mogących pełnić funkcje rodziny zastępczej zawodowej; – informowanie rodzin spełniających ustawowe warunki o możliwości zmiany funkcji na rodzinę zastępczą zawodową; – podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych;
Utworzenie spośród istniejących rodzin zastępczych rodzin pełniących funkcje rodzin pomocowych.	<ul style="list-style-type: none"> – informowanie w czasie indywidualnych spotkań i rozmów o możliwościach i korzyściach tworzenia rodzin zastępczych pomocowych; – poszukiwanie, pozyskiwanie wśród rodzin zastępczych zawodowych;
Utworzenie spośród istniejących rodzin zastępczych zawodowych rodzin pełniących funkcje pogotowia rodzinnego, o ile zajdzie taka potrzeba	<ul style="list-style-type: none"> – kwalifikowanie, spośród istniejących rodzin zastępczych zawodowych, rodzin mogących pełnić funkcje pogotowia rodzinnego; – podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego;
Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z pełnionych funkcji zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego.	<ul style="list-style-type: none"> – współpraca z podmiotami zewnętrznymi; – rozpoznawanie indywidualnych potrzeb; – wykorzystanie zasobów własnych; – formy warsztatowe wsparcia i wymiany doświadczeń
Organizowanie i wspieranie rozwoju grup wsparcia dla rodzin zastępczych.	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie harmonogramu i tematyki spotkań; – analiza oczekiwań i potrzeb rodzin zastępczych; – cykliczne spotkania z rodzinami zaangażowanymi w funkcjonowanie grupy wsparcia;
Organizowanie i udostępnianie rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy, terapii i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego w zależności od	<ul style="list-style-type: none"> – monitorowanie potrzeb rodzin zastępczych w trakcie bieżącej działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej; – korzystanie z zasobów własnych organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy stali oraz zatrudni w ramach umowy zlecenie);

indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka, a także poradnictwa prawnego.	– kierowanie do właściwej poradni specjalistycznej;
Tworzenie wewnętrznego systemu wspierania rodziny podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej i asystentem rodziny.	– okresowe spotkania z ośrodkami pomocy społecznej oraz asystentami rodziny; – stała współpraca z rodzinami zastępczymi w środowisku lokalnym.
3. Wspieranie wychowanków w procesie usamodzielniania i integracji ze środowiskiem. Mieszkania chronione.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Tworzenie i realizacja programów usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.	– pomoc w opracowaniu programu usamodzielniania; – monitoring wychowanków w środowisku lokalnym.
Mieszkanie chronione lub treningowe – proces usprawnienia usamodzielniania	– kupno mieszkań na potrzeby wychowanków; – ustalenie regulaminów funkcjonowania mieszkań i zasad przebywania w nich wychowanków.
4. Przekształcenie Domu Dziecka w Pawłówce.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Przekształcenie Domu Dziecka w Pawłówce	– przygotowanie dokumentacji technicznej, – uchwała Rady Powiatu w Suwałkach

Źródło: Opracowanie własne.

V. Harmonogram i limity na lata 2020 – 2022.

Jako główny cel realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Suwalskim przyjmuje się **tworzenie warunków bezpiecznego życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodziców biologicznych poprzez rozwój rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej**. Cel ten rozwinięty został w czterech priorytetach, które wskazują na główne obszary działania w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej. Każdy obszar w istocie wskazuje kierunki działania wraz ze sposobem ich realizacji. Na tej podstawie opracowany został harmonogram i limity na lata 2020 – 2022.

Tabela 6. Harmonogram działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej na lata 2020 – 2022.

Lp.	Działania	Sposoby realizacji działań	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
1.	Promocja idei rodzicielstwa zastępczego	- informacje na stronie www pcpr w Suwałkach, - tworzenie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem dotarcia do potencjalnych kandydatów;	PCPR w Suwałkach	Działanie ciągłe
2.	Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej.	- tworzenie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem zachęcenia potencjalnych kandydatów; - indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi; - prowadzenie strony www	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Działanie ciągłe
3.	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w zakresie wynikającym z przyszłych zadań.	- organizowanie szkoleń; - udzielanie wsparcia i poradnictwa zależnie od indywidualnych potrzeb. - formy warsztatowe wsparcia i wymiany doświadczeń;	Konsultacje pracowników PCPR; Zadania częściowo zlecane w drodze konkursu	Działanie ciągłe
4.	Dostosowanie liczby rodzin zastępczych w Powiecie Suwalskim do potrzeb opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych.	- poszukiwanie rodziców zastępczych wśród członków dalszej rodziny dziecka; - poszerzanie wiedzy społeczeństwa o możliwościach realizacji pieczy zastępczej;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Działalność ciągła
5.	Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Suwalskim.	- kwalifikowanie z pośród istniejących rodzin zastępczych rodzin mogących pełnić funkcje rodziny zastępczej zawodowej; - informowanie rodzin spełniających określone warunki o możliwości pełnienia funkcji rodziny zawodowej; - podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/	Zgodnie z limitem na dany rok kalendarzowy
6.	Utworzenie, spośród istniejących rodzin zastępczych, rodzin pełniących funkcje rodzin pomocowych.	- informowanie w czasie indywidualnych spotkań i rozmów o możliwościach i korzyściach tworzenia rodzin zastępczych pomocowych; - ustalenie zasad realizacji zadania rodziny pomocowej;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Działanie ciągłe;
7.	Utworzenie spośród istniejących rodzin zastępczych zawodowych	- kwalifikowanie, spośród istniejących rodzin zastępczych zawodowych, rodzin mogących pełnić funkcje pogotowia rodzinnego;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Według limitów ustalonych na dany rok

	rodzin pełniących funkcje pogotowia rodzinnego.	- podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego;		
8.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z pełnionych funkcji zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego.	- współpraca z podmiotami zewnętrznymi; - wykorzystanie zasobów własnych;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy lub osoby zatrudnione na umowę zlecenie)	1 szkolenie rocznie/według potrzeb
9.	Organizowanie i wspieranie rozwoju grup wsparcia dla rodzin zastępczych.	- opracowanie harmonogramu i tematyki spotkań; - analiza oczekiwań i potrzeb rodzin zastępczych; - uzgodnienie programu wsparcia dostosowanego do potrzeb rodziny; - cykliczne spotkania z rodzinami zaangażowanymi w funkcjonowanie grupy wsparcia;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Według potrzeb
10.	Organizowanie i udostępnianie rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy, terapii i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego lub uzależnionego od indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka, a także poradnictwa prawnego.	- monitorowanie potrzeb rodzin zastępczych w trakcie bieżącej działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej; - korzystanie z zasobów własnych organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy stali oraz zatrudni w ramach umowy zlecenie); kierowanie do właściwej poradni specjalistycznej;	PCPR w Suwałkach (pracownicy PCPR w Suwałkach i osoby zatrudnione na umowy zlecenie) / instytucje specjalistyczne	Na bieżąco w miarę potrzeb
11.	Tworzenie wewnętrznego systemu wspierania rodziny w oparciu o działania profilaktyczne podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej.	- okresowe spotkania z ośrodkami pomocy społecznej (uświadamianie potrzeby realizowania systemu współpracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w ramach działań profilaktycznych);	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej / opsy w Powiecie Suwalskim/	Na bieżąco
12.	Tworzenie i realizacja programów usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.	- pomoc w opracowaniu programu usamodzielniania; - przygotowanie mieszkań chronionych; - kupno mieszkań chronionych na potrzeby wychowanków; - ustalenie regulaminów funkcjonowania mieszkań i zasad przebywania w nich wychowanków.	PCPR w Suwałkach/ Opiekun usamodzielnienia; Powiat Suwalski	W miarę potrzeb na bieżąco
13.	Przekształcenie Domu dziecka w Pawłówce.	☒- przygotowanie dokumentacji technicznej, ☒- uchwała Rady Powiatu w Suwałkach	Dom Dziecka; PCPR w Suwałkach	2020 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 7. Limity dotyczące pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim na lata 2020 – 2022.

Limit rodzin zastępczych zawodowych tworzonych w danym roku w Powiecie Suwalskim	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
	2	1	2

Źródło: Opracowanie własne.

VI. Ewaluacja i monitoring realizowanych działań

Monitorowanie niniejszego programu oraz system sprawozdawczy odbywać się będzie na podstawie bieżącej oceny i analizy realizowanych zadań (sprawozdania kwartalne) oraz w cyklu sprawozdań rocznych, zarówno w wymiarze rzeczowym jak i finansowym.

Monitorowanie będzie procesem ciągłym. Do monitorowania i ewaluacji zostanie wykorzystany harmonogram działań na dany rok kalendarzowy oraz jego ocena pod kątem efektów realizacji.

Wskaźniki ewaluacji:

1. Liczba udzielonego wsparcia i poradnictwa (konsultacje)
2. Liczba nowopowstałych rodzin zastępczych.
3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.
4. Liczba wydanych opinii, ocen i wizyt w środowisku.
5. Liczba wydanych skierowań na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej.
6. Liczba rodzin zastępczych zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej.
7. Liczba spotkań:
 - Sekcji ds. pieczy zastępczej,
 - Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej,
8. Liczba spotkań z pracownikami ops.

VII. Zakończenie

Rodzina jest najbardziej właściwym miejscem opieki i wychowania. To rodzina powinna w pełni zaspokoić potrzeby biologiczne i psychiczne dzieci. Rodzice, z racji pełnionej funkcji, decydują czy członkowie rodziny połączeni są silną więzią emocjonalną i czy są w niej przestrzegane wartości, zasady i normy budujące wzajemne relacje.

Sytuacja gospodarczo-społeczna kraju, w trzyletnim minionym okresie realizacji powiatowego programu, spowodowała rozładowanie wielu problemów społecznych. Programy wspierające rodzinę (500+ i inne) znacząco wpłynęły na poprawę sytuacji materialnej rodzin.

Tym nie mniej nie wszystkie trudności zniknęły. Niskie kwalifikacje osób wchodzących w związki małżeńskie nazbyt często skutkują szybkim rozpadem rodzin (około 30% w skali kraju). W placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych przebywają dzieci pozbawione rodzicielskiej troski, dzieci, wobec których w domu rodzinnym nie była sprawowana właściwa piecza.

Zaburzenia funkcjonowania rodziny mają różnorodne przyczyny. Oprócz zmian wynikających ze zmian społecznych i gospodarczych czy kulturowych na zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny niewątpliwym wpływ ma też poziom wykształcenia rodziców, poziom więzi rodzinnych. W sposób bezpośredni zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny na terenie Powiatu Suwalskiego uwidaczniają się liczbą dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, placówkach resocjalizacyjnych. Należy również pamiętać o nieletnich i małoletnich będących sprawcami przestępstw.

Najważniejszymi obecnie zadaniami wynikającymi z niniejszego programu jest kontynuowanie pomocy dziecku i rodzinie. Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej ma przede wszystkim służyć dzieciom i młodzieży, które nie z własnej winy zostały pozbawione rodzinnego ciepła. Chcemy bardzo, by przyjęte w programie założenia i cele, kierunki działań i metody ich realizacji, przemieniały się nade wszystko w uśmiech dziecka. W poczucie bezpieczeństwa i nadzieję, których w jakimś momencie młodego życia zabrakło.

WYKAZ WYKRESÓW, TABEL

WYKAZ WYKRESÓW

1. Wykres 1. Biologiczne grupy wieku	Str. 7
2. Wykres 2. Struktura rodzin. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej	Str.14
3. Wykres 3. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych – stan na dzień 31 grudnia 2019 r.	Str.15
4. Wykres 4. Podział dzieci w placówce ze względu na wiek.	Str.18

WYKAZ TABEL

1. Tabela 1. Powierzchnia i ludność Powiatu Suwalskiego na dzień 31 grudnia 2019 r.	Str. 9
2. Tabela 2. Rodziny zastępcze i dzieci w rodzinach zastępczych w latach 1999 - 2019	Str. 12
3. Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych i dzieci na tle liczby mieszkańców powiatów	Str.13
4. Tabela 4. Liczba umieszczonych dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w 2019 roku.	Str.16
5. Tabela 5. Cele priorytetowe, kierunki działań i sposoby ich realizacji	Str.22
6. Tabela 6. Harmonogram działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej na lata 2020 – 2022.	Str.24
7. Tabela 7. Limity dotyczące pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim na lata 2020 – 2022.	Str.26

Obszar B: P R O G R A M PROMOCJI ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY na lata 2021-2027

I. WPROWADZENIE DO PROGRAMU

Opracowanie powiatowego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji rynku pracy jest zadaniem samorządu powiatu, wynikającym z artykułu 9 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz.U z 2020 roku poz.1409 ze zm.)

Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2021-2027 obejmuje zadania zaplanowane do realizacji w kolejnych 6 latach. Ta perspektywa czasowa jest tożsama ze Strategią rozwiązywania problemów społecznych w powiecie suwalskim na lata 2021-2027.

Niniejszy Program sporządzony został w oparciu o analizę sytuacji na lokalnym rynku pracy w ostatnich latach, obejmuje także założenia:

- 1) Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2021 rok w województwie podlaskim.
- 2) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014- 2020
- 3) Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.
- 4) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie suwalskim na lata 2021-2027.

Program obejmuje kluczowe propozycje działań, jakie urząd będzie podejmował, by poprawić sytuację na lokalnym rynku pracy; głównie w zakresie zwiększenia zatrudnienia i rozwoju przedsiębiorczości. Przewiduje formy aktywizacji wynikające z ustawy o promocji zatrudnienia, nie wyczerpuje jednak całego katalogu przedsięwzięć podejmowanych h przez urząd na rzecz poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Realizacja zadań zaplanowanych w Programie zależeć będzie od wysokości środków jakimi Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach będzie dysponował w latach 2021- 2027 są to środki Funduszu Pracy, pozyskiwane z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej i Marszałka Województwa, a także środki z Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego, oraz Regionalnego Programu Operacyjnego, a także z innych źródeł. Urząd realizuje również zadania związane z rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych, w tym finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

II. Charakterystyka powiatu.

Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach swoim zasięgiem obejmuje dziesięć jednostek organizacyjnych tj. miasto Suwałki oraz 9 gmin powiatu: Bakalarzewo, Filipów, Jeleniewo, Przerośl, Raczki, Rutka Tartak, Suwałki, Szypliszki, Wiżajny. Największym ośrodkiem o powierzchni 66 km² jest miasto Suwałki, które zamieszkuje 69 787 mieszkańców, w tym 36 427 kobiet i 33 360 mężczyzn. W

wieku produkcyjnym jest 43 081 osób. Miasto Suwałki to też siedziba dwóch powiatów – grodzkiego i ziemskiego.

Powierzchnia powiatu suwalskiego wynosi 1.307 km² i zamieszkuje ją 35 606 osób, w tym 17.407 kobiet i 18 199 mężczyzn. W wieku produkcyjnym jest 21.955 osób.

Suwalszczyzna to rejon o niskim poziomie rozwoju ekonomicznego, uprzemysłowienia i urbanizacji. Pewnym atutem tego rejonu jest fakt, że jest to obszar graniczny z trzema Państwami :Federacją Rosyjską, Litwą i Białorusią. Szansą na ożywienie gospodarcze tego rejonu można wiązać z rozwojem kontaktów międzynarodowych .

Powiat zlokalizowany jest w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych, na trasach Berlin-Warszawa- Sankt Petersburg, a także Warszawa –Helsinki.

1. Ludność

Tabela nr 1. Ludność wg płci i miejsca zamieszkania (w latach 2018-2020.).

Wyszczególnienie	31.12.2018r.	31.12.2019r.	30.06.2020r
Ogółem (miasto i powiat),	105 619	105 432	105 393
- w tym:			
kobiety	53 992	53 847	53 834
mężczyźni	51 627	51 585	51 559
Miasto Suwałki	69 827	69.758	69 787
- w tym:			
kobiety	36 471	36 410	36 427
mężczyźni	33 356	33 348	33 360
Powiat Suwalski	35 792	35 674	35 606
- w tym:			
kobiety	17 521	17 437	17 407
mężczyźni	18 271	18 237	18 199

Na dzień 30.06.2020 roku teren działania PUP zamieszkiwało 105 393 osób, z czego 66,2% stanowili mieszkańcy Suwałk, zaś 33,8%) mieszkańcy powiatu suwalskiego. Kobiety w liczbie 53 834 osób stanowiły 51,1% ludności. Obserwuje się niewielki wzrost ludności zamieszkałej w mieście Suwałki. Natomiast liczba ludności zamieszkałej na terenach wiejskich maleje. W stosunku do 2018 roku spadek ten wyniósł 186 osób.

1. 1 Ludność w wieku produkcyjnym

Tabela nr 2. Ludność w wieku produkcyjnym wg płci i miejsca zamieszkania (w latach 2018-2020 r.)

Wyszczególnienie	31.12.2018r.	31.12.2019r.	30.06.2020r
Ogółem (miasto i powiat),	66 037	65 319	65 036
- w tym:			
kobiety	31 019	30 550	32.349
mężczyźni	35 018	34 769	35.765
Miasto Suwałki	43 796	43 276	43 081
- w tym:			
kobiety	21 124	20 790	20 682
mężczyźni	22 672	22 486	22 399

Powiat Suwalski	22.241	22 043	21 955
- w tym:			
kobiety	9 895	9 760	9 720
mężczyźni	12.346	12 283	12 235

Na dzień 30.06.2020 roku na terenie działania PUP było 65 036 osób w wieku produkcyjnym, z czego 66,2% stanowili mieszkańcy Suwałk, zaś 33,8% mieszkańcy Powiatu Suwalskiego. Kobiety w liczbie 32 349 osób stanowiły 47,5% ludności w wieku produkcyjnym.

Obserwuje się spadek ludności w wieku produkcyjnym zarówno w mieście Suwałki i na terenach wiejskich. W stosunku do 2019 roku spadek ten wyniósł 283 osoby.

Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 61,7% ogółu mieszkańców.

2. Bezrobotni

Bezrobocie jest następstwem splotu czynników społeczno-gospodarczych, demograficznych oraz legislacyjnych, które sprawiły, że skala i tempo przyrostu lub spadku bezrobocia w latach 2018-2020 na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach kształtowało się następująco:

Tabela nr 3. Rejestrowane bezrobocie wg stanu na dzień 31.12.(w latach 2018-2020)

Lp.	Wyszczególnienie	31.12.2018r.	31.12.2019r.	31.12.2020r.
1.	„Napływ bezrobotnych” +	4 317	4 015	4 153
2.	„Odptyw bezrobotnych „ -	4 484	4 154	3 712
3.	Różnica	-167	- 139	+ 441
4.	Ogółem bezrobotni w tym:	2 116	1 977	2 419
	1) Miasto Suwałki	1 542	1 429	1 814
	2) Powiat Suwalski	574	548	605
	Stopa bezrobocia :			
	1) Miasto Suwałki	5,4%	4,8%	6,1%
	2) Powiat Suwalski	4,1%	3,9%	4,3%
	3) Polska	5,8%	5,1%	6,2%
	4) Podlaskie	7,8%	6,9%	7,8%
6.	Ogółem .kobiety	1 137	1 069	1 290
	Wg stanu na dzień 31.12., (udział w strukturze)	53,7%	54,1%	53,3%
	z ogółem kobiety w tym:			
	1) Miasto Suwałki	842	787	964
	2) Powiat suwalski	295	282	326

Z analizy danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że poziom bezrobocia malał. Liczba bezrobotnych osiągnęła najniższy poziom 1 977 osób w roku 2019. Spadek liczby bezrobotnych

przekłada się również na zmniejszenie wskaźników stóp bezrobocia, zarówno w mieście i powiecie oraz w kraju i województwie podlaskim.

W 2020 roku odnotowano wzrost bezrobocia o 442 osoby, w stosunku do 2019 roku. Wzrost ten spowodowany był pandemią COVID-19.

O zmianach w poziomie bezrobocia świadczą: napływy oraz odpływy osób bezrobotnych z rejestrów urzędu. W ostatnich 3 latach największy odpływ odnotowano w 2018 roku. W tym czasie do rejestracji zgłosiło „napływ” się 4.317 osób.

2.1. Struktura bezrobocia

2.1.1 Wiek bezrobotnych

Wiek jest jednym z podstawowych czynników decydujących o przydatności kandydata do pracy w ocenie pracodawcy. Przedsiębiorcy stawiają na ludzi młodych, obytych z nowymi technologiami, potrafiącymi posługiwać się językami obcymi, kreatywnych i innowacyjnych. Bogaty zasób doświadczeń zawodowych, który posiadają osoby starsze, może w obecnych czasach nie wystarczać aby znaleźć zatrudnienie.

Tabela Nr 4. Wiek bezrobotnych wg stanu na dzień 31.12 (w latach 2018-2020)

Grupa wieku / wiek w latach	31.12.2018r	31.12.2019r.	31.12.2020r
18-24	220	224	286
% ogółu	10,4%	11,3%	11,8%
25-34	610	579	748
% udział	28,8%	29,3%	30,9%
35-44	444	464	523
% udział	21,0%	23,5%	21,6%
45-54	378	315	406
% udział	17,9%	15,9%	16,8%
55-59	294	255	280
% udział	13,9%	12,9%	11,6%
60 -64	170	140	176
% udział	8,0%	7,1%	7,3%

Na dzień 31.12.2020 roku najwięcej osób zarejestrowanych było w wieku 25-34 lata i udział tej grupy w ogólnej strukturze z roku na rok wzrasta. Maleje udział procentowy osób w wieku 55-59 lata.

2.1.2 Wykształcenie bezrobotnych

Poziom wykształcenia determinuje czy osoba posiada wymagane i oczekiwane przez pracodawców kwalifikacje zawodowe lub ogólne. W obecnych czasach duży nacisk kładzie się na promowanie nieprzerwanego kształcenia ustawicznego, częstego podnoszenia i aktualizowania swoich kwalifikacji zawodowych, wszystko po to, aby nie „wypaść” z rynku pracy w dobie szybko postępujących zmian technologicznych.

Tabela Nr 5. Wykształcenie zarejestrowanych bezrobotnych wg stanu na dzień 31.12(w latach 2018-2020)

Wykształcenie Bezrobotnych	31.12.2018r	31.12.2019r.	31.12.2020r.
Wyższe	377	383	447
% udział	17,8%	19,4%	18,5%
Policealne i średnie zawodowe	453	442	524
% udział	21,4%	22,4%	21,7%
Średnie ogólnokształcące	236	236	308
% udział	11,2%	11,9%	12,7%
Zasadnicze zawodowe	473	416	521
% udział .	22,4%	21,0%	21,5%
Gimnazjalne i poniżej	577	500	619
% udział	27,3%	25,3%	25,6%

Bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie cechuje zróżnicowany poziom wykształcenia. Największy odsetek stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej 25,6%, Następną grupą są osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym 21,7% i stanowią populację bezrobotnych nie posiadających wyuczonego zawodu, co znacząco obniża ich szanse na podjęcie zatrudnienia.

Tabela Nr 6. Zarejestrowani bezrobotni wg stażu pracy wg stanu na dzień 31.12(w latach 2018-2020)

Staż pracy w latach	31.12.2018r.	31.12.2019r.	31.12.2020r.
Do 1 roku	466	443	559
% udział	22,0%	22,4%	23,1%
1-5 lat	584	535	663
% udział	27,6%	27,1%	27,4%
5-10 lat	317	291	374
% udział	15,0%	14,7%	15,5%
10-20 lat	284	291	353
% udział	13,4%	14,7%	14,6%
20-30 lat	208	188	201
% udział.	9,8%	9,5%	8,3%
30 i więcej	80	73	84
% udział.	3,8%	3,7%	3,5%
Bez stażu	177	156	185
% udział	8,4%	7,9%	7,6%

Utrzymuje się w dalszym ciągu duży odsetek osób bezrobotnych z krótkim stażem pracy do 1 roku jak również osób bezrobotnych posiadających staż pracy od 1-5 lat. Osobom młodym trudno jest

znaleźć swoją pierwszą pracę i ją utrzymać. Ta sytuacja głównie dotyczy młodych kobiet, które po urodzeniu dziecka mają problem z utrzymaniem zatrudnienia i powrotem na rynek pracy.

Tabela Nr 7. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy wg stanu na dzień 31.12. (w latach 2018 -2020)

Wyszczególnienie	31.12.2018r.	31.12.2019r.	31.12.2020r.
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, z tego:	1 715	1 581	1 925
% udział	81,0%	79,9	79,6
osoby do 30 roku życia	510	535	658
% udział	24,1%	27,1%	27,2%
w tym osoby do 25 roku życia	220	224	286
% udział	10,4%	11,3%	11,8%
osoby długotrwale bezrobotne	959	786	947
% udział	45,3%	39,7%	39,1%
osoby powyżej 50 roku życia	667	569	674
% udział	31,5%	28,8%	27,9%
osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	422	402	466
% udział	19,9%	20,3%	19,3%
osoby posiadające co najmniej jedno niepełnosprawne do 18 roku życia	5	5	9
% udział.	0,2%	0,2%	0,4%
niepełnosprawni bezrobotni	229	210	191
% udział.	10,8%	10,6%	7,9%

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowią około 80,0% ogółu bezrobotnych. W grupie tej największą populację stanowią osoby długotrwale bezrobotne - 40,0% oraz osoby w wieku 50 plus, które stanowią 27,9% , a także osoby młode do 30 roku życia - 27,2% . Populacja osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy jest grupą bardzo zróżnicowaną pod względem długości pozostawania bez pracy, wieku, rodzaju i stopnia niepełnosprawności, a także posiadania dzieci. Stąd tak ważny jest dobór odpowiednich usług i instrumentów rynku pracy dostosowany do ich potrzeb i wymagań lokalnych pracodawców.

3. Podmioty gospodarki narodowej

Tabela nr 8. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON wg sekcji PKD (lata 2018-2020)

Lp.	Wyszczególnienie A- 2020r B- 2019r. C- 2018r.	Ogółem	Miasto Suwałki	Powiat Suwalski

1.	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo			
	A	169	64	105
	B	172	65	107
	C	181	67	114
2.	Górnictwo i wydobywanie			
	A	26	14	12
	B	27	17	10
	C	28	18	10
3.	Przetwórstwo przemysłowe			
	A	694	495	199
	B	684	488	196
	C	686	496	190
4.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatycznych			
	A	49	35	14
	B	54	41	13
	C	60	49	11
5.	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją			
	A	32	15	17
	B	33	15	18
	C	30	12	18
6.	Budownictwo			
	A	1 321	897	424
	B	1 220	838	382
	C	1 108	780	328
7.	Handel hurtowy i detaliczny i naprawy			
	A	2 141	1 712	429
	B	2 128	1 706	422
	C	2 125	1 712	413
8.	Transport i gospodarka magazynowa			
	A	827	666	161
	B	825	668	157
	C	829	673	156
9.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi			
	A	272	182	90
	B	260	176	84
	C	252	172	80
10.	Informacja i komunikacja			
	A	255	212	43
	B	243	202	41
	C	221	184	37
11.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa			
	A	303	244	59
	B	296	241	55
	C	315	256	59
12.	Działalność związana z obsługą nieruchomości i firm			
	A	352	308	44
	B	334	296	38
	C	320	282	38
13.	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna			
	A	846	702	144
	B	807	670	137
	C	786	657	129
14.	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca			
	A	252	193	59
	B	236	180	56
	C	223	174	49

15.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne			
	A	76	25	51
	B	76	25	51
	C	75	24	51
16.	Edukacja			
	A	360	278	82
	B	346	271	75
	C	331	264	67
17.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna			
	A	648	523	125
	B	624	507	117
	C	612	497	115
18.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją			
	A	174	123	51
	B	166	114	52
	C	158	110	48
19.	Pozostała działalność usługowa,			
	A	776	588	188
	B	749	566	183
	C	710	539	171
	RAZEM			
	A	9 573	7 276	2 297
	B	9 280	7 086	2 194
	C	9 050	6 966	2 084

Na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego na suwalskim rynku pracy funkcjonują 9.573 podmioty gospodarcze, z czego 7.276 (76,0%) na terenie Miasta Suwałki, zaś 2.297 (24,0%) na terenie powiatu suwalskiego. W stosunku do 2019 roku liczba podmiotów zwiększyła się o 293 podmioty. W mieście Suwałki przybyło 190 podmiotów, a w powiecie suwalskim 103 podmioty.

Na dzień 31.12.2020 r. na terenie działania tutejszego urzędu najwięcej podmiotów gospodarczych działało w sektorach:

- handel hurtowy i detaliczny , naprawy – 22,4%,
- budownictwo -13,8%,
- działalność profesjonalna , naukowa i techniczna 8,8 %
- transport i gospodarka magazynowa – 8,6%,
- pozostała działalność usługowa – 8,1%,
- przetwórstwo przemysłowe - 7,3%
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 6,8%,
- -edukacja 3,8%,
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości 3,7%,
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa - 3,2%

Tabela nr 9. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON wg liczby pracujących (w latach 2018-2020)

Wyszczególnienie A - 2020r B - 2019r C - 2018r.	Ogółem	Podmioty małe zatrudniające od 1-9 osób	Podmioty średnie zatrudniające od 10-49 osób	Podmioty duże zatrudniające ponad 50 osób
Ogółem, w tym				
A	9 573	9 259	248	66
B	9 280	8 969	245	66
C	9 050	8 725	257	68
Miasto Suwałki				
A	7 276	7 028	191	57
B	7 086	6 840	188	58
C	6 966	6 707	194	60
Powiat suwalski				
A	2 297	2 231	57	9
B	2 194	2 129	57	8
C	2 084	2 018	58	8

W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy firmy zatrudniające do 9 pracowników stanowią 96,0%. Znaczna ich część to podmioty jednoosobowe lub tzw. firmy rodzinne nie zatrudniające osób z zewnątrz. Około 3% zatrudnia od 10 do 49 pracowników, zaś 1% zatrudnia 50 i powyżej osób.

3.1. Oferty pracy wg sekcji PKD zgłoszone w latach 2018-2020

Tabela nr 10. Oferty pracy zgłoszone przez podmioty rejestru REGON wg sekcji PKD (w latach 2018-2020)

Lp.	Wyszczególnienie	2018 rok	2019 rok	2020 rok
1.	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	8	1	3
2.	Górnictwo i wydobywanie	34	3	0
3.	Przetwórstwo przemysłowe	710	599	745
4.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatycznych	0	0	0
5.	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	10	17	11
6.	Budownictwo	325	144	136
7.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych wyłączając motocykle	222	122	86
8.	Transport i gospodarka magazynowa	95	61	42
9.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	65	32	56
10.	Informacja i komunikacja	8	10	14
11.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12	10	6
12.	Działalność związana z obsługą nieruchomości i firm	10	6	3

13.	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	95	28	29
14.	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	729	858	934
15.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	69	73	56
16.	Edukacja	63	49	55
17.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	129	77	54
18.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	42	30	22
19.	Pozostała działalność usługowa,	31	93	33
	RAZEM	2 657	2 213	2 285

3.1.1 Oferty pracy

Tabela nr 11. Oferty pracy, w tym miejsca pracy subsydiowanej łącznie ze stażami zgłoszone do Powiatowego Urzędu Pracy w latach 2018-2020.

Lp.	Wyszczególnienie	2018 rok	2019 rok	2020 rok
1.	Ogólna liczba zgłoszonych miejsc pracy, w tym:	2 657	2 213	2 285
	- m. pracy subsydiowanej łącznie ze stażami	424	333	264
2.	Miejsca pracy zgłoszone z terenu miasta Suwałki, w tym:	2 099	1 999	2 148
	- m. pracy subsydiowanej łącznie ze stażami	340	263	234
3.	Miejsca pracy zgłoszone z terenu powiatu ziemskiego, w tym:	558	214	137
	- m. pracy subsydiowanej łącznie ze stażami	84	70	30

Analiza powyższych danych pozwala stwierdzić, że liczba ofert zgłaszanych do urzędu malała. Oferty pracy subsydiowanej kształtowały się następująco 2018 rok - 16,0%, 2019 rok - 15,0%, 2020 rok - 11,5%. Ma to swoje odzwierciedlenie w wysokości środków finansowych, którymi urząd dysponował na aktywizację zawodową bezrobotnych w poszczególnych latach.

3.2 Podjęcia pracy, wysokość środków finansowych

Tabela12. Podjęcia pracy przez osoby bezrobotne, środki finansowe, aktywizacja bezrobotnych (2018-2020)

Wyszczególnienie	2018 rok	2019 rok	2020 rok
------------------	----------	----------	----------

1. Ogółem podjęcia pracy, w tym: - pracy subsyd.	2 275	1 984	2 107
	306	213	191
A. Podjęcia pracy przez bezrobotnych z terenu miasta Suwałki , w tym: - praca subsydiowana	1 696	1 504	1 535
B. Podjęcia pracy przez bezrobotnych terenu powiatu suwalskiego, tym: - praca subsydiowana	225 579	133 480	125 572
	81	80	66
2. Kwota środków finansowych ogółem, w tym:	6 822 200,00	4 579 700,00	48 540 018,00
Fundusz Pracy (algorytm)	1 730 737,00	1 404 973,00	1 098 644,74
EFS	2 432 763,00	2 260 927,00	3 033 373,26
KFS	292 100,00	662 900,00	685 500,00
PFRON	120 000,00	122 400,00	140 000,00
Pozostałe	2 246 600,00	128 500,00	43 540 018,00
			*
3. Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy objętych aktywizacją z udziałem w/w środków finansowych	866	570	496

* środki finansowe na wsparcie przedsiębiorców i pracodawców w ramach COVID -19

Sytuacja na rynku pracy związana z pandemią COVID-19

Od marca 2020 roku, kiedy wprowadzono w Polsce ograniczenia związane z ogłoszonym stanem zagrożenia epidemicznego, nastąpiło pogorszenie sytuacji gospodarczej i sytuacji na rynku pracy. Działania urzędu skierowane były głównie na wsparcie pracodawców i przedsiębiorców w ramach tzw. tarczy antykryzysowej.

Tarcza antykryzysowa to pakiet rozwiązań przygotowanych przez rząd i wprowadzony Ustawą z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U z 2020 roku poz.374 ze zm.), który ma ochronić polskie państwo i obywateli przed kryzysem wywołanym pandemią koronawirusa.

Na wsparcie przedsiębiorców, pracodawców, organizacji pozarządowych w ramach COVID-19 urząd w 2020 roku otrzymał środki w kwocie **43 582 500,00 zł** i realizował następujące formy wsparcia:

1. Niskooprocentowaną pożyczkę dla mikro przedsiębiorców (art. 15zzd) w kwocie do 5 000,00 zł oraz niskooprocentowaną pożyczkę dla organizacji pozarządowych (art. 15zzda) również w kwocie do 5 000 zł.

W 2020 roku wpłynęło do urzędu 4 488 wniosków, z tego 4 223 wnioski (na kwotę 21 073 071,95 zł) rozpatrzono pozytywnie.

2. Dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej dla przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną niezatrudniającego pracowników (art. 15zzc).

Do urzędu wpłynęły 953 wnioski, z tego 801 wniosków rozpatrzono pozytywnie. Wypłacono kwotę 4 310 498 ,17 zł.

3. Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych składek na ubezpieczenia społeczne dla mikro przedsiębiorców, małych i i średnich przedsiębiorców (art.15zsb)

W 2020 roku wpłynęło 481 wniosków, z tego rozpatrzono pozytywnie 443 wnioski. Wypłacono kwotę 10 529 994,87 zł.

4. Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych składek na ubezpieczenia społeczne dla organizacji pozarządowych art. 15zze oraz dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz składek na ubezpieczenia społeczne dla kościelnej osoby prawnej działającej na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, oraz jej jednostce organizacyjnej (art.15zze²).

Do urzędu wpłynęło 8 wniosków, z tego 6 wniosków rozpatrzono pozytywnie. Wypłacono kwotę 62 850,70 zł.

5. Dotacje na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej przez mikro przedsiębiorcę lub małego przedsiębiorcę (art.15zze⁴).

W 2020 roku wpłynęło 112 wniosków, z tego rozpatrzono pozytywnie 13 wniosków. Wypłacono kwotę 65 000,00 zł.

Ogółem w 2020 roku do urzędu w ramach Tarczy antykryzysowej wpłynęły **6.042** wnioski, z tego rozpatrzono pozytywnie **5.486**. Wspieraniem objęto **5.501** osób. Wypłacono kwotę **36.041415,69** zł.

III. Powiatowy Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku pracy. Cel główny

Celem głównym Powiatowego Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy jest realizacja przedsięwzięć, które będą służyć zmniejszeniu liczby osób bezrobotnych poprzez wzrost aktywności zawodowej, wsparcie osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwój przedsiębiorczości i wsparcie pracodawców

1. Priorytetowe grupy wymagające wsparcia:

W ramach Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2021-2027 wsparcie będzie kierowane w szczególności do następujących grup:

1) osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

- bezrobotnych do 30 roku życia;
- długotrwale bezrobotnych,
- bezrobotnych powyżej 50 roku życia;
- bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej;
- bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia;

- bezrobotnych niepełnosprawnych, opiekunów osób niepełnosprawnych,
- 2) bezrobotnych zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą;
- 3) bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 4) przedsiębiorców i pracodawców tworzących nowe miejsca pracy;
- 5) osób pracujących oraz pracodawców planujących podnosić lub rozszerzać swoje kwalifikacje,
- 6) przedsiębiorców z branż najbardziej dotkniętych skutkami ograniczeń związanych z pandemią COVID-19.

2. Cele szczegółowe:

1) Działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i zwiększenia zatrudnienia.

2) Wspieranie samozatrudnienia i rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

3) Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

4) Rozwój zawodowy osób bezrobotnych oraz popularyzacja kształcenia ustawicznego wśród pracodawców i pracowników.

5) Rozwój współpracy i partnerstwo na rynku pracy.

1) Cel 1.1

Działania na rzecz aktywności i zawodowej i zwiększenia zatrudnienia.

Aktywność zawodowa i gotowość do podjęcia zatrudnienia to jedne z ważniejszych elementów składowych aktywności społecznej. Wyzwaniem dla urzędu jest podjęcie takich działań, które będą zmierzały do zwiększenia aktywności zawodowej osób bezrobotnych, pomogą im ograniczyć lub zlikwidować bariery i trudności oraz umożliwią wejście, powrót i utrzymanie się na rynku pracy.

Planowane działania:

1. Wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, poprzez organizowanie usług doradczych w zakresie:

- a) pośrednictwa pracy
- b) poradnictwa zawodowego

2. Realizacja programów rynku pracy,

- a) prace interwencyjne,
- c) roboty publiczne,
- d) staże zawodowe,

- e) przygotowanie zawodowe ,
 - f) organizacja prac społecznie użytecznych.
 - g) dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej ,
 - h) refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy.
3. Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy oraz wspieranie bezrobotnych kontynuujących naukę:
- a) szkolenia i przekwalifikowania,
 - b) studia podyplomowe,
 - b) przyznawanie i wypłata stypendium z tyt. kontynuacji nauki osobom bezrobotnym.
4. Zwiększenie zdolności przystosowawczych i mobilności na rynku pracy.
- a) promowanie mobilności poprzez realizację usług EURES,
 - b) zwrot kosztów dojazdu do pracy,
 - c) promowanie finansowych zachęt do podejmowania zatrudnienia poza lokalnym rynkiem pracy w formie bonu na zasiedlenie,
 - d) wsparcie pracodawców w zatrudnianiu cudzoziemców

Oczekiwane efekty:

1. Wzrost aktywności zawodowej osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
2. Poprawa sytuacji materialnej osób podejmujących pracę.
3. Ułatwienie ponownego wejścia na rynek pracy.
4. Uzyskanie zatrudnienia.

2) Cel 1. 2.

Wspieranie samozatrudnienia i rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

O sile i potencjalne gospodarczym powiatu suwalskiego i miasta Suwałki decyduje liczba efektywnie działających podmiotów gospodarczych, tworzących miejsca pracy. Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia jest jedną z form skutecznego przeciwdziałania bezrobociu, podnoszenia poziomu aktywności zawodowej społeczeństwa, a także stymulowanie rozwoju ekonomicznego i społecznego regionu.

Planowane działania:

1. Tworzenie warunków do podejmowania działalności gospodarczej i tworzenia spółdzielni socjalnych:
 - a - udzielanie dotacji bezrobotnym i poszukującym pracy.
2. Wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy:
 - a - refundacje kosztów wyposażenia lub wyposażenia stanowisk pracy pracodawcom tworzącym nowe miejsca pracy.

Oczekiwane efekty:

1. Powstanie nowych podmiotów gospodarczych .
2. Rozwój istniejących firm sektora MŚP.

3) Cel 1.3

Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz wsparcie ich rodzin to działanie wymagające kompleksowości. Zadaniem urzędu jest włączenie się w realizację tego celu i wsparcie osób niepełnosprawnych w rehabilitacji zawodowej i zatrudnieniu oraz wsparcie rodzin w opiece nad osobą niepełnosprawną.

Planowane działania:

1. Organizowanie usług doradczych w zakresie:
 - a) pośrednictwa pracy
 - b) poradnictwa zawodowego
2. Realizacja programów rynku pracy:
 - a) prace interwencyjne,
 - c) roboty publiczne,
 - d) staże zawodowe,
 - e) przygotowanie zawodowe dorosłych ,
 - f) organizacja prac społecznie użytecznych.
 - g) dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej ,
 - h) refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy.
3. Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy oraz wspieranie bezrobotnych i poszukujących pracy:
 - a) szkolenia i przekwalifikowania,
 - b) studia podyplomowe,
 - b) przyznawanie i wypłata stypendium z tyt. kontynuacji nauki
4. Realizacja Programu Kompleksowego Wsparcia Rodzin „Za życiem”.

Oczekiwane efekty:

1. Wzrost aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.
2. Poprawa sytuacji materialnej osób podejmujących pracę.
3. Ułatwienie ponownego wejścia na rynek pracy.
4. Uzyskanie zatrudnienia.
5. Wsparcie rodzin w opiece nad osobą niepełnosprawną

4) 1.4 Rozwój zawodowy osób bezrobotnych, poszukujących pracy oraz popularyzacja kształcenia ustawicznego wśród pracodawców i pracowników.

Kształcenie ustawiczne jest ważnym elementem rozwoju zawodowego człowieka. Stałe podnoszenie kwalifikacji i umiejętności korzystnie wpływa na atrakcyjność pracownika na rynku pracy i niweluje ryzyko utraty pracy, Postęp techniczny oraz wprowadzanie nowych technologii wymagają ciągłego uzupełniania wiedzy, dostosowania umiejętności zawodowych do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Inwestowanie w podnoszenie kwalifikacji i umiejętności szybkiego reagowania co raz to nowym wymogom rynku pracy daje szansę na uzyskanie i utrzymanie pracy.

Świadczenie wysokiej jakości usług przez pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach oraz zmienność przepisów prawa wymaga od nich stałego podnoszenia kwalifikacji i zdobywania wiedzy merytorycznej potrzebnej do profesjonalnego wykonywania swojej pracy. Doskonalący się pracownicy urzędu są gwarantem skuteczności i efektywności działań w łagodzeniu skutków bezrobocia, w szczególności kiedy pracują z coraz bardziej trudnym klientem, wymagającym zindywidualizowanego podejścia. Niezbędnym jest zatem udział pracowników publicznych służb zatrudnienia w szkoleniach, konferencjach, seminariach dotyczących różnych aspektów rynku pracy.

Planowane działania:

1. Rozwój zawodowy osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

- organizacja szkoleń pod potrzeby rynku pracy,
- kierowanie na studia podyplomowe
- organizacja staży i przygotowania zawodowego
- przyznawanie i wypłata stypendium z tyt. szkoleń, kontynuacji nauki
- przyznawanie bonów szkoleniowych.

2. Wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników urzędu poprzez uczestnictwo w szkoleniach, konferencjach, seminariach.

Oczekiwane efekty:

1. Podniesienie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych.
2. Nabycie nowych umiejętności zawodowych
3. Ułatwienie ponownego wejścia na rynek pracy.
4. Podniesienie poziomu wiedzy i kompetencji niezbędnej do wykonywania pracy.
5. Uzyskanie zatrudnienia.

5) Cel.1.5 Rozwój współpracy i partnerstwo na rynku pracy

Skuteczne rozwiązywanie problemów rynku pracy, stymulowanie i rozwój działalności gospodarczej oraz tworzenie miejsc pracy wymaga współpracy i partnerskich działań samorządów, partnerów

społecznych, organizacji pozarządowych, pracodawców, instytucji oświatowych i innych. Partnerstwo lokalne (pakty, porozumienia, umowy) jest narzędziem polityki strukturalnej Unii Europejskiej w zakresie rynku pracy, a na poziomie lokalnym może przyczynić się do większej skuteczności w pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych i realizację projektów, programów. Dlatego rola poszczególnych partnerów rynku pracy jest niezwykle istotna. Partnerzy lokalni, szczególnie organizacje pozarządowe i ich umiejętności działania na rzecz specyficznych grup. Beneficjentami działań organizacji pozarządowych są grupy zagrożone wykluczeniem na rynku pracy.

Planowane działania:

1. Tworzenie i realizacja programów rynku pracy adresowanych do osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji. Upowszechnianie wśród samorządów gmin organizowania:

- a- prac społecznie użytecznych,
- b- robót publicznych.

2. Tworzenie warunków do integracji ze społeczeństwem osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

- współpraca z ośrodkami pomocy społecznej przy realizacji Programu Aktywizacja i Integracja

3. Współpraca z partnerami rynku pracy dotyczących między innymi:

- a- organizacji i realizacji programów specjalnych,
- a- promocji projektów dotyczących rynku pracy,
- b- pomocy w rekrutacji beneficjentów.

4. Współpraca z Powiatową Radą Rynku Pracy w zakresie wydawania opinii w sprawach dotyczących między innymi:

- a- kierunków kształcenia oraz szkolenia zawodowego zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy ,
- b- organizacji i realizacji programów specjalnych,
- c- organizacji i realizacji Programu Aktywizacja i Integracja.

Oczekiwane efekty:

1. Poprawa sytuacji życiowej, zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wejście na rynek pracy oraz integrację społeczną i zawodową.
2. Wzrost poziomu aktywności zawodowej osób korzystających z pomocy opieki społecznej lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Tworzenie partnerstw lokalnych.

W 2020 roku kontynuowane będą zadania określone w ustawie z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U z 2020 roku poz.374 ze zm.), wspierające przedsiębiorców z branż najbardziej dotkniętych skutkami ograniczeń związanych z pandemią COVID-19.

3. Uwagi końcowe

Program ma charakter otwarty. Możliwe jest wprowadzanie zmian, które przyczynią się do skutecznego i bardziej efektywnego promowania zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Sporządziła: Teresa Kotlińska

Obszar C: Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2021 – 2027

WPROWADZENIE

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 - 2027 określa zadania powiatu na rzecz tychże osób. Ustawodawca, wraz z reformą administracyjną państwa, przekazał samorządom powiatowym część kompetencji i w sposób znaczący ograniczył możliwości ich finansowania. Należy zauważyć, że funkcjonujące w kraju regulacje prawne nie stanowią systemu spójnych rozwiązań, dzięki którym środowiska niepełnosprawnych miałyby zagwarantowane wsparcie od momentu pojawienia się niepełnosprawności w rodzinie. A że niepełnosprawność w sposób znaczący ogranicza możliwości funkcjonowania społecznego od narodzenia aż do naturalnego dopełnienia biegu życia, w tym poprzez lata aktywności zawodowej, na dzień dzisiejszy już chyba nikogo nie trzeba przekonywać. Należy również podkreślić, że osoba niepełnosprawna ma pełne prawo, by oczekiwać, że cywilizowany kraj uzna jej prawa do komplementarnego rozwoju i stworzy mechanizmy prawne i finansowe do tego, by z praw tych można było korzystać.

Niepełnosprawność staje się z roku na rok zagadnieniem coraz mniej bezimiennym. Jest to ze wszechmiar zjawisko pozytywne. Znaczący udział w zmianie podejścia do osób niepełnosprawnych, na przestrzeni ostatnich lat, mają między innymi samorządy powiatowe. Zważywszy na posiadane ustawowe kompetencje spełniają one niezmiernie ważną rolę w procesie współtowarzyszenia osobom niepełnosprawnym. Skala zjawiska niepełnosprawności w wymiarze społecznym jest duża.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych w Polsce ogółem określona została na 4.697,5 tys. Zdecydowana większość (66,7%) posiadała prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności. W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych obniżyła się o 759,2 tys., tj. o 13,9%. Ogólna liczba mieszkańców w Powiecie Suwalskim wynosi 35 674 (wg. danych z GUS z 2019 roku) z tego liczba osób

w wieku lat 15 i więcej wynosi 28.843. Wskaźnik częstości niepełnosprawności w powiecie orzeczonej wśród osób w wieku powyżej 15 lat wg GUS wynosi 7,3%, co daje liczbę 2.106 osób.

Obecność osób niepełnosprawnych siłą faktu rodzi zwiększone wymagania najczęściej w stosunku do najbliższej rodziny. Ale przecież nie można zapominać, że wyzwania wynikające z niepełnosprawności często przekraczają możliwości i środki pojedynczych osób czy rodzin. Stają one przed społecznością lokalną czy strukturą państwową, jako sytuacje rodzące powinność ze strony instytucji odpowiedzialnych za życie publiczne. Niepełnosprawność często ogranicza i to w stopniu znacznym, możliwość samodzielnego życia, nauki czy pracy zawodowej. Osoby przez nią dotknięte często wypadają poza nawias społecznego życia, doświadczają w sposób bolesny zjawiska opisywanego, jako wykluczenie społeczne. Niestety nader często towarzyszy temu proces przyspieszonego ubożenia wynikający z braku dochodów i zwiększonych kosztów leczenia czy rehabilitacji. Równie częste są zjawiska społecznej stygmatyzacji osób niepełnosprawnych. Odnosi się to szczególnie do osób po przebytych kryzysie psychicznym.

Pośród wielu innych rodzi się pytanie o zakres pomocy, jaką społeczeństwo winno świadczyć osobom niepełnosprawnym. Powraca również pytanie o realne możliwości wywiązania się struktur administracyjnych z powinności określonych w formie obowiązującego prawa w stosunku do osób niepełnosprawnych. Jest to, więc ostatecznie pytanie o kształt długofalowych działań państwa sformułowanych w postaci polityki społecznej. Ona, bowiem tak naprawdę, zakreśla finansowe możliwości działań.

Powszechnym powinno stawać się przekonanie, że osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania z praw i obowiązków stanowionych dla ogółu obywateli. Mają też prawo do uzyskania środków koniecznych do wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw. Wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności i godności jednostki.

Wraz z reformą struktur administracyjnych państwa w roku 1999 znaczne uprawnienia w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych zostały przekazane samorządom. W nurcie tym należy widzieć samorządowe programy, formułowane na rzecz środowisk lokalnych w tym i ten proponowany przez Powiat Suwalski.

Refleksja podejmowana wokół skuteczności oferowanego wsparcia idzie dwiema drogami. Z jednej strony należy zauważyć, że w latach 2014 – 2020, a więc przez okres realizacji poprzedniego powiatowego programu, rzeczywiste wsparcie w różnych formach uzyskało około 3960 mieszkańców powiatu suwalskiego. Objęte są tą liczbą wszystkie rodzaje udzielonego wsparcia. Mamy na uwadze zarówno pomoc w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, pomoc oferowaną poprzez Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, czy bardzo szeroko adresowaną pomoc w zaopatrzeniu niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne czy sprzęt pomocniczy. Są w tej liczbie również osoby, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe, podjęły zatrudnienie, rozpoczęły własną działalność gospodarczą korzystając przy tym zarówno ze środków PFRON jak i form współfinansowanych ze środków EFS. Z drugiej jednak strony nie sposób pominąć milczeniem faktu, iż w okresie 25 lat transformacji ustrojowej nie wypracowano niestety spójnej, całościowej koncepcji działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych. Fakt ten zasmuca. Częściowym złagodzeniem braku spójnych rozwiązań prawnych i finansowych w skali kraju są programy samorządowe.

Można jedynie wyrazić nadzieję, że nadchodzący okres perspektywy budżetowej UE 2021 – 2027 pozwoli na wypracowanie uspołnionego systemu rozwiązań również w wymiarze krajowym, dzięki

czemu działania samorządów na rzecz niepełnosprawnych wsparte zaangażowaniem organizacji pozarządowych przyniosą dużo bardziej efektywne i racjonalne propozycje i wpłyną na rzeczywistą poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027 wskazuje cel strategiczny i kierunki działań. Formułuje też szereg zadań, które adresowane są bezpośrednio do środowiska niepełnosprawnych. Dokument docelowo stanowi część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Suwalskiego. Jest on otwarty na uzupełnienia i zmiany, zależne od zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej kraju.

I. Kompetencje powiatu w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych

1. Określenie zjawiska „niepełnosprawność”

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi:

„niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz wypełnianie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi...”

Z uwagi na te kryteria zbiorowość osób niepełnosprawnych podzielono na dwie grupy:

- 1) osoby niepełnosprawne w sensie prawnym, tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- 2) osoby niepełnosprawne w sensie biologicznym, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale mają/odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonania czynności podstawowych.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność, jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Wg Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) za niepełnosprawną należy uznać osobę wymagającą pomocy z zewnątrz, ponieważ nie jest ona w stanie o własnych siłach zaspokoić swych potrzeb ani optymalnie wchodzić w role społeczne. W Polsce za niepełnosprawną uznaje się osobę, która odczuwa ograniczenie swej sprawności przy wykonywaniu podstawowych czynności, odpowiednich do swego wieku (samoobsługa, zabawa, nauka, praca)

2. Podstawa prawna dla działań powiatu

- 1) Art. 4 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1988r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020r poz. 920 z późn.zm.).

2) Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997r.(t.j. Dz. U. z 2021r poz. 573).

3) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003r w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (t.j. Dz. U. z 2019r poz. 1605 z późn. zm.).

4) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzaju zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 926).

5) Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz.U.2020 poz. 1062 z późn.zm.).

6) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. 2020 poz. 176)

7) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1329)

8) Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r.

2.1 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Do zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowanych przez PUP, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych należą:

1) finansowanie kosztów szkoleń, stażu, prac interwencyjnych, przygotowania zawodowego dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu (art. 11 ustawy),

2) udzielanie ze środków Funduszu osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (art. 12a ustawy),

3) dofinansowywanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej lub rolniczej prowadzonej przez osobę niepełnosprawną (art. 13 ustawy),

4) zwracanie pracodawcy kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, bezrobotnych lub poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, skierowanych do pracy przez powiatowy urząd pracy, do wysokości 20-krotnego przeciętnego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy (art. 26 ustawy),

5) zwracanie pracodawcy, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy (ar.26d ustawy),

6) zwracanie pracodawcom kosztów poniesionych na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej, bezrobotnej lub poszukującej pracy i niepozostającej w zatrudnieniu, do wysokości 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia (art.26e ustawy),

7) refundowanie pracodawcom kosztów szkolenia zatrudnionych osób niepełno- sprawnych, (art. 41 ustawy),

8) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,

9) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,

10) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,

11) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych,

12) uczestnictwo w programach dofinansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

13) możliwość utworzenia przez gminę lub powiat wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo jednostki o statusie zakładu aktywności zawodowej (art. 29 ustawy),

2.2 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej

Stałym zadaniem powiatu w pracy na rzecz niepełnosprawnej części społeczności jest rehabilitacja społeczna. Jest ona realizowana w ramach środków otrzymywanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Na bieżąco prowadzone są następujące zadania:

1) dofinansowywanie działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Filipowie, w którym rehabilitację ma zapewnioną 30 uczestników.

2) dofinansowywanie turnusów rehabilitacyjnych, będących zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

3) dofinansowywanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. Tego typu bariery są jednymi z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym kontaktowanie się z otoczeniem. Często eliminują możliwość podjęcia zatrudnienia, a niekiedy nawet samodzielnego wyjścia z domu osoby niepełnosprawnej. Usunięcie istniejących przeszkód oraz umożliwienie osobom niepełnosprawnym poruszania się w otoczeniu pozwala na podjęcie funkcji społecznych i zapewnia możliwość wykorzystania czasu wolnego.

4) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych; o dofinansowanie takie mogą ubiegać się organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz osób niepełnosprawnych a jednocześnie posiadające odpowiednie dla osób niepełnosprawnych warunki lokalowe i techniczne.

5) dofinansowywanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. W ramach tego zadania niepełnosprawni uzyskują dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny (rower rehabilitacyjny stacjonarny, rotor, stepper itp.), w przedmioty ortopedyczne (pionizatory, wózki inwalidzkie, protezy kończyn, kule, aparaty słuchowe i inne) oraz w środki pomocnicze (pielucho majtki, cewniki, worki do zbiórki moczu i inne).

2.3. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

Powiat powinien zapewnić swoim niepełnosprawnym mieszkańcom informację o możliwości korzystania z wszelkich praw, jakie im przysługują. Jest to prawo do świadczeń zdrowotnych, leczniczych i rehabilitacyjnych, prawo do nauki, do szkolenia się, prawo do pracy odpowiedniej do rodzaju i stopnia niepełnosprawności, prawo do świadczeń z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, prawo do uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym społeczności wiejskiej, itp.

II. CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny:

Zintegrowany system edukacji, rehabilitacji, aktywizacji i wsparcia osób niepełnosprawnych, w tym seniorów, i ich rodzin, w Powiecie Suwalskim.

Cel tak sformułowany może wydawać się na chwilę obecną nie do osiągnięcia. Przyczyn jest kilka i zostały one już wcześniej wskazane. Powtórzmy tu jedynie dwie, które wydają się mieć zasadnicze znaczenie, a więc niekompletne i wciąż pozbawione spójności regulacje prawne oraz system finansowania daleko odbiegający od diagnozowanych potrzeb. Tym nie mniej przyjęty dla programu cel musi wskazywać na stan optymalny, do którego zmierzamy, z całą świadomością doświadczanych ograniczeń.

II.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).

NARZĘDZIA

Badania ankietowe i analiza środowiska (wykorzystanie środków z programów Unii Europejskiej).

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Bieżąca weryfikacja liczby osób niepełnosprawnych w powiecie.
2. Rozpoznanie potrzeb grup dysfunkcyjnych w środowisku lokalnym występujących wśród osób niepełnosprawnych na terenie powiatu:
 - a) osoby niewidome i słabo widzące,
 - b) osoby niesłyszące i słabo słyszące,
 - c) osoby z uszkodzonym narządem ruchu,
 - d) osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych,
 - e) osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
 - f) osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania,
 - g) osoby z niepełnosprawnością złożoną, dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością.
3. Wytworzenie spójnego systemu informacji pozwalającego na definiowanie potrzeb oraz podejmowanie działań mających na celu ich zaspokajanie.

II.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIA

1. Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do:
 - a) turnusów rehabilitacyjnych,
 - b) sprzętu rehabilitacyjnego,
 - c) przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
 - d) sportu, kultury, rekreacji i turystyki,
 - e) działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).
2. Dofinansowanie i rozwój działalności podmiotów świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku, oraz innych działających na terenie powiatu)
3. Udostępnianie sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Utworzenie Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego.

NARZĘDZIA

Wykorzystanie środków finansowych: PFRON, Funduszu Solidarnościowego, budżetu państwa, Województwa Podlaskiego, Powiatu Suwalskiego oraz wykorzystanie sprzętu rehabilitacyjnego otrzymanego z darów fundacji zagranicznych, w tym działania włączające projekty realizowane na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego.

PRZEWIDYWANE EFEKTY

1. Zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych i pomocowych osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenach wiejskich.
2. Poprawa sprawności psychofizycznej, usprawnienie i zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych.
3. Zmniejszenie liczby osób oczekujących na usługi rehabilitacyjne i pomocnicze.

II.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),
2. Wspieranie działań prowadzących do likwidacji barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej.
3. Likwidacja barier transportowych, przewóz osób niepełnosprawnych.
4. Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.

NARZĘDZIA

1. Wykorzystanie ustawowych zadań samorządowych oraz programów celowych finansowanych ze środków PFRON
2. Zakup środków transportu
3. Opracowywanie i wydawanie ulotek informacyjnych.
4. Wydawanie kart parkingowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Podnoszenie jakości życia w bezpośrednim otoczeniu osób niepełnosprawnych.
2. Poprawa jakości komunikowania się, transportu oraz dostępu do informacji.

II.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

ZADANIA

1. Doradztwo metodyczne oraz szkolenia pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi ich rodzinami.
2. Tworzenie integracyjnych ośrodków dziennego pobytu ze szczególnym nastawieniem na dzieci niepełnosprawne.

3. Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej. Kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.

NARZĘDZIA

1. Spotkania konsultacyjne z pracownikami socjalnymi oraz warsztatowe formy szkoleniowe.
2. Przygotowanie krajowych programów celowych.
3. Pomoc w wypełnianiu wniosków składanych przez osoby niepełnosprawne oraz rodziny o dofinansowanie ze środków PFRON.
4. Inspirowanie oraz wspieranie działań organizacji pozarządowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Rozwój doradztwa i poradnictwa na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną oraz doskonalenie pracy socjalnej w tym zakresie.
2. Rozszerzenie dostępu rodzin do informacji o różnych formach pomocy i wsparcia świadczonych przez instytucje i organizacje pozarządowe.
3. Poprawa jakości życia w bezpośrednim otoczeniu osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

II.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

ZADANIA

1. Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, w tym:
 - a) promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,
 - b) wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,
 - c) wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (grant na telepracę).
 - d) udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego,
 - e) inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy chronionej.
 - f) wspieranie pracodawców tworzących miejsca pracy osobom niepełnosprawnym.
2. Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:

- a) kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
 - b) wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);
 - c) zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;
3. Współpraca z pracodawcami w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:
- a) upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),
 - b) oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.
 - c) informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
 - d) dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o art. 26 wspomnianej wyżej ustawy.
 - e) szkolenie zawodowe osób niepełnosprawnych.

NARZĘDZIA

1. Wykorzystanie ustawowych działań Powiatowego Urzędu Pracy.
2. Wykorzystanie środków PFRON i Funduszu Pracy.
3. Uaktualnianie danych o sytuacji na rynku pracy osób niepełnosprawnych, w tym zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Wzrost szans na zatrudnienie i ekonomiczne usamodzielnienie się osób niepełnosprawnych.
2. Zdobywanie wiedzy na temat metod i technik poszukiwania pracy przez osoby niepełnosprawne, autoprezentacji oraz podniesienie wiary we własne możliwości jako pełnowartościowego pracownika na rynku pracy – poradnictwo zawodowe.
3. Aktywizacja środowiska pracodawców zmierzająca do zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

II.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA

1. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.
2. Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
3. Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.
4. Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.

NARZĘDZIA

1. Wspólne działania samorządów z terenu powiatu, pracodawców, instytucji pomocy społecznej, służb zatrudnienia oraz organizacji pozarządowych, w tym działania włączające projekty realizowane na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego.
2. Wykorzystanie krajowych środków celowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Zminimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego.
2. Wytworzenie infrastruktury stanowiącej zaplecze dla działań ograniczających negatywne skutki społeczne zjawiska.
3. Wytworzenie stałych mechanizmów wspierających grupy szczególnego ryzyka w ich powrocie do pełnienia ról społecznych i zawodowych.

Należy zaznaczyć, że powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych nie jest dokumentem zamkniętym. Jest on otwarty na nowe możliwości działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych, które mogą pojawić się w wyniku wprowadzenia dodatkowych priorytetów w programach operacyjnych bądź dzięki wprowadzeniu nowych inicjatyw wspólnotowych skierowanych do grup defaworyzowanych.

III. HARMONOGRAM REALIZACJI

III.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych – określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).	2021	Zadanie ciągłe	PCPR

III.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do: a) turnusów rehabilitacyjnych, b) sprzętu rehabilitacyjnego, c) przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, d) sportu, kultury, rekreacji i turystyki, e) działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).	2021	Zadanie ciągłe	PCPR
2.	Dofinansowanie i rozwój działalności podmiotów świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku, oraz innych działających na terenie powiatu)	2021	2027	ŚDS,ZAZ SOWA PCPR, Wydział PIR Starostwa Powiatowego
3.	Udostępnianie sprzętu rehabilitacyjnego	2021	2027	ŚDS,ZAZ SOWA
4.	Utworzenie Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego.	2021	2027	ŚDS,ZAZ SOWA w Lipniaku

III.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	2021	Zadanie ciągłe	PCPR

2.	Wspieranie działań prowadzących do likwidacji barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR – rola wspierająca (np. przy wypełnianiu wniosków)
3.	Likwidacja barier transportowych w tym przewóz osób niepełnosprawnych (zakup środków transportu).	2021	Zadanie ciągłe	Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku
4.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR, ŚDS

III.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Doradztwo metodyczne oraz szkolenia pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR, ŚDS
2.	Tworzenie integracyjnych ośrodków dziennego pobytu ze szczególnym nastawieniem na dzieci niepełnosprawne.	2021	2027	PCPR, Partnerzy społeczni
3.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej. Kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR

III.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	

1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, w tym:	2021	Zadanie ciągłe	
a)	promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,			PUP
b)	wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,			PUP, PCPR, ZAZ SOWA
c)	wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (grant na telepracę).			PUP
d)	Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.			PUP
e)	Inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy chronionej.			ZAZ SOWA, pracodawcy
f)	Wspieranie pracodawców tworzących miejsca pracy osobom niepełnosprawnym.			PUP, PCPR
LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
2.	Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:	2021	2027	PUP, ZAZ SOWA
a)	kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;			
b)	wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);			
c)	zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;			

3.	Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:	2021	2027	PUP, ZAZ SOWA PCPR
a)	upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),	2021	2027	
b)	oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.			
c)	informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.			
d)	dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o art. 26 wspomnianej wyżej ustawy.			
e)	szkolenia zawodowe osób niepełnosprawnych.			

III.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	2021	2027	PUP, PCPR, ŚDS, ZAZ SOWA
2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	2021	2027	PCPR, ŚDS
3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	2021	2027	PUP, ŚDS, ZAZ SOWA
4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	2021	2027	PCPR, PUP, ŚDS, partnerzy społeczni

IV. PRZEWIDYWANE SKUTKI FINANSOWE

Zadania przewidziane do realizacji w ramach programu w latach 2021 - 2027:

IV.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).	Z działalności bieżącej	PCPR

IV.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIE 1: Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
a) b) c) d) e)	turnusów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki, działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).	Zadania finansowane będą ze środków PFRON	PCPR PCPR PCPR PCPR PCPR

Powyższe zadanie realizowane jest w oparciu o środki PFRON, których wielkość na dany rok zależna jest od decyzji PFRON. Na rok 2021 przewidziana jest kwota 950.582 zł. Należy oczekiwać, że na szacunkowa kwota budżetu w kolejnych latach zbliżona będzie do roku 2021, gdyż wyliczana będzie zgodnie z przyjętym algorytmem.

ZADANIE 2: Dofinansowanie i rozwój działalności podmiotów świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku, oraz innych działających na terenie powiatu).

W latach 2021 – 2027 planuje się dalszy rozwój instytucji świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (tj. Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku oraz Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku) polegającą na:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	przeprowadzenie modernizacji budynku hostelu w celu przystosowania poddasza na potrzeby użytkowe tj. stworzenie magazynu, archiwum,	Zakładowy Fundusz Aktywności, Marszałkowski Urząd Województwa Podlaskiego	ZAZ SOWA,
2.	przeprowadzenie cyklu szkoleń zawodowych dla osób po przebyciu kryzysie psychicznym; podjęcie współpracy transgranicznej w ramach nowej perspektywy UE	RPO WP	Starostwo Powiatowe, ŚDS, PCPR, PUP
3.	Kontynuacja aktywizacji społecznej i zawodowej osób po przebyciu kryzysie psychicznym przy obsłudze gości ZAZ SOWA	PFRON, Marszałkowski Urząd Województwa Podlaskiego	ZAZ SOWA
4.	Przewóz osób po przebyciu kryzysie psychicznym, osób niepełnosprawnych	Środki budżetu państwa – dotacja celowa, środki własne powiatu	ŚDS

Działalność podstawowa Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniaku w roku 2020 finansowana była z dotacji celowej budżetu państwa. Wydatkowano na ten cel 1.421.278,59 zł. W roku 2013 utworzony został Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku. Jego działalność przez ostatnie lata intensywnie się rozwijała i w 2020 r. jego budżet wyniósł 2.819.815,46 zł

Zadanie 4. Utworzenie Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego

W latach 2021 – 2027 planuje się utworzenie Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego polegającą na:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Budowa nowego obiektu pn. „Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne” z przeznaczeniem głównie na pobyt stały osób z niepełnosprawnościami. Budowlę planuje się wykonać w miejscu dotychczasowej obory będącej w trwałym zarządzie ŚDS w Lipniaku	Środki finansowe z Funduszu Solidarnościowego, PFRON, środki własne Powiatu Suwalskiego	Starostwo Powiatowe - PIR, ŚDS, ZAZ SOWA,

IV.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIE 1:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
-----	---------	-------------------------------	--

1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	<i>Finansowanie powyższych działań ze środków PFRON</i>	PCPR
----	---	---	------

Powyższe zadanie w roku 2021 realizowane jest w oparciu o środki PFRON, których wielkość na dany rok wynosi 90 tys. zł. Na rok 2022 i w latach następnych szacuje się kwotę około 100 tys. zł. Rzeczywista jej wielkość zależna będzie od poziomu środków PFRON, jakimi będzie dysponował powiat.

ZADANIE 2: Likwidacja barier transportowych, przewóz osób z niepełnosprawnościami:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji społecznej realizowanej w Środowiskowym Domu Samopomocy w Lipniaku	<i>PFRON, środki własne Powiatu Suwalskiego</i>	ŚDS
2.	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji zawodowej i społecznej realizowanej w Zakładzie Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku	<i>PFRON, Zakładowy Fundusz Aktywności</i>	ZAZ SOWA
3.	Przewóz osób niepełnosprawnych	<i>Planuje się finansowanie powyższych działań ze środków PFRON oraz środków budżetu państwa w ramach dotacji celowej</i>	ZAZ SOWA, ŚDS

ZADANIE 3:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	<i>Planuje się finansowanie powyższych działań ze środków PCPR</i>	PCPR

Każdego roku zadanie realizowane jest w ramach budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w działalności bieżącej.

IV.4. KIERUNEK IV

ZADANIE 1: Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Doradztwo metodyczne pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami. Szkolenia w zakresie wskazanym w działaniu	<i>Finansowanie powyższych działań ze środków PCPR</i>	PCPR, ŚDS Lipniak

2.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej; kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	<i>Finansowanie w ramach bieżącej działalności PCPR</i>	PCPR, ŚDS Lipniak
----	---	---	-------------------

Zadania realizowane będą w ramach bieżącej działalności PCPR.

IV.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy (pośrednictwo pracy)		PUP, ZAZ SOWA,
a)	promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,	<i>W ramach bieżącej działalności PUP oraz środków RPO WP</i>	PUP, Starostwo Powiatowe, ZAZ SOWA
b)	wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,	<i>Środki UE</i>	PUP, PCPR
c)	wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon).	<i>Środki UE</i>	PUP, ZAZ SOWA
d)	Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.	<i>Ze środków PFRON</i>	PUP
e)	Inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.	<i>W ramach środków Funduszu Pracy i PFRON</i>	ZAZ SOWA PUP
2.	Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:		PUP, ŚDS, ZAZ SOWA
a)	kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełno-sprawnych;	<i>Środki: Fundusz Pracy; Środki UE</i>	PUP

b)	wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełno-sprawnej);	Środki: PFRON Funduszu pracy, UE	PUP, PCPR, ZAZ SOWA
c)	zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;	Środki: PFRON, UE	PUP, ŚDS, ZAZ SOWA, PCPR
3.	Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych	Środki: PFRON	PUP
a)	upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),	Środki: Funduszu pracy	PUP
b)	oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.	Środki: PFRON	PUP
c)	informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	Środki: PFRON	PUP, PCPR
d)	dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o wspomnianą wyżej ustawę.	Środki PFRON	PUP
e)	Szkolenie osób niepełnosprawnych	Środki Funduszu Pracy; PFRON	PUP, PCPR, FRP

W roku 2021 i latach następnych zadania realizowane są i będą w ramach bieżącej działalności poszczególnych instytucji i posiadanych środków budżetowych. Należy ufać, że możliwym będzie wykorzystanie również środków UE w ramach nowej perspektywy finansowej.

IV.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	<i>działalność bieżąca Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku</i>	PCPR, ŚDS, ZAZ SOWA

2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	<i>działalność bieżąca Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniku</i>	PCPR, ŚDS
3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	<i>działalność bieżąca ŚDS, PUP, ZAZ SOWA</i>	PUP, ŚDS, ZAZ SOWA
4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	<i>Środki UE oraz działalność bieżąca Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniku</i>	PUP, PCPR, ŚDS

Łącznie w roku 2021 na realizację zadań ukierunkowanych na osoby niepełnosprawne przewiduje się kwotę:

- z zadań ustawowych środków PFRON – około 1.080.582,00 zł,
- z programu „Aktywny samorząd” około 140.000,00 zł,
- na bieżącą działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniaku, z budżetu państwa – 1.497.116,00 zł, oraz
- na działalność Zakładu Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku – kwotę około 3.067.948,00 zł.

Ponadto partnerzy społeczni finansują działania na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach prowadzonych instytucji:

- na działalność Ośrodka Rehabilitacyjno Edukacyjno Wychowawczego w Brodzie Nowym – 1.314.850,00 zł
- na działalność ŚDS w Białej Wodzie – 1.024.862,00 zł,
- na działalność WTZ w Filipowie – 723.201,00 zł.

Zakłada się, że realizowane będą w pierwszej kolejności zadania ustawowe, na które powiat dysponuje zabezpieczeniem finansowym. Pozostałe zadania realizowane będą w miarę pozyskiwania środków finansowych.

V. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja i monitorowanie realizacji Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych powiatu suwalskiego na lata 2021-2027 polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych ilościowych umożliwiających określenie bieżące stanu realizacji poszczególnych kierunków działań. Proces ten pozwala na stwierdzenie czy podejmowane działania są zgodne z założeniami, które określono na etapie ich planowania.

V.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).	Liczba osób, które w danym roku są beneficjentami pomocy.	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
a)	turnusów rehabilitacyjnych,	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	sprzętu rehabilitacyjnego,	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
c)	przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
d)	sportu, kultury, rekreacji i turystyki,	Liczba instytucji, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
e)	działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ),	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
f)	przeprowadzenie modernizacji budynku hostelu w celu przystosowania poddasza na potrzeby użytkowe tj. stworzenie magazynu, archiwum,	Wysokość nakładów poniesionych na modernizację	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
g)	przeprowadzenie cyklu szkoleń zawodowych dla osób po przebytych kryzysie psychicznym; podjęcie współpracy transgranicznej w ramach nowej perspektywy UE	Liczba osób z danej grupy, która skorzystała ze szkoleń zawodowych	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
h)	Kontynuacja aktywizacji społecznej i zawodowej osób po przebytych kryzysie psychicznym przy obsłudze gości ZAZ SOWA	Liczba osób zaktywizowanych w ciągu roku	2021-2027 coroczne podsumowanie

			w sprawozdaniu rocznym
i)	Przewóz osób po przebytych kryzysie psychicznym, osób niepełnosprawnych	liczba osób dowożonych w ciągu roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
j)	Budowa nowego obiektu pn. „Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne” z przeznaczeniem głównie na pobyt stały osób z niepełnosprawnościami. Budowlę planuje się wykonać w miejscu dotychczasowej obory będącej w trwałym zarządzie ŚDS w Lipniaku	Nakłady poniesione na budowę nowego obiektu.	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
2.	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji społecznej realizowanej w Środowiskowym Domu Samopomocy w Lipniaku	Nakłady poniesione na zakup środka transportu	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
3.	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji zawodowej i społecznej realizowanej w Zakładzie Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku	Nakłady poniesione na zakup środka transportu	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
4.	Przewóz osób niepełnosprawnych	liczba osób dowożonych w ciągu roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
5.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Doradztwo metodyczne pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami. Szkolenia w zakresie wskazanym w działaniu	Liczba osób, które w danym roku ukończyły szkolenie	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

2.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej; kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	Liczba osób, które w danym roku zostały objęte wsparciem pomocy	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
----	---	---	--

V.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy (pośrednictwo pracy)	Liczba osób, które w danym roku zostały objęte wsparciem na rynku pracy	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
a)	promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,	Liczba osób z danej grupy, które w danym roku zostały objęte wsparciem na rynku pracy	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,	Liczba osób z danej grupy, które w danym roku zostały objęte wsparciem	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
c)	wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon).	Liczba osób, które w danym roku skorzystały z tej formy wsparcia	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
d)	Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.	Liczba osób, które w danym roku skorzystały z tej formy wsparcia	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
e)	Inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych, które w danym roku zostały zatrudnione na terenie powiatu	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
2.	Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:		
a)	kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełno-sprawnych;	liczba szkoleń pracowników instytucji rynku pracy w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełno-sprawnej);	Liczba przeprowadzonego doradztwa i poradnictwa zawodowego na rzecz osób niepełnosprawnych w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

c)	zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;	liczba pracowników zajmujących się osobami niepełnosprawnymi w instytucjach pomocowych w danym roku	2021-2027 podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
3.	Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych	Liczba szkoleń pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
a)	upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),	Liczba osób niepełnosprawnych które skorzystały z pośrednictwa pracy w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.	Liczba szkoleń personelu przeprowadzonych w instytucjach rynku pracy w zakresie współpracy z osobami niepełnosprawnymi w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
c)	informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	Liczba pracodawców, którzy skorzystali w danym roku ze wsparcia instytucji z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych	2021-2027 podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
d)	dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o wspomnianą wyżej ustawę.	Kwota przyznanych zwrotów pracodawcom zatrudniających osoby niepełnosprawne w danym roku	2021-2027 podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
e)	Szkolenie osób niepełnosprawnych	Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały ze szkoleń w danym roku	2021-2027 podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	Liczba osób niepełnosprawnych, które w danym roku uzyskały wsparcie w zakresie integracji zawodowej i społecznej	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	Liczba osób przyjętych do ŚDS w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	<i>Rodzaje działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji osób niepełnosprawnych w danym roku</i>	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	<i>Ilość szkoleń przeprowadzonych dla kadr instytucji pomocowych zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym osobami niepełnoprawnymi w danym roku</i>	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
----	--	---	--

VI. Zakończenie

Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2021 – 2027 ma charakter otwarty. Zmieniający się kontekst prawny działań powiatu będzie wymagał zapewne uściślenia zapisów programu. Ich uchwalenie będzie miało miejsce w trybie właściwym dla uchwalenia Programu.

Obszar D: Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie powiatu suwalskiego na lata 2021-2027

I. Wstęp do programu

Przemoc jest zjawiskiem obecnym w naszym społeczeństwie i dotyczy rodzin o różnym statusie społecznym. Przemocy domowej bardzo długo nie postrzegano jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, które może prowadzić do tragicznych skutków, w skrajnych przypadkach nawet do poważnych okaleczeń czy zabójstw. Ujawniano jedynie wyjątkowo okrutne i budzące sprzeciw społeczny pojedyncze zdarzenia z historii rodzin, w których doszło do tragedii zapominając, że dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem zagrożenia, poniżenia, terroru, lęku i rozpacz. Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje głębokie i szkodliwe, ujawniające się w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Na zjawisko przemocy w rodzinie można patrzeć z różnych punktów widzenia, przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doświadczającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Perspektywa społeczna zaś, to odbiór społeczny zjawiska przemocy w rodzinie, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy, prospołeczność obywateli, czynniki mogące sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka: kształtuje osobowość, system wartości, światopogląd, styl i sposób życia. Ogromną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny mają relacje pomiędzy rodzicami, które powinny być oparte na wzajemnym szacunku, zrozumieniu i miłości. Jeśli występują zaburzenia w tej sferze, role wewnątrzrodzinne także ulegają zaburzeniu, w konsekwencji następuje stopniowa dezorganizacja życia rodzinnego. Rodzina nie jest w stanie wypełniać podstawowych funkcji, łamane są zasady, a postępowanie poszczególnych jej członków staje się coraz bardziej destrukcyjne, niezgodne z normami moralnymi, społecznymi i prawnymi.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie.

Ponieważ przemoc w rodzinie jest zjawiskiem bardzo złożonym i wieloaspektowym, dlatego też przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podjęcia działań o szerokim zakresie, które będą kompleksowo i długofalowo wspierać rodziny, w których ono występuje, a także będą zapobiegać powstawaniu i rozszerzaniu się dalszych form przemocy wobec najbliższych. Pomoc i wsparcie w momencie wystąpienia przemocy w rodzinie wymagają współpracy wielu instytucji, służb i specjalistów.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (t.j. Dz. U. z 2020 r, poz. 218 ze zm.) zobowiązuje powiaty do opracowania i realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Do zadań powiatu zapisanych w Ustawie należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest traumatycznym doświadczeniem dla osób jej doświadczających oraz świadków przemocy. Skutki przemocy dotyczą zarówno bezpośrednich szkód na zdrowiu psychicznym,

fizycznym, jak i poważnych, długotrwałych problemów ujawniających się w życiu dorosłym. Długotrwała przemoc prowadzi do zaburzeń charakterystycznych dla osób przeżywających ekstremalne, traumatyczne doświadczenia. Osoby długotrwale przeżywające przemoc przystosowują się do roli ofiary i przestają się bronić. Konieczna jest wtedy pomoc zewnątrz.

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Doznają one przemocy nie tylko wtedy, gdy są bezpośrednio maltretowane lub zaniedbywane przez rodziców lub opiekunów. Cierpią także wtedy, gdy są świadkami przemocy dorosłych. Przemoc w rodzinie wyrządza dzieciom wiele poważnych szkód, których skutki są odczuwalne w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Ponadto, zachowania przemocowe są powielane i stanowią grupę zachowań podwyższonego ryzyka. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami. Przemoc w rodzinie jest także trudnym problemem dla całego społeczeństwa. Destrukcyjna siła niszczy nie tylko system rodzinny, utrwała się i eskaluje oraz oddziałuje na całą społeczność. Niezbędne jest, zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Suwalskim na lata 2021-2027 jest kontynuacją działań w przedmiotowym zakresie podejmowanych na terenie powiatu w poprzednim okresie programowym.

Opracowanie Programu, podobnie jak w jego poprzedniej edycji poprzedzone zostało rozpoznaniem skali zjawiska przemocy na terenie poszczególnych gmin Powiatu Suwalskiego. Diagnozę opracowano na podstawie danych przedstawionych przez następujące instytucje: Komendę Miejską Policji w Suwałkach, Prokuraturę Rejonową w Suwałkach, Sąd Rejonowy w Suwałkach, gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Suwalskiego, w tym: Zespoły Interdyscyplinarne w poszczególnych gminach, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych oraz na podstawie danych dostępnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Aktualny Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Suwalskim na lata 2021-2027 przyjmuje za główny cel - Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Suwalskim. Cele szczegółowe nawiązują do zadań określonych w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i nowego Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na profilaktykę, skuteczną ochronę i wsparcie osób dotkniętych przemocą, skuteczne oddziaływania wobec osób stosujących przemoc oraz zwiększenie kompetencji osób pracujących w tym obszarze.

Podstawą działań systemowych są założenia, iż:

- przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym z urzędu,
- najważniejsze jest bezpieczeństwo osób doświadczających przemocy i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna,
- nie ma usprawiedliwienia dla przemocy domowej,
- nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka,
- za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc, bez względu na to, co zrobiła osoba doświadczająca przemocy,
- osoba doświadczająca przemocy w rodzinie cierpi z powodu wielokrotnego urazu,
- zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia ofiarą przemocy domowej.

Ważne zasady etyczne, wszelkich prowadzonych działań programowych, wskazuje przyjęta w grudniu 1995 roku na II Ogólnopolskiej Konferencji na temat Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Deklaracja w Sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, której treść jest następująca:

- 1) Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych.
- 2) Człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany.
- 3) Dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.
- 4) Każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej, bez naruszania jego godności osobistej.
- 5) Każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą.
- 6) Każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 7) Każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie we wszelkich dokumentach unijnych traktowana jest, jako łamanie praw człowieka.

W myśl art. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 1948 r. „każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby”. Co więcej, art. 5 dodaje: „Nikt nie może być poddany torturom lub okrutnemu, niehumanitarnemu albo upokarzającemu traktowaniu lub karaniu”.

Kształtowanie właściwego klimatu realizowania polityki opartej na poszanowaniu praw rodziny wymaga ścisłej współpracy wielu podmiotów i instytucji. Program kładzie duży nacisk na współdziałanie wszystkich instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim, stałą diagnozę problemów, odpowiednie przygotowanie kadr oraz usprawnienie procedur współpracy.

Działania zawarte w programie są kontynuacją stałej intensywnej pracy w Powiecie Suwalskim nad utworzeniem skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja programu powinna wydatnie przyczynić się do ograniczenia skali zjawiska oraz skutków stosowanej przemocy i jednocześnie do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego mieszkańców Powiatu Suwalskiego. Zaplanowane w Programie zadania obejmują lata 2021 – 2027, wynikają bezpośrednio z obowiązujących aktów prawnych i są przeznaczone do realizacji przez szereg instytucji w gminach i w powiecie. Wobec powyższego, w miarę potrzeb i sytuacji społecznej oraz z powodu zmian w obowiązującym prawie mogą ulegać korektom i udoskonaleniom.

II. Podstawa prawna

Każdemu społeczeństwu do prawidłowego jego funkcjonowania potrzebne są prawidłowo ukształtowane jednostki. Stąd każde społeczeństwo jest zainteresowane stworzeniem i prowadzeniem właściwej polityki rodzinnej, rozumianej jako całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych, zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

W związku z tym, od dawna na straży relacji rodzic dziecko stoi państwo, zobowiązane do tego na podstawie zarówno zapisów Konwencji o prawach dziecka z 1989 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 ze zm.) jak i postanowień ustawy zasadniczej, tj. Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Zarówno Konwencja, jak i Konstytucja gwarantują tzw. prawa rodzicielskie

i stanowią, iż w pierwszej kolejności za swoje dziecko odpowiadają rodzice (art. 18 Konwencji i art. 48 Konstytucji), a państwo pełni rolę wspierającą w funkcjonowaniu i wypełnianiu przez rodziców ich roli opiekuńczej wobec dzieci. W tym kontekście odpowiedzialność państwa ma charakter subsydiarny. Oznacza to, że w sytuacjach, gdy z różnych powodów jest zagrożone dobro dziecka, bo rodzice nie mogą (z powodu np. śmierci lub choroby, czy wyjazdu za granicę), albo nie potrafią (z powodu niezaradności życiowej), czy też nie powinni (z powodu patologii lub występującej przemocy wobec dziecka, w tym rażącego zaniedbywania swoich obowiązków rodzicielskich), sprawować bezpośredniej opieki nad swoim dzieckiem, państwo jest zobowiązane do „zapewnienia dziecku takich dóbr, których rodzice zapewnić mu nie mogą”, poprzez ustanowienie opiekuna prawnego lub umieszczenie dziecka w innej formie opieki zastępczej - rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej (art. 20 Konwencji), co jest poprzedzone ograniczeniem lub pozbawieniem rodziców władzy rodzicielskiej w stosunku do dziecka, w drodze postępowania sądowego.

Artykuł 19 Konwencji zawiera wyraźny nakaz, aby państwo podejmowało „wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, socjalnej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej krzywdy lub nadużyć, zaniedbania bądź niedbałego traktowania lub wyzysku”. Na podstawie tego zapisu na państwo została nałożona także odpowiedzialność „za ochronę dziecka przed negatywnymi skutkami konfliktu między jego rodzicami”.

Artykuł 72 Konstytucji RP zapewnia natomiast ochronę podstawowych praw dziecka, tj. prawa do opieki i ochrony zdrowia, zapewnienia szkolnictwa, zabezpieczenia praw socjalnych oraz pomocy udzielonej rodzicom w wykonywaniu ich obowiązków. Wskazuje, że „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”. Ponadto, każdy obywatel naszego kraju ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony praw dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Obydwa dokumenty zawierają postanowienia zarówno Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka uchwalonej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1948 r., - która w art. 2 zapewnia każdej osobie, bez względu na rasę, kolor skóry, płeć równe korzystanie ze wszystkich praw i wolności, następnie w art. 3 gwarantuje każdemu człowiekowi prawo do życia i bezpieczeństwa osobistego, natomiast w art. 5 zakazuje poniżającego traktowania - jak i powstałej na jej bazie Deklaracji Praw Dziecka (przyjętej 20 listopada 1959 przez Zgromadzenie Ogólne ONZ), zawierającej 10 szczegółowo sprecyzowanych zasad praw dziecka.

Przemoc domowa jest niezaprzeczalnie pogwałceniem fundamentalnych praw człowieka, w tym również praw dziecka.

W Polsce przemoc domowa jest przestępstwem ściganym z różnych artykułów Kodeksu Karnego, w zależności od tego, czy ma charakter jednorazowego aktu przemocy, czy powtarza się. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły jest kwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną – z art. 207 kk (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 z ze zm.), który stanowi:

- § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Pomimo, iż w uregulowaniach Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności, zarówno w praktyce społecznej, jak i prawnej dotychczasowe zapisy zawarte w Kodeksie Karnym okazały się niewystarczające. W związku z tym, w celu zwiększenia skuteczności działań zarówno w kwestii zapobiegania samemu zjawisku przemocy, jak i wobec sprawców przemocy 29 lipca 2005 r. uchwalono Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.).

Ustawa ta jest obecnie podstawowym dokumentem regulującym wszelkie działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w naszym państwie. Zawiera ona zarówno kompleksową definicję zjawiska przemocy w rodzinie, jak również określa szczegółowo zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego każdego szczebla w zakresie przeciwdziałania przemocy. Reguluje również kwestię zasad postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec jej sprawców.

I tak, w świetle cytowanej ustawy do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Organy administracji rządowej i samorządowej mogą zlecać realizację zadań określonych w ustawie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) albo w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

Efektywne współdziałanie organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego powinno zaowocować zwiększeniem skuteczności i dostępności pomocy dla osób uwikłanych w przemoc, zwiększeniem społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy oraz pogłębianiem wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.

Prawo polskie wobec problemu przemocy w rodzinie

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.),

2. Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. z 2021 r. poz. 235),
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2277 ze zm.),
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.),
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1359),
6. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 281 ze zm.),
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz.534),
8. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.)
9. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 920),
10. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.),
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
12. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 711),
13. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne (Dz.U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259),
14. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz.U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448),
15. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2011 r. Nr 126, poz. 718),
16. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz.U. z 2021 r., poz. 1107),
17. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245),
18. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2010 r. Nr 201, poz. 1334 ze zm.).

Prawo lokalne

1. Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030,
2. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2016-2021.

Dokumenty ONZ

1. Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r. art. 55
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r. art. 1,2,3,5

3. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r. art. 3, art. 10
4. Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r. art. 2, 16,
5. Deklaracja Wiedeńska i Program Działań z 1993 r.,
6. Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.,
7. Deklaracja Pekinńska i Platforma działania z 1995 r.,
8. Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r.

Dokumenty Unii Europejskiej

1. Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Rz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57).
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, s. 2). - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 17.12.2011 r., s. 1),
3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, s.1).

Dokumenty Rady Europy

1. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
2. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
3. Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie;
4. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002r.
5. Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

III. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

Definicja przemocy w rodzinie

Przy definiowaniu zjawiska przemocy, teoretycy i praktycy, zajmujący się zarówno badaniem, jak i przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zwracają uwagę na wspólnie występujące elementy. A mianowicie: występowanie przemocy w relacjach z bliskimi zawsze dotyczy sytuacji nierównego układu sił, wykorzystania władzy i siły fizycznej przez silniejszego nad słabszym. Nie ma tu miejsca na podmiotowość - obie strony traktują się przedmiotowo, spoiwem związku jest lęk ofiary oraz

manipulowanie tym lękiem przez sprawcę w celu jej kontrolowania i posiadania (bez liczenia się z prawami, potrzebami i pragnieniami osoby krzywdzonej) ⁵.

Irena Pospiszyl wskazuje na dwa warunki, które muszą zaistnieć jednocześnie, aby można było mówić o przemoc: po pierwsze, przemoc musi służyć realizacji celów sprawcy, po drugie przemoc jest wtedy, gdy istnieje nierównowaga sił, jest nadużyciem przewagi fizycznej lub społecznej, po to aby wymusić na drugim człowieku określone zachowanie. Autorka przemocą określa wszystkie „nieprzypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej albo psychicznej szkody drugiego człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich” ⁶.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- **jest intencjonalna** – tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- **siły są nierównomierne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą,
- **narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary itd. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.,
- **powoduje cierpienie i ból** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia, sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Formy przemocy:

Przemoc fizyczna -

popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.

Przemoc psychiczna -

wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.

⁵ W. Badura – Madej, Wybrane zagadnienie interwencji kryzysowej, Warszawa 1996, s. 118.

⁶ I. Pospiszyl, Razem przeciwko przemocy, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999, s. 16.

- Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
- Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.
- Zaniedbanie** - zjawisko społeczne, które odnosi się w szczególności do relacji dziecko – rodzic. Charakteryzuje je niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka oraz brak zapewnienia właściwej uwagi i troski rodzicielskiej.

Rodzaje przemocy

- Przemoc gorąca** - charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- Przemoc chłodna** - jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

Cykl przemocy

Przemoc domowa zazwyczaj nie jest jednorazowym aktem agresji, jest procesem długotrwałych zmian zachodzących w relacji między sprawcą a ofiarą, trwającym nieraz wiele lat, prowadzącym do stopniowego zniewalania ofiary i całkowitego uzależnienia od sprawcy. Cechą charakterystyczną zjawiska jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

Faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych.

Faza ostrej przemocy – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji na ofierze. W tej fazie najczęściej dochodzi do interwencji, ofiary pod wpływem silnych emocji spowodowanych doznana krzywdą decydują się wezwać pomoc, złożyć zawiadomienie na policję, podjąć inne działania.

Faza miodowego miesiąca – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, miłości. Sprawca obiecuje poprawę, deklaruje, że nigdy się to nie powtórzy, jest miły i troskliwy. Ofiara wbrew zdrowemu rozsądkowi i wcześniejszym doświadczeniom wierzy sprawcy, ponieważ pragnie by to była prawda. W tej fazie wycofuje się z wcześniej podjętych działań, rezygnuje z pomocy, wycofuje skargi. Stopniowo sprawca przestaje być miły, napięcie ponownie narasta i faza kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia.

Wraz z upływem czasu faza miodowego miesiąca ulega skróceniu, a akty przemocy stają się coraz bardziej brutalne i niebezpieczne dla ofiary.

IV. Ogólnopolskie dane statystyczne dotyczące występowania przemocy w rodzinie

Określenie prawdziwego rozmiaru przemocy jest bardzo trudne. Niezmiernie trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak również na poziomie lokalnym. Wiąże się to przede wszystkim z wielością i różnorodnością danych posiadanych przez poszczególne instytucje, gromadzonych pośrednio, bądź bezpośrednio w trakcie wykonywania swoich zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące zjawiska przemocy posiadane przez poszczególne instytucje odzwierciedlają specyfikę i zakres działań każdej z nich (inne są dane gromadzone przez ośrodki pomocy społecznej, inne pochodzące z policyjnej procedury Niebieskiej Karty, inne z sądów rejonowych, czy prokuratury, jeszcze inne z instytucji zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem alkoholizmu). W związku z powyższym, nie można po prostu zsumować danych dotyczących przemocy z poszczególnych instytucji, ponieważ mogą się one dublować. Trudność w jednoznacznym określeniu rozmiarów zjawiska wiąże się również z faktem stosowania przez instytucje różnorodnych typologii i klasyfikacji danych. Obecnie została podjęta próba usystematyzowania tych danych poprzez ujednoczenie procedury i obowiązek przekazywania wszystkich zgłoszeń w postaci „Niebieskiej Karty” do odpowiednich gminnych zespołów interdyscyplinarnych. Wobec powyższego, dane z gmin będą najbardziej miarodajne do określenia rozmiarów i skali zjawiska przemocy, przy czym należy podkreślić, że są to jednak nadal jedynie dane szacunkowe, bowiem wskazują na ujawnione przypadki przemocy.

Skalę zjawiska przemocy, jak również zmiany w świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy można szacować zarówno w oparciu o dane instytucjonalne, jak i badania sondażowe.

Z badań CBOS wynika, że konflikty i nieporozumienia zdarzają się w zdecydowanej większości rodzin (71%), przy czym w większości (54%) dochodzi do nich bardzo rzadko, natomiast w co szóstej rodzinie (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. Porównując dane sprzed siedmiu lat, okazuje się, że częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie pozostała na tym samym poziomie. Natomiast występowanie kłótni i nieporozumień ściśle zależy od wielkości gospodarstwa domowego. Generalnie w większych gospodarstwach domowych spory pojawiają się częściej⁷.

Do kłótni i awantur w rodzinie występujących co najmniej kilka razy w miesiącu częściej przyznają się młodszy respondenci (w wieku 18–24 lat – 33%), mieszkańcy większych miejscowości (najczęściej miast liczących 500 tys. mieszkańców i więcej – 30%), badani lepiej wykształceni (20% ankietowanych z wykształceniem średnim i 18% ankietowanych z wykształceniem wyższym) oraz respondenci lepiej sytuowani (24%). Powodem do kłótni Polaków są najczęściej spawy związane są z życiem codziennym, obowiązkami domowymi, bałaganem w domu (20%), sprawami błahymi, nieistotnymi, drobnostkami (19%) oraz odmiennością poglądów (17%). Trochę rzadziej przedmiotem sporów i awantur są kwestie finansowe (11%) oraz różnice zdań na temat wychowywania dzieci i kłopoty z nimi (8%). Co ciekawe, sporadycznie w tym kontekście wymieniane były alkohol, pijaństwo (4%), różnice charakterów (4%), złe samopoczucie domowników (3%), sprawy rodzinne (3%), religia, polityka, różnice światopoglądowe (3%), kłopoty z dorastającymi dziećmi (2%) oraz brak zaangażowania w życie rodzinne (1%). Co jedenasty badany (9%) deklaruje, że w jego rodzinie zdarzają się nieporozumienia i konflikty, nie potrafił wskazać ich źródła⁸.

⁷ Komunikat z badań CBOS Nr 48/2019 „Przemoc i konflikty w domu”, Kwiecień 2019, s. 1-2.

⁸ Tamże, s. 2.

Z badań wynika, że więcej niż co piąty badany (22%) zna osobiście lub z widzenia kobiety bite przez mężów lub partnerów. W porównaniu z wynikami sprzed siedmiu lat odnotowujemy prawie dwukrotny spadek odsetka badanych twierdzących, że w ich otoczeniu są kobiety doświadczające przemocy ze strony partnerów, a także wyraźnie ubyło ankietowanych deklarujących, że znają wiele oraz kilka takich kobiet ⁹.

Ponadto, co dziesiąty badany, deklaruje, że pozostając w stałym związku, doświadczył agresji ze strony partnera, przy czym najczęściej były to pojedyncze zdarzenia. Podkreślić należy, że odsetek ten pozostaje na tym samym poziomie od 17 lat. Oczywiście, kobiety częściej deklarują, że były bite przez partnerów niż mężczyźni (12% wobec 8%), częściej też przyznają, że tak sytuacja miała miejsce wielokrotnie (6% wobec 1%). Ponadto z analiz zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika, że częściej do bycia ofiarami przemocy przyznają się badani gorzej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, słabiej wykształceni, osoby w wieku 25–34 lat, obecnie rozwiedzione bądź w separacji oraz mieszkańcy miast liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców ¹⁰.

Z kolei, co dwunasty badany (8%) deklaruje, że zdarzyło mu się uderzyć partnera/partnerkę podczas kłótni, przy czym najczęściej w tym kontekście ankietowani mówili o pojedynczych zdarzeniach.

Przy czym, podkreślić należy, że kobiety częściej niż mężczyźni przyznają, że zdarzyło im się uderzyć partnera (12% wobec 5%). Co innego jednak mówią statystyki policyjne, które wyraźnie wskazują, że liczba kobiet doświadczających przemocy jest wielokrotnie większa niż mężczyzn, a wśród sprawców z kolei wyraźnie przeważają mężczyźni. Uwzględniając inne charakterystyki społeczno-demograficzne, zauważyć można, że do stosowania przemocy wobec swoich partnerów /partnerek częściej przyznają się badani znajdujący się w trudniejszej sytuacji materialnej, ankietowani z wykształceniem podstawowym, mieszkańcy miast od 20 do 100 tys. mieszkańców, badani w wieku 45–54 lat, a biorąc pod uwagę stan cywilny – są to najczęściej osoby rozwiedzione bądź w separacji ¹¹.

Tyle danych w oparciu o deklaracje, a teraz przedstawimy dane w oparciu o fakty.

Z danych statystycznych dostarczanych przez różnego rodzaju instytucje najbardziej miarodajne wydają się dane Komendy Głównej Policji, które są sporządzane w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i obrazują natężenie występowania zjawiska przemocy na terenie kraju.

Tabela Nr 1. Działania podejmowane przez Policję w ramach realizacji procedury Niebieskiej Karty w latach 2013 – 2018.

Działania podjęte przez Policję	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	61.047	77.808	75.492	73.531	75.662	73.153
w tym: liczba formularzy wszczynających procedurę	50.934	63.467	61.362	59.590	61.980	59.829

⁹ Tamże, s. 5.

¹⁰ Tamże, s. 5.

¹¹ Tamże, s. 7.

- w tym: liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	10.113	14.341	14.362	13.941	13.682	13.324
---	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni 6 lat liczba wypełnionych formularzy Niebieskich Kart ulega wahaniom, najpierw wzrasta – w 2014 r. odnotowano ich największą liczbę – 77.808, by następnie w kolejnych latach nieznacznie się obniżyć się. Podobną prawidłowość obserwuje się przy liczbie formularzy wszczynających procedurę i ją kontynuujących, przy czym liczba Niebieskich Kart wypełnianych po raz kolejny jest zawsze znacznie niższa od liczby NK zakładanych po raz pierwszy. Ostatecznie w 2018 r. Policja wypełniła ogółem 73.153 Niebieskie Karty, w tym założyła 59.829 NK wszczynających procedurę (co stanowi 82% wszystkich NK) i 13.324 NK w sprawach już trwających.

Dane dostarczone przez Komendę Główną Policji za okres 2013 – 2018 ¹² pokazują, że w ciągu sześciu lat liczba ofiar przemocy oscylowała pomiędzy 86 a 105 tys. osób, przy czym zdecydowanie największą liczbę ofiar przemocy stanowiły zawsze kobiety, a następnie małoletni. Liczba osób doświadczających przemocy dość mocno wzrosła w 2014 r., a później zaczęła spadać, co jest tłumaczone faktem, iż problem przemocy stał się problemem o charakterze publicznym. (Tabela nr 2)

Tabela Nr 2. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach 2013 – 2018 w rozbiciu na płeć i wiek.

Lp.	Osoby doznające przemocy	Liczba osób pokrzywdzonych					
		Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
1	kobiety	58.310	75.786	69.376	66.930	67.984	65.057
2	mężczyźni	9.233	11.491	10.733	10.636	11.030	10.672
3	małoletni	19.254	21.055	17.392	14.223	13.515	12.404
Ogółem		86.797	105.332	97.501	91.789	92.529	88.133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Podobną tendencję odnotowujemy w przypadku liczby osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie - w tym samym okresie, tj. w 2014 r. liczba ta osiągnęła najwyższą wartość – 78.489, a następnie zaczęła nieznacznie maleć. W 2018 r. odnotowano ogółem 73.654 osoby podejrzane o stosowanie przemocy, przy czym przeważającą liczbę podejrzanych o przemoc stanowili mężczyźni – 67.306, następnie kobiety – 6.054 i nieletni – 303. Należy jednak podkreślić, że liczba kobiet będących osobami podejrzanyymi o stosowanie przemocy stale wzrasta. (Tabela nr 3)

Tabela nr 3. Liczba osób podejrzewanych o przemoc domową w latach 2013 – 2018 r. w rozbiciu na płeć i wiek.

Lp.	Liczba osób podejrzewanych o stosowanie przemocy
-----	--

¹² www.statystyka.policja.pl

	Osoby podejrzewane o przemoc domową	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
1	kobiety	4.440	5.301	5.244	5.461	5.878	6.054
2	mężczyźni	56.755	72.791	70.484	68.321	70.035	67.306
3	małoletni	235	397	306	373	293	303
Ogółem		61.450	78.489	76.034	74.155	76.206	73.654

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Przy czym, niezależnie od tego mężczyźni nadal w ponad 91 % są osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy, a kobiety pomimo, iż w ostatnich latach odnotowano większy ich udział w ogólnej liczbie osób stosujących przemoc, stanowią około 8% ogółu osób podejrzanych o stosowanie przemocy.

Kolejne dane wskazują na współistnienie przemocy z kolejnym problemem społecznym, tj. alkoholizmem, co obrazuje poniższa tabela Nr 4.

Tabela nr 4. Liczba osób podejrzewanych o przemoc domową w latach 2013 – 2018 r. będących pod wpływem alkoholu w rozbiciu na płeć i wiek.

Lp.	Osoby podejrzewane o przemoc domową będących pod wpływem alkoholu	Liczba osób podejrzewanych o stosowanie przemocy będących pod wpływem alkoholu					
		Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
1	kobiety	1.289	1.969	1.972	1.993	2.028	1.903
2	mężczyźni	36.327	48.055	46.830	44.499	44.037	41.257
3	małoletni	34	49	39	45	27	22
Ogółem		37.650	50.073	48.841	46.537	46.537	43.182

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Zwiększyła się również sieć wyspecjalizowanych instytucji pomocowych i narzędzi do walki z przemocą domową¹³.

Wynika to m.in. z nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, która wyznaczyła samorządom wszystkich szczebli określone zadania do wykonania, które następnie zostały uściślone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i przekazane do realizacji województwom, powiatom i gminom.

Powiaty zostały zobligowane do tworzenia i prowadzenia specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz do opracowania i realizacji programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 6 ust. 4 cyt. ustawy). Szczegółowe wytyczne do realizacji tych zadań zawarte są w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne

¹³ Krajowy Raport Badawczy, Pomoc i integracja społeczna wobec wybranych grup – diagnoza standaryzacji usług i modeli instytucji, pod redakcją dr. Hab. Ryszarda Szarfenberga, wyd. „Wrzos”, Warszawa 2011, s. 225.

ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259).

W całej Polsce w 2017 r. funkcjonowało 35 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie prowadzonych przez powiaty, z których pomocy skorzystało 8.558 osoby, w tym 6.020 kobietom, 861 mężczyznom oraz 1.677 dzieciom (co daje średnią 244 osób na 1 ośrodek). W specjalistycznych ośrodkach wsparcia było 591 miejsc całodobowych, z których w 2017 r. skorzystało 1.590 osób ¹⁴.

Przy czym, na uwagę zasługuje fakt, że w 2017 r. na tle wszystkich województw odnotowano największą liczbę osób które skorzystały ze specjalistycznego ośrodka wsparcia na terenie Województwa Świętokrzyskiego – 1.570.

Wynika to przede wszystkim z odmiennej infrastruktury instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą na terenie tego województwa. Równie wysoką liczbę osób korzystających ze wsparcia SOW odnotowano w Woj. Dolnośląskim (1.490 osób) i Lubelskim (1.103 osoby).

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia, obok zapewnienia podstawowych potrzeb, osoby doświadczające przemocy w rodzinie otrzymują profesjonalne wsparcie medyczne, socjalne, psychologiczne i prawne. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia spełniają bardzo ważną funkcję w udzielaniu kompleksowej pomocy. Są to placówki, w których zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z osobami doświadczającymi przemocy, ale również z osobami stosującymi przemoc. Działalność ośrodków jest wielowymiarowa i nastawiona na udzielanie profesjonalnej pomocy ¹⁵.

Tabela nr 5. Liczba osób objętych pomocą przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w latach 2013 – 2017.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznych ośrodków wsparcia	7 373	7 717	7 454	7 004	8 558

Źródło: Projekt sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r. , s. 60.

Powyższe dane wskazują, że liczba osób objętych pomocą przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy systematycznie wrasta.

W każdym województwie w Polsce funkcjonują placówki zapewniające pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Najwięcej takich placówek jest w województwie śląskim, najmniej w województwie podlaskim. Ponieważ prowadzenie takich placówek z wyłączeniem specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie jest zadaniem własnym samorządu gminnego

¹⁴ Sprawozdanie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r., Projekt z dnia 9 sierpnia 2018 r., s. 60 – 61.

¹⁵ Tamże, s. 61-52.

i powiatowego należy położyć nacisk na rozwój tego typu placówek i rozszerzanie oferty pomocy w tym zakresie. Liczba osób korzystających z pomocy instytucji udzielających pomocy osobom poszkodowanym wskutek przemocy nieznacznie spadła z poziomu 57928 osób w 2016 r. do 57111 osób w 2017 r., co wskazuje na popularyzację działań pomocowych realizowanych w samorządach lokalnych np. w ramach prac zespołów interdyscyplinarnych/grup roboczych ¹⁶.

W 2017 r. w całej Polsce w ramach instytucji pomagających osobom doznającym przemocy w rodzinie funkcjonowało ogółem 800 jednostek, w tym 552 instytucji prowadzonych przez gminy oraz 248 instytucji prowadzonych przez powiaty. Wśród instytucji zdecydowaną większość stanowią punkty konsultacyjne - 520 (tj. 65% wszystkich jednostek pomocowych), a następnie ośrodki interwencji kryzysowej - 212 (tj. 27 %), w tym 54 punkty interwencji kryzysowej, specjalistyczne ośrodki wsparcia - 35 (4%), ośrodki wsparcia - 20 (2%) oraz domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży - 13 (2 %). W 2017 r. w stosunku do roku ubiegłego w Polsce przybyło 16 jednostek, w tym 11 punktów konsultacyjnych i 7 ośrodków interwencji kryzysowej ¹⁷.

Ustawodawca zwrócił uwagę, że przeciwdziałanie przemocy w rodzinie to nie tylko pomoc ofiarom, ale również pomoc sprawcom poprzez objęcie ich programami korekcyjno – edukacyjnymi, które umożliwią edukację sprawców w kierunku nabycia przez nich prawidłowych umiejętności wychowawczych, właściwych postaw małżeńskich oraz zachowań prospołecznych.

Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym. W 2017 r. na terenie Polski ogółem 253 podmioty realizowały programy oddziaływań korekcyjnoedukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Odbyło się 512 edycji programów, z czego 320 było realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w powiatach. Z danych nadesłanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2017 r. 192 edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zostało realizowanych przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej wobec populacji skazanych sprawców przemocy domowej. W 2017 r. na realizację programów oddziaływań korekcyjnoedukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie Ministerstwo wydatkowało kwotę ogółem 3 mln 253 tys. zł ¹⁸.

Tabela Nr 6. Liczba osób stosujących przemoc objętych programami oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych na przestrzeni lat 2013 – 2017 r.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób korzystających z programów oddziaływań korekcyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	4.618	8.598	9.429	9.666	9.101

Źródło: Projekt sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r.

Powyższe dane wskazują, że liczba sprawców, wobec których podejmowane są działania korekcyjno – edukacyjne do 2016 r. systematycznie wzrastała, w tym w 2014 r. w stosunku do 2013 podwoiła swoją liczbę, natomiast w 2017 w porównaniu do 2016 r. uległa zmniejszeniu.

Niestety, dane ze sprawozdań dostarczonych przez Sądy Rejonowe wskazują, że na chwilę obecną przepis art. 72 § 1 pkt 6a k.k., pozwalający sędziom (w ramach stosowania środków probacyjnych) na

¹⁶ Tamże, s. 55.

¹⁷ Tamże, s. 54-55.

¹⁸ Tamże, s. 109-110.

orzeczenia nakazujące sprawcom uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych jest dość rzadko wykorzystywany. Świadczą o tym przytoczone poniżej statystyki za lata 2013 - 2017 r.

Tabela nr 7. Liczba osób stosujących przemoc skazanych z art. 207 kk wobec których orzeczono nakaz uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych w latach 2013 – 2017 r.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób skazanych z art. 207 § 1 kk. ogółem	11679	11442	10840	10883	10031
W tym: liczba osób wobec których orzeczono uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	578	981	1063	1092	795

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze statystyki sądowej..., s. 45 i Projektu sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r., s. 113- 114.

W 2017 r. na 10.031 osób skazanych z art. 207 § 1 k.k. za znęcanie się nad członkiem rodziny¹⁹ sądy rejonowe i okręgowe w Polsce orzekły ogółem 795 tego rodzaju obowiązków, w tym 36 wobec kobiet i 562 wobec mężczyzn. Z ogólnej liczby skazanych wobec 7.691 osób orzeczono karę pozbawienia wolności, w tym: dla 5.285 z warunkowym zawieszeniem wykonania, dla 1.792 osób orzeczono ograniczenie wolności.

Dla oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie istotnym przepisem jest wprowadzenie przez ustawę w art. 12d nowego uregulowania w postaci obligatoryjnego zarządzenia wykonania kary albo odwołania warunkowego zwolnienia skazanego za przestępstwo z użyciem przemocy na wniosek złożony przez kuratora. Z danych statystycznych za 2017 r. wynika, że kuratorzy składali do sądu w toku postępowania wykonawczego wnioski dotyczące nałożenia na skazanych obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych. W okresie próby związanym z warunkowym umorzeniem postępowania, warunkowym zawieszeniem wykonania kary oraz warunkowym przedterminowym zwolnieniem, kuratorzy złożyli łącznie 126 wniosków o nałożenie obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, 114 zostało przez sąd rozpatrzonych, w tym 94 zostało uwzględnionych. Dla porównania: w 2016 r. kuratorzy złożyli odpowiednio 211 wniosków, w 2015 – 291, w 2014 – 326, a w 2013 – 408 ²⁰. Powyższe dane świadczą o znacznym spadku aktywności kuratorów w tym zakresie.

Oznacza to, że kuratorzy coraz rzadziej korzystają z uprawnień przysługujących im na podstawie tego przepisu. Tymczasem orzekanie nadzoru kuratora przy warunkowym zawieszeniu kary ma ogromne znaczenie, z uwagi na możliwości skutecznego oddziaływania na skazanych w okresie próby, w celu ich resocjalizacji, (zmiana postaw i ograniczenie powtórnych przestępstw). Dozór kuratora umożliwia stały monitoring i kontrolę zachowań skazanego podczas jego próby, a co za tym idzie umożliwia elastyczny sposób oddziaływania na sprawcę przemocy w rodzinie. Bowiern ewentualne zmiany zachowania mogą skutkować wnioskiem kuratora do sądu o zaostrenie kontroli i nałożenie nowych, bardziej intensywnych

¹⁹ Statystyka Sądowa, Prawomocne osądenia osób dorosłych w 2013 – 2017 r. Departament Strategii i Funduszy Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 2018, s. 45.

²⁰ Dane pochodzą z MS-S40 Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2017 w: Projekt *sprawozdania MRPIPS...*, s. 112.

obowiązków probacyjnych na sprawcę, bądź o jej złagodzenie i uchylenie lub zmianą obowiązków probacyjnych w stosunku do skazanego ²¹.

W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie szczególne miejsce poświęcone jest także zapewnieniu bezpieczeństwa dzieciom w sytuacji wystąpienia bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia. Art. 12a cyt. ustawy daje dodatkowe uprawnienia pracownikom socjalnym, którzy podczas wykonywania swoich obowiązków służbowych mają prawo odebrać dziecko rodzicom i umieścić je u osoby z rodziny, zamieszkującej pod innym adresem, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Decyzję o zabraniu dziecka pracownik socjalny podejmuje wraz z funkcjonariuszem Policji i pracownikiem ochrony zdrowia.

Według danych dostarczonych przez Komendę Główną Policji wynika, że w 2018 r. Policja umieściła w trybie art. 12a ustawy o przemocy w niezagrażającym im miejscu (tj. rodzinie zastępczej, dalszej rodzinie lub placówce opiekuńczej) 427 dzieci ²².

Ponadto, art. 96 ust 1 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego, wprowadza zakaz stosowania kar cielesnych przez rodziców oraz osoby sprawujące opiekę lub pieczę nad dziećmi. Wprowadzenie powyższego zakazu miało na celu zarówno zwiększenie ochrony dzieci, jak i zmianę postaw społeczeństwa, poprzez wskazanie innych metod wychowawczych.

Z badań prowadzonych cyklicznie przez Centrum Badań Opinii Społecznych wynika, że w ciągu ostatnich siedmiu lat w naszym społeczeństwie umocniła się dezaprobatą fizycznego karania dzieci. W 2019 r. nie tylko więcej osób niż w roku 2012 uważa, że nie powinno się stosować wobec nich kar cielesnych (wzrost do 61% o 10 punktów procentowych), ale także częściej sprzeciw wywołuje dawanie zarówno lania (wzrost z 61% do 70%), jak i klapsów (wzrost z 25% do 37%). Adekwatnie zmniejszyły się odsetki dorosłych dopuszczających kary fizyczne (do 34%, spadek o 11 punktów). Zgadzających się z opiniami, że lanie jeszcze nikomu nie zaszkodziło jest 25% respondentów (spadek o 9 punktów). Natomiast zdania, że są sytuacje, w których trzeba dać dziecku klapsa jest 61% badanych (spadek o 12 punktów w porównaniu do roku 2012). O ile większość Polaków nie aprobuje zatem kar cielesnych, zwłaszcza mocniejszego bicia (lania), o tyle nadal, choć rzadziej niż przed laty, przyzwala się na ogół na karcenie poprzez klapsy ²³. Trudno jednak ocenić, na ile jest to wynikiem zmian legislacyjnych, które w obliczu możliwych sankcji mogą powodować lęk przed przyznaniem się do prawdziwych poglądów i zachowań w tym zakresie, a na ile są to faktyczne zmiany w poglądach społeczeństwa na temat sposobów wychowania dzieci bez użycia agresji.

Z nieszkodliwością lania i wychowawczą funkcją klapsów w większym stopniu zgadzają się rodzice, których dzieci mają co najmniej 20 lat, niż rodzice młodszych dzieci i osoby bezdzietne. Badani mający dzieci do 19 roku życia częściej od pozostałych krytycznie odnoszą się do stosowania kar cielesnych. Postawy wobec kar cielesnych różnią się ze względu na wykształcenie, sytuację materialną, a także płeć badanych i ich miejsce zamieszkania. Dopuszczający je to częściej niż przeciętnie respondenci z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym lub zasadniczym zawodowym, źle sytuowani, najstarsi, mieszkańcy wsi. W większym stopniu są to również mężczyźni niż kobiety. Natomiast najwięcej głosów

²¹ Informacja o skutkach ..., s. 38

²² www.statystyka.policja.pl

²³ Komunikat z badań CBOS Nr 49/2019 „Przemoc domowa wobec dzieci”, Kwiecień 2019, s. 1. Prezentowane dane pochodzą z badań „Aktualne problemy i wydarzenia” realizowanych przez CBOS w latach 1994–2019. W 2019 r. badanie przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 lutego 2019 roku na liczącej 968 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

krytycznych wobec fizycznego karcenia dzieci obserwujemy wśród osób z wyższym statusem społecznoekonomicznym, mieszkających w największych miastach oraz mających od 35 do 44 lat²⁴.

Niemal trzy piąte respondentów mających dzieci poniżej 20 roku życia (57%) deklaruje, że im samym lub osobom, z którymi są w związku, zdarzyło się krzyczeć na dzieci, w tym połowa (51%) robiła to w ciągu ostatniego roku. Do wyzywania i obrażania dzieci przyznaje się czterech na stu badanych (4%), a do kpin i wyśmiewania – trzech na stu (3%). Pomijając krzyczenie, można powiedzieć, że fizyczne formy karcenia są około dwukrotnie częstsze niż słowne. Szarpanie i popychanie deklaruje 7% mających dzieci do 19 roku życia, a mocne bicie określone w pytaniu „porządym laniem” – 8%, przy czym większość ankietowanych z tej grupy (6%) wskazuje, że miało ono miejsce dawniej niż rok temu, kiedy dziecko było młodsze. Ogólnie rzecz biorąc, do jakiejś formy przemocy fizycznej wobec dzieci przyznała się 1/8 rodziców mających dzieci poniżej 20 roku życia (12%), a do przemocy werbalnej – pomijając krzyczenie – pięciu na stu (5%). Inaczej mówiąc: jeśli nie uwzględniać krzyczenia, które zdarzyło się znacznej części rodziców, można powiedzieć, że 86% nie stosowało wobec dzieci ani przemocy fizycznej, ani werbalnej, 3% stosowało jedną i drugą, 2% – wyłącznie werbalną, a 9% – tylko fizyczną²⁵.

Do przemocy fizycznej i werbalnej wobec dzieci częściej dochodzi w domach, w których kłótnie i awantury zdarzają się przynajmniej kilka razy w miesiącu, niż tam, gdzie dzieje się to rzadziej lub nie dzieje wcale. W jeszcze większym stopniu są na nią narażone dzieci, w których domach dochodziło do przemocy fizycznej między rodzicami (lub opiekunami)²⁶.

V. Dane statystyczne dotyczące występowania przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim

Przy diagnozowaniu skali zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim wzięto pod uwagę dane dostarczone przez wszystkie w/w instytucje. Wiodących informacji dostarczyły Prokuratura, Policja, Sąd, gminne ośrodki pomocy społecznej, OIK oraz gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Dane z Prokuratury Rejonowej w Suwałkach pokazują, że liczba spraw wszczętych w sprawie przemocy (w tym również ilość spraw o znęcanie się) na przestrzeni lat 2018 – 2020 r. wzrosła. W 2018 r. ilość spraw, które dotyczyły przemocy w rodzinie wynosiła 132, w roku 2019 się zmniejszyła do 104, by następnie w 2020 r. wzrosnąć do 132. Ponadto, na przestrzeni trzech ostatnich lat obserwujemy stały odsetek spraw zakończonych aktem oskarżenia – w roku 2018 wyniósł on 49%, w 2019 r. wzrósł do 50%, a w 2020 r. wyniósł 48%. Tendencję malejącą zaobserwowano w przypadku odsetka spraw zakończonych wyrokiem skazującym. W 2018 r. skazano 29 sprawców (co stanowiło 20% ogółu spraw wszczętych w sprawie przemocy), natomiast w kolejnych latach odsetek ten wyniósł odpowiednio: w 2019 r. - 14%, a w 2020 r. - 10%.

Tabela Nr 8. Działania podjęte przez Prokuraturę Rejonową w Suwałkach w związku z popełnieniem przestępstwa z zastosowaniem przemocy w rodzinie w latach 2018 – 2020.

Lp.	Zakres działań Prokuratury	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
-----	----------------------------	----------	----------	----------

²⁴ Tamże, s. 3.

²⁵ Tamże, s. 5.

²⁶ Tamże, s. 7.

1	Ilość spraw wszczętych w sprawie przemocy w tym ilość spraw wszczętych z art. 207 k.k.	139	104	132
2	Ilość spraw zakończonych aktem oskarżenia	69	53	64
3	Ilość spraw zakończonych wyrokiem skazującym	29	15	13
4	Ilość spraw, w których umorzono postępowanie	43	37	23
5	Ilość spraw, w których odmówiono wszczęcia postępowania	162	134	118
6	Ilość wniosków skierowanych do Sądu o wydanie orzeczenia nakazującego osobom stosującym przemoc uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym	4	6	3
7	Ilość osób, wobec których wydano zakaz zbliżania się do osób pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej	0	3	0
8	Ilość osób, wobec których orzeczono nakaz natychmiastowego opuszczenia mieszkania, w którym przebywa ofiara	7	3	15

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Prokuratury Rejonowej w Suwałkach.

Podobnie kształtuje się liczba orzekanych zakazów zbliżania się do osób pokrzywdzonych - w roku 2018 – wydano 0 zakazów, w 2019 r. 3, natomiast w 2020 r. 9 sprawcom zakazano zbliżania się do swoich ofiar. Natomiast w przypadku orzeczonych nakazów natychmiastowego opuszczenia mieszkania, w którym przebywa osoba pokrzywdzona wskutek przemocy, obserwujemy najpierw tendencję malejącą, a następnie gwałtowny wzrost. W 2018 r. wydano 7 tego typu orzeczenia, w 2019 r. nakazano opuszczenie mieszkania w trybie natychmiastowym 3 sprawcom, by w 2020 wydać 15 tego typu nakazów.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż prokuratura sporadycznie korzysta ze środka probacyjnego, który został jej udostępniony w postaci możliwości składania do sądu wniosków o wydanie orzeczenia nakazującego osobom stosującym przemoc w rodzinie uczestnictwo w programach korekcyjno – edukacyjnych. Na 139 spraw wszczętych w 2018 r. w sprawie przemocy domowej, skierowano do Sądu 4 wnioski o wydanie orzeczenia nakazującego osobom stosującym przemoc uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym w następnych latach było odpowiednio 6 i 3.

Natomiast w przypadku Sądu obserwujemy bardzo nieznaczną tendencję wzrostową dotyczącą ilości orzekanych wobec sprawców przemocy nakazów uczestnictwa w programach korekcyjnych.

Tabela nr 9. Działania podejmowane przez Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Suwałkach w sprawach dotyczących przemocy, w tym z zastosowaniem art. 207 kk w latach 2018 – 2020.

Lp.	Zakres działań Sądu Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Ilość osób objętych dozorem w sprawie przemocy z art. 207 k.k.	59	36	48
2	Ilość osób objętych dozorem na etapie postępowania wykonawczego z orzeczonym uczestnictwem w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy	1	3	0
3	Ilość osób skazanych objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary z orzeczonym uczestnictwem w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy	9	3	6
4	Ilość osób skazanych objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary z orzeczonym nakazem, eksmisji z lokalu	3	2	3

5	Ilość osób skazanych objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary z orzeczonym zakazem zbliżania się do osoby pokrzywdzonej	5	3	7
6	Ilość wniosków kuratorskich o odwieszenie zawieszanej kary ogółem; w tym: - z powodu nierespektowania zakazu zbliżania się - z powodu nierealizowania uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy - z powodu niezrealizowania nakazu opuszczenia lokalu	4	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Suwałkach.

Według danych Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Suwałkach, w 2017 r. wydano 1 orzeczenie nakazujące uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym wobec osób objętych dozorem na etapie postępowania wykonawczego i 9 orzeczeń zobowiązujących osoby skazane do uczestnictwa w programie pod groźbą odwieszenia kary. W 2019 r. wydano już po 3 tego typu nakazy. Natomiast w 2020 r. nie odnotowano wprowadzenia ani jednego przypadku wydanego orzeczenia nakazującego uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc wobec osoby objętej dozorem na etapie postępowania wykonawczego, ale za to wydano takie orzeczenie wobec 6 skazanych sprawców przemocy domowej objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary. Bardzo rzadko wobec osób skazanych w sprawach z przemocy objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary sąd wydaje nakaz eksmisji z lokalu i zakaz zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. W latach 2018 - 2020 sąd wydał w sumie tylko 8 orzeczeń o nakazie eksmisji z lokalu (w 2018 i 2020 – po 3 orzeczenia i 2 orzeczenia w 2019) i 12 zakazów zbliżania się do osoby pokrzywdzonej (w 2018 r. 5 orzeczeń, w 2019 r. 3 orzeczenia oraz 7 w 2020 r.). W 2018 r. zostały złożone przez kuratora 4 wnioski o odwieszenie kary z powodu niezrealizowania nakazu opuszczenia lokalu. W 2019 r. i 2020 r. według nadesłanych danych, wpłynęło po jednym wniosku o odwieszenie kary.

Tymczasem, według informacji Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Suwałkach, liczba osób objętych dozorem kuratora w sprawie przemocy wcale nie jest mała.

W 2018 r. objętych dozorem kuratora z powodu przemocy było 59 osób, w 2019 r. liczba ta wynosiła 36 osób, a w 2020 r. liczba osób objętych dozorem kuratora wyniosła 48 osób. Zderzając powyższe dane z liczbą zastosowanych przez sąd środków - otrzymujemy mocno niezadowalający obraz.

Według danych Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Suwałkach na przestrzeni trzech ostatnich lat zauważa się wzrost spraw wszczynanych z powodu przemocy, przy jednoczesnym wzroście odsetka spraw z art. 207 k.k. W 2018 liczba spraw wyniosła 141, w tym odsetek spraw z art. 207 k.k. wyniósł 86%. Natomiast w 2019 liczba spraw wszczętych w sprawie przemocy ogółem zmalała i wyniosła 98, przy czym zwiększył się odsetek spraw o znęcanie – do 87%. W 2020 r. liczba ogółu spraw wzrosła do 105 w tym odsetek spraw z art. 207 k.k. wyniósł już 91%. Podobnie kształtował się w poszczególnych latach udział procentowy osób osądzonych z art. 207 k.k. w odniesieniu do ogólnej liczby spraw wszczętych z powodu przemocy. W 2018 r. liczba osądzonych z art. 207 k.k. wyniosła 141 (tj. 86% ogółu spraw), w 2019 – 86 (tj. 87%), a w 2020 – 96 (czyli 91%).

Według danych Wydziału Karnego, wraz ze wzrastającą ilością spraw wszczynanych z powodu przemocy, wzrasta również liczba osób skazanych z warunkowym zawieszeniem kary i z orzeczonym dozorem kuratora. W porównaniu do danych z 2018 r., w 2020 r. odnotowano blisko 7% wzrost ilości

osób skazanych z warunkowym zawieszeniem kary oraz 6% wzrost ilości osób skazanych, wobec których orzeczono dozór kuratora.

Natomiast odnośnie wydawanych przez Wydział Karny Sądu Rejonowego w Suwałkach orzeczeń zobowiązujących osoby stosujące przemoc do uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych, sprawa nie wygląda zbyt optymistycznie. W roku 2018 na 37 osób skazanych za znęcanie się, tylko w stosunku do 4 osób wydano orzeczenie nakazujące uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym. W roku 2019 na 24 skazanych wydano 2 nakazy. Natomiast w 2020r. z 35 osób skazanych z art. 207 k.k., zawieszono warunkowo karę, zobowiązano do uczestnictwa w programie tylko 10 osób.

Podobnie przedstawia się sprawa wydawania przez sąd wobec osób skazanych w sprawach z przemocy objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary nakazów eksmisji z lokalu i zakazów zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. W latach 2018 - 2020 Sąd wydał łącznie 14 zakazów zbliżania się do osoby pokrzywdzonej (w 2018 r. – 4, w 2019 r. – 2). Natomiast w 2020 r. odnotowano 8 takich orzeczeń. Natomiast w przypadku orzeczeń o nakazie eksmisji z lokalu na przestrzeni ostatnich trzech lat wydano odpowiednio 5 w 2018 r., 1 w 2019 r. i 4 w 2020 r.

Z kolei dane z Policji wskazują, że na przestrzeni lat 2018 – 2020 liczba interwencji domowych pozostaje na zbliżonym poziomie (Tab. nr 10). W 2018 r. policjanci interweniowali 435 razy, w 2019 r. – 447 razy, a w 2020 r. 425 razy. Natomiast na przestrzeni trzech ostatnich lat obserwujemy stałą tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę zakładanych Niebieskich Kart. W 2018 r. założono 434, w 2019 r. 347 (spadek o 87 NK w porównaniu do roku 2018), a w 2020 r. - 327 NK. Przy czym, zmniejszeniu ulega odsetek zakładanych NK w odniesieniu do wszystkich interwencji Policji w danym roku - w 2018 r. wyniósł on 99%, w 2019 r. zmalał do 77%, a w 2020 r. wyniósł 76%. Zgodnie z procedurą, wszystkie NK zakładane przez Policję są przekazywane do gminnych zespołów interdyscyplinarnych. W kolejnych wierszach tabela nr 10 pokazuje, że na przestrzeni trzech ostatnich lat, stale wzrasta ilość spraw przekazywanych przez Policję do Prokuratury. W 2018 r. i w 2019 r. Policja przekazała do Prokuratury 40 i 42 spraw, a w 2020 r. na 327 założone NK trafiło do Prokuratury już 47 spraw (tj. 14%, podczas gdy w poprzednich latach odsetek spraw przekazanych przez Policję do Prokuratury w odniesieniu do liczby sporządzonych Niebieskich Kart był dwukrotnie wyższy i wynosił odpowiednio 9 i 12 %).

Tabela Nr 10. Działania podjęte przez Policję w Powiecie Suwalskim w zakresie przeciwdziałania zjawiska przemocy w latach 2018 – 2020.

Lp.	Zakres działania Policji	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Liczba interwencji domowych ogółem	435	447	425
2	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	434	347	327
3	Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych	103	103	85
4	Liczba informacji przekazanych do Prokuratury	40	42	47
5	Liczba informacji przesłanych do GKRPA	58	65	65
6	Liczba interwencji domowych policji zakończonych umieszczeniem sprawców w ośrodkach lub miejscach odosobnienia	260	178	158
7	Liczba spotkań z dziećmi i młodzieżą z zakresu przeciwdziałania przemocy	49	56	55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Dane z Tabeli nr 10 wskazują również, że w 2020 r. w odniesieniu do roku 2018 wzrosła aktywność profilaktyczna Policji w zakresie przeciwdziałania przemocy wśród najmłodszych. W 2018 r. policjanci wzięli udział w 49 spotkaniach z dziećmi i młodzieżą w szkołach i przedszkolach, w 2019 r., odwiedzili szkoły i przedszkola 56 razy. Natomiast w 2020 r. policjanci przekazywali dzieciom i młodzieży treści antyprzemocowe w trakcie 55 spotkań.

Tabela nr 11 przedstawia, jak rozkładała się liczba interwencji domowych Policji z powodu przemocy w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2018 – 2020.

Tabela Nr 11. Liczba interwencji domowych Policji z powodu przemocy w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020 (w rozbiciu na poszczególne gminy).

Lp.	Gmina/Posterunek	Liczba przeprowadzonych interwencji		
		2018	2019	2020
1	Gmina Suwałki	99	103	112
2	Gmina Raczki	89	83	88
3	Gmina Bakałarzewo	61	59	49
4	Gmina Filipów	61	58	49
5	Gmina Przerośl	32	38	25
6	Gmina Jeleniewo	31	39	20
7	Gmina Wiżajny	21	25	32
8	Gmina Rutka Tartak	18	16	18
9	Gmina Szypliszki	22	25	32
Ogółem:		435	447	425

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Analiza danych powyższej tabeli wskazuje na stabilny poziom w zakresie podejmowanych przez Policję interwencji domowych z powodu przemocy we wszystkich gminach. Wzorem lat ubiegłych, najwięcej interwencji domowych Policji z powodu przemocy było i jest przeprowadzanych w Gminie Suwałki, przy czym z roku na rok obserwujemy nieznaczny wzrost procentowego udziału interwencji w Gminie Suwałki w odniesieniu do wszystkich interwencji Policji podejmowanych z powodu przemocy w powiecie. W 2018 r. w Gminie Suwałki policjanci interweniowali 99 razy, co stanowiło 22% wszystkich interwencji w powiecie, a w 2019 r. w Gminie Suwałki odnotowano 103 interwencje, co stanowiło 23% ogółu interwencji w powiecie. Natomiast w 2020 r. Policja interweniowała w Gminie Suwałki aż 112 razy, tj. o 9 interwencji więcej w odniesieniu do roku ubiegłego. Pomimo jednak wzrostu podejmowanych interwencji Policji w Gminie Suwałki w stosunku do roku ubiegłego, udział procentowy tych interwencji w odniesieniu do wszystkich interwencji podejmowanych z powodu przemocy w powiecie pozostał na zbliżonym poziomie, co w roku ubiegłym i wyniósł 26%.

Generalnie we wszystkich gminach zarówno w 2018 r., jak i w 2019 r. odnotowano dość stabilny poziom podejmowanych interwencji policji. Największy wzrost interwencji w 2020 r. odnotowano w Gminie Wiżajny i Szypliszki – z 25 na 32 (wzrost o ponad 20%) (Tab. nr 11).

Nieco inaczej przedstawiają sprawę zgłoszeń przemocy ośrodki pomocy społecznej.

Tabela Nr 12. Liczba przyjętych zgłoszeń przemocy domowej według danych GOPS w Powiecie Suwalskim w latach 2016 – 2018 (w rozbiciu na poszczególne gminy).

Lp.	Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba przyjętych zgłoszeń przemocy		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Gmina Suwałki	29	29	33
2	Gmina Raczki	18	17	14
3	Gmina Bakałarzewo	6	6	5
4	Gmina Filipów	19	16	16
5	Gmina Przerośl	13	11	4
6	Gmina Jeleniewo	6	6	6
7	Gmina Wiżajny	5	4	1
8	Gmina Rutka Tartak	3	5	2
9	Gmina Szypliszki	14	26	22
Ogółem:		113	120	103

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Dane z ośrodków pomocy społecznej wyraźnie wskazują, że ogólna liczba przyjmowanych w 2019 r. zgłoszeń przemocy domowej w stosunku do roku 2018 wprawdzie się zwiększyła, ale tylko nieznacznie. W roku 2019 do gops-ów wpłynęło 120 zgłoszeń (o 7 więcej niż w 2018 r.). Podczas, gdy w 2020 r. gops-y odnotowały znacznie mniejszą liczbę zgłoszeń przemocy - o 103, tj. o przeszło 10% mniej w porównaniu do roku 2019 (Tab. nr 12). Ponadto, dane przekazane przez poszczególne ośrodki wskazują, że wzrost liczby zgłoszeń przemocy w 2019 r. w odniesieniu do roku 2018 r. dotyczył tylko 2 gmin – Gminy Rutka Tartak (z 3 na 5), Gminy Szypliszki (z 14 na 26). W gminie Jeleniewo, Bakałarzewo i Suwałki ilość zgłoszeń przemocy pozostała na tym samym poziomie. Natomiast w pozostałych gminach odnotowano niewielki spadek ilości zgłoszeń.

Podobnie, jak w latach ubiegłych, powyższe dane wskazują jednoznacznie, że zdecydowanie największą ilość zgłoszeń przemocy domowej odnotowuje Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Suwałki. Przy czym, w 2019 r. w porównaniu do roku 2018 udział procentowy zgłoszeń przyjętych przez GOPS w Suwałkach w odniesieniu do wszystkich zgłoszeń przemocy z terenu powiatu uległ zmniejszeniu z 25% do 24% (Tab. nr 12).

Tabela Nr 13. Podmioty zgłaszające przemoc domową według danych GOPS w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Kto najczęściej zgłasza przemoc	Liczba przyjętych zgłoszeń przemocy		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Osoba doznająca przemocy	56	74	61
2	świadek	5	1	-
3	Policja	39	34	35

4	Pracownik socjalny	2	6	6
5	Pedagog szkolny	3	-	-
6	Ktoś z rodziny	5	7	2
7	Kurator sądowy	1	-	-
8	GKRPA	-	-	-
9	Pracownik służby zdrowia	1	2	-
10	Inna instytucja	3	-	1
Ogółem:		115	124	105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Tabela nr 13 pokazuje ilościowy rozkład zgłoszeń poszczególnych instytucji i osób zgłaszających przypadki przemocy na przestrzeni lat 2018 – 2020. Z nadesłanych informacji z gminnych ośrodków pomocy społecznej wynika, że zdecydowanie najwięcej zgłoszeń przemocy gminne zespoły interdyscyplinarne otrzymują od osób doznających przemocy. W 2018 r. na 115 wszystkich zgłoszeń, aż 56 było od osób pokrzywdzonych (co stanowiło 48% ogółu zgłoszeń). W 2019 r. gops-y otrzymały 124 zgłoszenia przemocy, w tym 74 zgłoszeń (tj. 59%) zostało przekazanych przez osoby pokrzywdzone. W 2020 r. na 105 zgłoszeń przemocy, które wpłynęły do gops-ów, aż 61 (tj. 58%) było od osób pokrzywdzonych, 35 zgłoszeń (tj. 33 %) dokonała Policja, w 6 przypadkach (tj. 6%) pracownicy socjalni. W 2 przypadkach jako podmiot zgłaszający przemoc, gops-y wskazały członka rodziny. Natomiast pojedyncze zgłoszenie dotarło do gops-ów z innej instytucji.

W 2020 r. w porównaniu do roku 2019 r. zauważa się znaczny spadek aktywności w zakresie zgłaszania przypadków przemocy samych osób poszkodowanych (z 74 do 61). Na zbliżonym poziomie aktywności pozostaje Policja (z 34 do 35) i pracownicy socjalni (po 6 zgłoszeń). Pozostałe uprawnione podmioty nie wykazały w roku 2020 r. żadnej aktywności albo bardzo znikomą. Zauważalny wzrost świadomości społeczeństwa odnośnie kompetencji gminnych zespołów interdyscyplinarnych, wskazuje, iż osoby pokrzywdzone znacznie częściej decydują się zgłaszać ten fakt pracownikom pomocy społecznej niż wzywać na interwencję Policję.

Z kolei w poniższej tabeli prezentujemy dane dotyczące liczby Niebieskich Kart przekazanych do gminnych zespołów interdyscyplinarnych przez podmioty uprawnione na przestrzeni ostatnich trzech lat (Tab. nr 14).

Tabela Nr 14. Podmioty przekazujące Niebieskie Karty do Zespołów Interdyscyplinarnych według danych GOPS w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Kto najczęściej przekazuje NK do gops-ów	Liczba przekazanych Niebieskich Kart		
		Rok 2018	Rok 2019	2020
1	Policja	96	111	90
2	Pracownik socjalny ops-u	12	16	13
3	Szkoła	3	-	-
4	Inne gops-y	1	-	-
5	Sąd	-	-	-

6	GKRPA	-	-	-
7	Służba zdrowia	1	3	1
8	Inna instytucja	-	-	-
Ogółem:		113	130	104

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

W świetle powyższych danych okazuje się, że na przestrzeni ostatnich 3 lat ilość NK przekazywanych do gops-ów przez poszczególne instytucje z terenu powiatu ulega wahaniom - najpierw ulega zwiększeniu w 2019 r. w porównaniu do roku 2018 (z 113 do 130), by następnie w 2020 r. spaść do 104. W 2018 r. najwięcej NK założyli i przekazali oczywiście pracownicy Policji - 96 NK (o 15 NK mniej niż w roku 2019 i o 21 NK mniej niż w 2019 r.), następnie pracownicy socjalni gops-ów - 12 NK (o 4 NK więcej w 2019 r. i o 1 NK więcej niż w roku 2018). Kolejne 3 NK zostało założonych i przekazanych przez szkoły.

Pomimo pewnych rozbieżności, dane przekazane przez policję i gops-y za rok 2020 dotyczące liczby zgłoszeń przemocy, jak i ilości zakładanych Niebieskich Kart (Tab. nr 13 i 14) wskazują jednoznacznie na zmniejszenie się ilości odnotowanych przypadków przemocy w porównaniu do roku 2019.

Ponadto, powyższe dane potwierdzają aktywność przedstawicieli w/w instytucji w zakresie podejmowania interwencji w sytuacji przemocy (oczywiście ze znaczną przewagą Policji). Zwraca również uwagę fakt, że aktywność pracowników socjalnych gops-ów w tym zakresie ulega wahaniom - najpierw wzrasta (do 16 zgłoszeń w 2019 r.), by następnie zmaleć (do 13 zgłoszeń w 2020 r.). W 2020 r. odnotowano również mniejszą w porównaniu do roku 2019 - aktywność osób doznających przemocy, które zdecydowały się zmienić swoją sytuację zgłaszając fakt przemocy. W 2019 r. 74 osoby doznające przemocy zdecydowały się zgłosić ten fakt do gops-u, natomiast w 2020 r. na taki krok zdecydowało się 61 osób.

Tabela nr 15 przedstawia aktywność pracowników poszczególnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu w zakresie podejmowania interwencji z powodu przemocy.

Najwięcej interwencji podejmują pracownicy GOPS w Szypliszkach. Choć w porównaniu do roku w 2018 roku, kiedy interweniowali 11 razy, w 2019 r. ich aktywność wzrosła do 19 (tj. o 42%), a w 2020 r. spadła do 17 (o 10%). Ilość interwencji pracowników gops-u w Gminie Szypliszki w 2018 r. stanowiła jednocześnie 61% wszystkich interwencji podejmowanych przez pracowników gops-ów w powiecie, czyli w porównaniu do roku 2019 odnotowała wzrost 22%. Następnie aktywność w zakresie podejmowania interwencji w sytuacji przemocy przejawiają pracownicy socjalni GOPS w Przerośli, którzy w 2018 r. interweniowali 4 razy (tj. 22% ogółu wszystkich interwencji) oraz pracownicy GOPS Suwałki i Rutka Tartak, którzy interweniowali po 1 razie (tj. po 5% ogółu).

Tabela Nr 15. Ilość interwencji podejmowanych przez pracowników gops-ów z powodu przemocy w poszczególnych gminach Powiatu Suwalskiego w latach 2018 - 2020.

Lp.	Ośrodki Pomocy Społecznej	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Gmina Suwałki	1	0	0
2	Gmina Raczki	-	-	-
3	Gmina Bakałarzewo	-	1	2

4	Gmina Filipów	1	-	-
5	Gmina Przerośl	4	-	4
6	Gmina Jeleniewo	-	-	2
7	Gmina Wiżajny	-	1	-
8	Gmina Rutka Tartak	1	1	1
9	Gmina Szypliszki	11	19	17
Razem		18	22	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

W świetle nadesłanych przez gops-y danych dotyczących rodzajów przemocy domowej, na przestrzeni 3 ostatnich lat najczęściej występuje przemoc mieszana (Tab. nr 16). Następnie ośrodki wskazywały na występowanie przemocy psychicznej przed fizyczną. Przy czym, najczęściej przemoc fizyczna idzie w parze z przemocą psychiczną. W 2018 r. opsy zarejestrowały 49 przypadków przemocy mieszanej (o 16 mniej niż w roku 2019), 65 przypadków przemocy psychicznej (o 13 przypadków więcej niż w roku 2019) i 22 przypadki przemocy fizycznej (o 2 przypadki więcej niż w roku 2019). W 2018 r. odnotowano też 10 przypadków przemocy ekonomicznej, 1 przypadek seksualnej i 6 przypadków zaniedbań.

Tabela Nr 16. Rodzaje przemocy domowej według danych GOPS z terenu Powiatu Suwalskiego w latach 2016 – 2018r.

Lp.	Rodzaje przemocy domowej	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	psychiczna	65	42	43
2	fizyczna	22	20	8
3	ekonomiczna	10	10	16
4	seksualna	1	2	2
5	zaniedbanie	6	4	8
6	przemoc mieszana	49	65	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Zwraca uwagę fakt, że gopsy wskazały na zaniedbanie jako wyodrębniony rodzaj przemocy łącznie - 18 osób, biorąc jednak pod uwagę liczbę dzieci doświadczających przemocy - 90 osób (Tab. nr 17), należy przypuszczać, że zaniedbanie mogło zostać zaliczane przez pracowników ośrodków pomocy społecznej do przemocy fizycznej, psychicznej lub mieszanej. Tym bardziej, że gops-y wykazują wśród osób pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej 50 dzieci do lat 13 (Tab. nr 17).

Tab. Nr 17. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Osoby doznające przemocy	Liczba osób pokrzywdzonych		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	kobiety	94	116	85
2	mężczyźni	17	36	33

3	Dzieci do lat 13-tu	10	26	14
4	Nieletni 13 – 18 lat	16	14	10
5	Osoby starsze (powyżej 60 lat)	23	15	19
Ogółem		160	207	161

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Tabela nr 17 potwierdza ponadto dotychczasowe spostrzeżenia, że osoby pokrzywdzone wskutek przemocy domowej to głównie kobiety. W roku 2019 wykazano, że pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej zostało 116 kobiet (o 22 więcej niż w roku 2018) i 36 mężczyzn (o 19 mężczyzn więcej w porównaniu z rokiem 2018). Zarejestrowano również, że z powodu przemocy ucierpiało 15 osób starszych (w wieku powyżej 60 lat). W tym przypadku liczba osób pokrzywdzonych uległa zmniejszeniu w odniesieniu do roku poprzedniego.

Analizując dane powyższej tabeli można stwierdzić, że dane dostarczone przez Ośrodki Pomocy Społecznej wskazują początkowo na wzrost, a następnie na zmniejszenie się ogólnej liczby osób doświadczających przemocy. Generalnie w roku 2019 w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano większą (o około 22%) liczbę osób poszkodowanych wskutek przemocy domowej. Zwiększenie dotyczy zarówno liczby kobiet doświadczających przemocy (wzrost o 18%), jak liczby mężczyzn pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej (wzrost o 52%). Według danych gops-ów w 2019 r. w porównaniu do roku 2018 zwiększyła się również liczba dzieci pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej z 10 na 26 oraz odnotowano spadek (o 8 osób) liczby osób starszych (powyżej 60 lat) dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

Natomiast dane dostarczone przez Komendę Miejską Policji w Suwałkach (Tab. nr 18) nie potwierdzają powyższych tendencji. Wskazują one na nieznaczny 11%, ale jednak spadek ogólnej liczby osób pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej (z 415 na 371 osób). Przy czym, nieznaczny (6%) wzrost dotyczy jedynie osób starszych doświadczających przemocy. Liczba kobiet pokrzywdzonych wskutek przemocy pozostała dokładnie na tym samym poziomie, co w roku 2017 i wyniosła 193. Nieznacznie (o 9 osób) zmniejszyła się liczba mężczyzn doświadczających przemocy.

Ponadto, w przeciwieństwie do gops-ów, które wykazały wzrost liczby dzieci doświadczających przemocy w porównaniu do danych z roku ubiegłego, Policja odnotowała 13% spadek liczby dzieci pokrzywdzonych wskutek przemocy. Podkreślić należy, że zarówno dane z Komendy jak i z gops-ów od lat wskazują jednoznacznie, że największą grupę wśród osób pokrzywdzonych stanowią kobiety. W 2018 r. odsetek kobiet w ogólnej liczbie osób doświadczających przemocy według danych z Policji wyniósł 51%, a według danych gops-ów blisko 58%.

Tabela Nr 18. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Osoby doznające przemocy	Liczba osób pokrzywdzonych		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Kobiety	300	301	256
2	mężczyźni	41	37	34
3	Nieletni	157	137	118

4	Osoby starsze	90	17	29
Ogółem		588	492	437

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Kolejne dane dotyczą liczby sprawców przemocy domowej (Tab. nr 19).

Według danych z KMP w Suwałkach, w 2020 r. ogólna liczba sprawców przemocy, w porównaniu do roku 2018 i 2019 spadła (z 434 do 329). Ten sam trend możemy zauważyć w przypadku mężczyzn, liczba mężczyzn stosujących przemoc (z 399 do 287). Natomiast odnośnie liczby kobiet stosujących przemoc Policja wykazała, że w latach 2018 i 2020 pozostawała na tym samym poziomie i wynosiła 32 i 31, natomiast w 2019 r. wzrosła do 47 (o 34%). Przy czym, odsetek kobiet stosujących przemoc w porównaniu do ogólnej liczby sprawców pozostaje cały czas znikomy i w 2018 r. wyniósł niespełna 7%, gdy tymczasem odsetek mężczyzn stosujących przemoc na terenie naszego powiatu, według danych Policji – wyniósł 91%. Odsetek ten zmniejszył się w porównaniu do danych z 2018 r. o 4%. Wynika to z faktu, iż w 2020 r. zarejestrowano aż 10 osób starszych (powyżej 60 r.ż.) (tj. 3% ogółu), które stosowały przemoc wobec swoich najbliższych.

Niepokojący był również fakt, iż w 2019 r. odnotowano aż 8 przypadków, w których osobami stosującym przemoc byli nieletni. Był to wzrost o 700% w stosunku do roku 2018. W 2020 roku odnotowano ponownie tylko 1 taki przypadek.

Tabela Nr 19. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Suwalskim w latach 2018 - 2020.

Lp.	Osoby stosujące przemoc	Liczba sprawców przemocy		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	kobiety	32	47	31
2	mężczyźni	399	296	287
3	nieletni	1	8	1
4	os. starsze (powyżej 60 lat)	2	7	10
Ogółem		434	358	329

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Takie dane za lata 2018 r. 2020 r. przekazały gops-y (Tab. nr 20).

Tabela Nr 20. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Suwalskim w latach 2018 - 2020.

Lp.	Osoby stosujące przemoc	Liczba osób stosujących przemoc		
		Rok 2018	Rok 2019	2020
1	kobiety	10	10	11
2	mężczyźni	99	103	91
3	Dzieci do lat 13-tu	-	-	-
4	Nieletni 13 – 18 lat	-	-	-
5	Osoby starsze (powyżej 60 lat)	-	7	9

Ogółem	109	115	104
---------------	------------	------------	------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Generalnie gops-y, w 2020 r. w porównaniu do roku 2018 r. odnotowały nieznaczny spadek liczby osób stosujących przemoc o 4% (z 109 do 104 osób). Przy czym, w zestawieniu z danymi z KMP gops-y zarejestrowały znacznie niższą (o 225) liczbę osób stosujących przemoc (zarówno mężczyzn jak i kobiet). Przy czym udział kobiet – sprawców przemoc w ogólnej liczbie osób stosujących przemoc wyniósł 10%, natomiast mężczyźni stosujący przemoc stanowili już 89% ogółu sprawców. Gops-y przekazały również informacje na temat ilości sprawców wśród osób starszych – powyżej 60 lat. W 2020 r. gops-y zarejestrowały 9 takich osób, podobnie jak w 2019 r. kiedy wynosiła 7 osób, co stanowi prawie 9% ogółu wszystkich zarejestrowanych sprawców.

Porównując dane z powyższych tabel, można zauważyć, że gops-y wykazały niższą niż Policja liczbę zarówno osób poszkodowanych wskutek przemoc, jak i sprawców przemoc, przy czym udział % kobiet i mężczyzn oraz dzieci i osób starszych w ogólnej liczbie osób doświadczających i stosujących przemoc przedstawia się mniej więcej tak samo zarówno według danych Policji, jak i gops-ów.

Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykazały liczbę przypadków, gdy alkoholizm współistniał z przemocą. W latach 2018 – 2020 komisje udzieliły wsparcia ogółem 68 osobom nadużywającym alkoholu, będącym jednocześnie sprawcami przemoc domowej, przy czym w większości przypadków sprawcami przemoc byli mężczyźni (58 osób). Generalnie na przestrzeni 3 ostatnich lat ilość przypadków współistnienia alkoholizmu z przemocą pozostaje na tym samym poziomie, przy czym w 2020 r. w stosunku do 2018 r. odnotowano jej niewielki 15% wzrost (Tab. nr 21).

Tabela Nr 21. Liczba sprawców przemoc domowej według danych GKRPA w latach 2016 – 2018.

Lp.	Osoby stosujące przemoc	Liczba sprawców przemoc		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Kobiety	3	-	3
2	Mężczyźni	22	19	17
3	dzieci do lat 13	-	-	-
4	nieletni od 13 do 18 lat	-	-	-
5	osoby starsze (powyżej 60 lat)	1	1	2
Ogółem		26	20	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GKRPA z terenu powiatu.

Z kolei dane dostępne w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach dotyczące liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zwracają uwagę na skutki, jakie niesie ze sobą nadużywanie alkoholu przez jednego lub oboje rodziców, połączone ze stosowaniem biernej formy przemoc, jaką jest zaniedbanie wskutek niemożności wykonywania właściwej opieki rodzicielskiej nad dziećmi.

Tabela Nr 22. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Suwalskiego w latach 2018 – 2020 r.

No – liczba dzieci umieszczonych w pl. op.-wych. i rodz. zast. Ogółem

Nz – liczba dzieci umieszczonych w pl. op.-wych. i rodz. zast. z powodu zaniedbania (uzależnienia i przemoc)

Forma opieki zastępczej	2018		2019		2020		2018 - 2020		
	No	Nz	No	Nz	No	Nz	No	Nz	Udział % Nz w No
liczba dzieci umieszczonych w placówkach op.-wych.	17	10	25	11	28	15	70	36	51,43%
Liczba dzieci umieszczonych w rodz. zastęp.	93	51	98	54	98	53	289	158	54,67%
Razem	110	61	123	65	126	68	359	194	54,04%
% dzieci umieszczonych z powodu zaniedbania	x	55,45%	x	52,85%	x	66,00%	x	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Dane zamieszczone w Tabeli nr 22 wyraźnie wskazują, że znaczna część (ponad 54%) umieszczeń w zastępczych formach opieki w latach 2018 – 2020 było spowodowanych wszelkiego rodzaju zaniedbaniami wskutek – najczęściej choroby alkoholowej jednego lub obojga rodziców. Niestety jest to przyczyna wiodąca. W 2018 i 2019 r. aż 55% umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej było spowodowanych alkoholizmem obojga lub jednego z rodziców i powstałymi wskutek choroby alkoholowej zaniedbaniami wobec dzieci. W 2019 r. 66% dzieci trafiło do rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej właśnie z tego powodu. Na przestrzeni trzech ostatnich lat 54% dzieci trafiło do rodzinnych i instytucjonalnych form opieki zastępczej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych spowodowanych np. upośledzeniem, chorobą psychiczną czy niepełnosprawnością rodziców albo z powodu śmierci jednego lub obojga rodziców.

Zastanawiający jest jednocześnie fakt, iż z informacji uzyskanych z Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Suwałkach nie było spraw wszczętych z art. 207 k.k., które skutkowałyby umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Pomimo trudności związanych z ujednoczeniem przedstawionych powyżej danych, dostarczonych przez różne instytucje, to jednak składają się one na ogólny obraz problemu przemocy w naszym powiecie, który przedstawia się następująco. Najwięcej interwencji w sprawie przemocy podejmuje Policja – ogółem w 2020 roku Policja interweniowała 425 razy i założyła 327 Niebieskich Kart, 85 z nich przekazała do gminnych zespołów interdyscyplinarnych. Generalnie we wszystkich gminach powiatu, w porównaniu do roku 2018 i 2019 r. odnotowano minimalny spadek interwencji Policji, przy jednoczesnym spadku odsetek zakładanych Niebieskich Kart, który w 2020 r. w odniesieniu do wszystkich podejmowanych interwencji stanowił 76%. Dane przekazane przez ośrodki pomocy społecznej wskazywały również na nieznaczny spadek liczby przyjętych zgłoszeń przemocy, przyjętych i rozpatrzonych NK, przy jednoczesnej dość stabilnej liczbie osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej. W 2020 r. do ośrodków pomocy społecznej wpłynęło ogółem 104 NK (o 26 NK mniej niż w roku poprzednim), pracownicy ośrodków przyjęli ogółem 103 zgłoszenia przemocy - o 17 zgłoszeń mniej niż w roku 2019 (w tym 35 zgłoszeń od Policji) oraz przeprowadzili 26 interwencji z powodu przemocy (o 4 interwencje mniej w porównaniu do roku 2019). Ponadto, gops-y zarejestrowały ogółem 161 osób pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej (o 46 osób mniej niż w roku 2019) i 104 osoby stosujące przemoc (o 11 osób mniej w porównaniu do roku poprzedniego). Dane z KMP są nieco

odmienne, po pierwsze wskazują na spadek liczby osób pokrzywdzonych wskutek przemocy z 492 w 2019 r. na 437 w 2020 r. (o 276 osób mniej niż GOPS-y) Przy czym, spadek dotyczy przede wszystkim liczby kobiet z 301 na 256 i dzieci doświadczających przemocy - ze 137 na 118.

Natomiast w przypadku osób stosujących przemoc, generalnie gops-y, w porównaniu do roku 2019 r. odnotowały spadek liczby osób stosujących przemoc o 9,56% (z 115 na 104). Przy czym, w zestawieniu z danymi z KMP, która zarejestrowała 329 sprawców, gops-y zarejestrowały znacznie niższą (o 225) liczbę osób stosujących przemoc. Generalnie gops-y wykazały niższą niż Policja liczbę zarówno osób poszkodowanych wskutek przemocy, jak i sprawców przemocy, przy czym udział % kobiet i mężczyzn oraz dzieci i osób starszych w ogólnej liczbie osób doświadczających i stosujących przemoc prezentuje się podobnie. Przemoc stosują przede wszystkim mężczyźni (89%), którzy są poszkodowanymi w 8%. Kobiety są przede wszystkim osobami doświadczającymi przemocy (52% - gopsy, 58% - KMP), a w roli sprawcy występują w niespełna 10%.

Dane z Prokuratury wskazują na znaczny wzrost spraw związanych z przemocą w odniesieniu do roku 2019. W 2020 r. zarejestrowano ogółem 132 tego typu sprawy (o 28 więcej niż w roku 2019). W 2020 r. zarejestrowano podobną ilość spraw zakończonych aktem oskarżenia (w 2019 r. odsetek spraw wyniósł 50%, natomiast w 2020 zmalał do 48 %). Dane z Sądu wskazują, że liczba sprawców przemocy objętych dozorem kuratora jest dość wysoka (w roku 2020 były to 34 osoby) oraz potwierdzają fakt, że niezależnie od tego, czy liczba spraw wszczętych w sprawie przemocy ulega zmniejszeniu, czy też rośnie w danym roku, % udział spraw o znęcanie w ogólnej liczbie spraw wszczętych z powodu przemocy jest bardzo wysoki, utrzymuje się na poziomie 89 – 91%.

Powyższe dane wskazują również na fakt, iż z problemem przemocy boryka się bardzo wiele instytucji. W związku z tym podjęcie zespolonych działań w zakresie skutecznego zwalczania zjawiska jest nieodzowne.

VI. Charakterystyka podejmowanych działań profilaktycznych i pomocowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez Powiatowe Pomocy Rodzinie w Suwałkach w Powiecie Suwalskim

A. Działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W ramach bieżącej działalności Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie i Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz w ramach realizowanych projektów w latach 2018-2020 prowadzone były następujące działania profilaktyczne i edukacyjne:

- 1) skierowane do szerszej społeczności:
 - prowadzenie strony internetowej z materiałami nt. przemocy w rodzinie,
 - współorganizacja Suwalskiej Kampanii Białej Wstążki edycja 2018 i 2019 o tematyce skierowanej szczególnie na przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet, ale również przeciwdziałanie agresji wśród dzieci i młodzieży” (w ramach kampanii opracowanie i rozpowszechnianie ulotek, plakatów, spotów, materiałów edukacyjnych, prowadzenie audycji radiowych),
 - zainicjowanie Kampanii Postaw na Rodzinę promującej wartości rodzinne w ramach projektu „W trosce o bezpieczny dom”,

- udostępnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o tematyce związanej z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie z ogólnopolskich oraz lokalnych Kampanii;
- 2) skierowane do młodzieży:
- organizacja konkursów międzyszkolnych w ramach kampanii Białej Wstążki,
 - spotkania edukacyjne z młodzieżą w szkołach;
 - opracowano i przekazano materiały edukacyjne dla młodzieży dotyczące różnych aspektów przemocy;
 - przeprowadzono pogadanki dla młodzieży i rodziców w ramach projektu „W trosce o bezpieczną i szczęśliwą rodzinę”;
- 3) skierowane do rodziców:
- przeprowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych: Szkoła dla rodziców i wychowawców III części”,
 - warsztat „Być mamą”
 - warsztat „Bez klapsa – jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”,
 - warsztaty dla ojców,
 - prowadzenie spotkań edukacyjnych dla rodziców (Poradnia, PCPR i Policja),
 - przekazywanie książek o tematyce wychowawczej i broszurek dla uczestników warsztatów i spotkań edukacyjnych,
 - indywidualne konsultacje wychowawcze pedagoga i psychologa ok 100 rocznie w PCPR;
 - prowadzenie spotkań dla przyszłych rodziców w Poradni Przedmałżeńskiej z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez specjalistów PCPR;
 - prowadzenie pogadanek dla rodziców: „Jak budować poczucie własnej wartości u dziecka”, „Jak z miłością stawiać dziecku granice”, „Mały terrorysta”.
- 4) skierowane do osób pracujących nad ograniczaniem zjawiska przemocy w rodzinie:
- organizacja Konferencji, w tym Konferencji profilaktycznej,
 - organizacja warsztatów i szkoleń wdrażających do prowadzenia profilaktyczno-edukacyjnych zajęć z młodzieżą i rodzicami;
 - superwizje.

B. Opracowanie i udostępnianie materiałów edukacyjnych i profilaktycznych lokalnej społeczności.

Opracowane przez PCPR, zakupione oraz otrzymane nieodpłatnie i powielane materiały edukacyjne i profilaktyczne były przekazywane podczas konferencji, spotkań i warsztatów edukacyjnych, konsultacji specjalistycznych oraz udostępniane na bieżąco w Punktach Interwencji Kryzysowej i w holu PCPR. Materiały przekazywane do instytucji współpracujących są również udostępniane dla społeczeństwa /GOPSY, Szkoły, Policja/

W latach 2018-2020 opracowane zostały materiały edukacyjne m.in.:

- plakaty i ulotki związane z Kampanią Białej Wstążki z informacją o miejscu pomocy,
- ulotka dla osób doświadczających przemocy w rodzinie „Powstrzymaj Przemoc”,
- broszurka dla osób doświadczających przemocy „Wyjście z cienia”,
- broszurka dla osób stosujących przemoc „Szansa na zmianę”,
- zakładka dla młodzieży „Przemocy mówimy NIE”,
- ulotka dla młodzieży „Randka bez przemocy”,
- ulotka dla młodzieży „Niebieska Karta w szkole”.

C. Poradnictwo specjalistyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poradnictwo specjalistyczne realizowane jest przy PCPR w ramach:

- Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar przemocy w Rodzinie
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej /Punkt Konsultacyjny w Bakalarzewie
- w ramach realizowanych projektów.

Porad specjalistycznych udzielali następujący specjaliści:

- prawnik,
- psycholog, psycholog dziecięcy,
- pedagog, doradca rodzinny,
- terapeuta uzależnień,
- logopeda.

W ramach pozyskiwanych środków z projektów oraz w ramach prac OIK i SOW prowadzone są w sposób niemal ciągły:

- Warsztaty Szkoły dla rodziców i wychowawców,
- Warsztaty budowania relacji małżeńskiej,
- Warsztaty budowania relacji partnerskiej.

W miarę pozyskania dodatkowych środków finansowych prowadzone są również zajęcia socjoterapeutyczne dla młodzieży i kobiet oraz zajęcia dla dzieci, które odbywają się w trakcie prowadzenia warsztatów dla rodziców.

Specjaliści PCPR wchodzi w skład wszystkich zespołów interdyscyplinarnych funkcjonujących na terenie Powiatu Suwalskiego.

- uczestniczą w spotkaniach zespołów interdyscyplinarnych;
- wyjeżdżają, jako konsultanci do rodzin w miejsce ich zamieszkania;
- motywują osoby stosujące przemoc do włączenia się w zajęcia korekcyjne podczas spotkań LZI oraz na spotkaniach indywidualnych, na które te osoby są zapraszane.

Tabela Nr 23. Dane dotyczące ogólnej liczby przyjęć osób w PCPR i udzielonych porad przez specjalistów.

Miejsce przyjęć	2018	2019	2020
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	253 osoby/ 942 porady	307 osób/ 839 porad	189 osób/ 678 porad
Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz projekty	47 osób/ 94 porad	54 osoby/ 92 porady	53 osób/ 71 porad

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Tabela Nr 24. Dane dotyczące przyjęć osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Rok	Miejsce	Osoby dotknięte przemocą	Rodziny dotknięte przemocą
2018	SOW/OIK	103	116
2019	SOW/OIK	73	82
2020	SOW/OIK	69	77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach (na podstawie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie).

Tabela Nr 25. Dane ogólne dotyczące osób korzystających z pomocy w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Suwałkach.

Rok	Liczba osób										
	Ogółem	w tym			Osoby starsze	w tym		Osoby niepełnosprawne	w tym		
		kobiety	mężczyźni	dzieci		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni	dzieci
2018	253	166	62	25	10	7	3	65	33	31	1
2019	307	219	66	22	4	2	2	31	16	12	3
2020	189	137	31	19	2	2	0	4	2	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Tabela Nr 26. Dane dotyczące osób przebywających w hostelu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020 r.

Rok	Liczba osób ogółem	Liczba osób dorosłych	Liczba dzieci	Liczba osób z terenu Powiatu Suwalskiego
2018	5	1	4	5
2019	5	1	4	5
2020	3	1	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Ze schronienia w Hostel Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie skorzystało łącznie w latach 2018-2020 - 8 osób, w tym 6 dzieci.

W ramach działania Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w rodzinie prowadzona jest w sposób ciągły grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy grupa w Suwałkach. Wejście w grupę dokonuje się po wcześniejszym spotkaniu indywidualnym.

D. Dane dotyczące osób stosujących przemoc w rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi od października 2006 program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Obecnie program prowadzony jest w kilku wersjach – w relacjach partnerskich, małżeńskich oraz relacjach rodzicielskich. Program w relacjach partnerskich oparty jest na modelu z DULUTH, program w relacjach rodzicielskich na warsztatach „Szkoły dla rodziców i wychowawców”. W roku 2012 zainicjowana została 3 wersja programu w modelu Terapii Skoncentrowanej na rozwiązaniach. Opis programów znajduje się na stronie internetowej PCPR.

Osoby zgłaszały się do programu w sposób dobrowolny, kierowane były przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach Niebieskiej Karty lub wyrokiem sądowym. W latach 2018-2020 przeprowadzono łącznie 10 grup programu korekcyjno-edukacyjnego. W programie uczestniczyły 142 osoby. Rodzaje prowadzonych grup:

- w relacjach partnerskich,
- w relacjach rodzicielskich,

- w podejściu Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach.

Dodatkowo w ramach projektów z MPiPS oraz prac SOW prowadzone były programy:

- Budowania Relacji Partnerskiej dla kobiet,
- Trening Zastępowania Agresji dla młodzieży.

Trening Zastępowania Agresji prowadzony jest również przez pedagoga w PCPR w formie indywidualnych spotkań dla młodzieży.

Tabela Nr 26. Wykaz zrealizowanych grup w programie korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

Rok	Grupa	Liczba uczestników/ Liczba osób, które ukończyły program	Rodzaj programu	Miejsce realizacji
2018	Grupa 1 Grupa 2 Grupa 3 Grupa 4 Grupa 5 Grupa 6	77/64	w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH	Areszt Śledczy ul. E. Plater 2 Areszt Śledczy Areszt Śledczy Areszt Śledczy Areszt Śledczy
2019	Grupa 1 Grupa 2 Grupa 3 Grupa 4	53/41	w relacjach partnerskich TSR w relacjach partnerskich TSR w relacjach partnerskich TSR w relacjach rodzicielskich	Areszt Śledczy Areszt Śledczy Areszt Śledczy Areszt Śledczy
2020	Grupa 1	15/0 Zajęcia zostały przerwane ze względu na ogłoszony stan pandemii	w relacjach partnerskich TSR	Areszt Śledczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

E. Szkolenia, konferencje, kampanie, projekty organizowane w latach 2018-2020

1) Kampanie:

- SUWALSKA KAMPANIA BIAŁEJ WSTAŻKI organizowana od roku 2010 w Powiecie Suwalskim i mieście Suwałki w dniach 25 listopada -10 grudnia w koordynacji z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Suwałkach oraz Suwalskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Suwałkach.
- Kampania Białej Wstażki nastawiona jest szczególnie na przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet.
 - w 2018 r. pod hasłem „Szczuję - buduję - jestem fair”,
 - w 2019 r. pod hasłem „10 LAT RAZEM PRZECIW PRZEMOCY”.

Kampaniom towarzyszy wiele wydarzeń między innymi Konkursy międzyszkolne na najlepsze działania profilaktyczne, szkolenia, warsztaty, seminaria, happeningi, wydarzenia lokalne.

- W KAMPANIE OGÓLNOPOLSKIE włączamy się poprzez promowanie materiałów edukacyjnych.

2) Szkolenia:

- warsztat „Szkoła dla rodziców i wychowawców” cz. I , II i III, odbyły się 4 cykle warsztatów,
- warsztaty dla rodziców małych dzieci - „Bez klapsa – jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”,
- warsztaty dla ojców,
- warsztat dla małżeństw – „Jak budować relacje małżeńskie?”,
- warsztat dla kobiet - "Jeden mały krok do szczęśliwego życia",
- warsztat psychologiczno – terapeutyczny dla młodzieży,
- Super teściowa, super teść – warsztat dla teściów,
- szkolenie dla liderów młodzieżowych „Moc w pomocy – ja jako lider profilaktyki",
- szkolenia certyfikujące dla „Szkoła dla rodziców i wychowawców” - cz. I - III

- warsztat „Super tata”
- warsztat „Super mama”
- szkolenie dla liderów młodzieżowych „Fair Play”;
- szkolenie doskonalące dla specjalistów w podejściu TSR
- superwizja Systemu Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie.

3) Projekty:

- w roku 2018:
„W trosce o bezpieczną i szczęśliwą rodzinę” w konkursie „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o wartości dofinansowania 97.900 zł (ok. 70%).
- w roku 2019:
„W trosce o bezpieczną i szczęśliwą rodzinę” w konkursie „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o wartości dofinansowania 90.000 zł (ok. 70%).

VII. Wykaz miejsc pomocy dla mieszkańców Powiatu Suwalskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

<p>SĄD REJONOWY W SUWAŁKACH ul. L. Waryńskiego 45; 16-400 Suwałki tel. 87 563 54 44 e-mail: boi[at]suwalki.sr.gov.pl www.suwalki.sr.gov.pl</p>	<p>PROKURATURA REJNOWA W SUWAŁKACH ul. Gen. K. Pułaskiego 26; 16-400 Suwałki tel. 87 5677571 fax 87 5677704 e-mail: pr.suwalki@suwalki.po.gov.pl www.suwalki.po.gov.pl</p>
<p>SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ przy PCPR W SUWAŁKACH ul. Świerkowa 60; 16-400 Suwałki tel. 87 5659282, e-mail: interwencja@powiat.suwalki.pl; www.pcpr.suwalki.pl Hostel SOW: Dowspuda 9; 16-420 Raczki tel. 602 746 394</p>	<p>Schronienie ofiarom przemocy w rodzinie, poradnictwo: psychologiczne, prawne, rodzinne, pedagogiczne, socjalne, grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy, program budowania relacji partnerskiej dla kobiet, program budowania relacji małżeńskiej, warsztat umiejętności wychowawczych, program oduczania przemocy dla mężczyzn. Pomoc udzielana jest osobom i rodzinom bez względu na miejsce zamieszkania.</p>
<p>KOMENDA MIEJSKA POLICJI W SUWAŁKACH ul. Pułaskiego 26, 16 - 400 Suwałki tel. 47 7141548; 47 71415 49 e-mail: wprew.kmp@suwalki.bk.policja.gov.pl www.suwalki.policja.gov.pl</p>	<p>Specjalistyczna pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - Wydział Prewencji, prowadzenie procedury Niebieskiej Karty, interwencje policji w zakresie ochrony życia i zdrowia.</p>
<p>PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNA w Suwałkach ul. Nowomiejska 10; 16-400 Suwałki tel. 87 5664149, e-mail: sekretariat.ppp@poradnia-suwalki.pl www.poradnia-suwalki.pl</p>	<p>Poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, zajęcia z psychoprofilaktyki i psychoedukacji dla dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli.</p>

<p>SUWALSKIE STOWARZYSZENIE „WYBÓR” ul. T. Kościuszki 71; 16-400 Suwałki tel. 87 5662444 e-mail: stowarzyszeniewybor@wp.pl</p>	<p>Poradnictwo psychologiczne, prawne, administracyjne, pedagogiczne, terapia indywidualna i grupowa dla osób doświadczających i stosujących przemoc, warsztaty umiejętności rodzicielskich, socjoterapia, warsztaty zastępowania agresji dla dzieci i młodzieży, terapia rodzinna.</p>
<p>CENTRUM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ "PRYZMAT" ul. Noniewicza 91; 16 – 400 Suwałki tel. 87/565-02-58, 796 754 024 e-mail: pryzmat@pryzmat.org.pl, www.pryzmat.org.pl</p>	<p>Poradnictwo prawne, psychologiczne, mediacja, wolontariat.</p>
<p>SPECJALISTYCZNA PORADNIA ŻYCIA RODZINNEGO „NADZIEJA” przy parafii p.w. Św. Aleksandra, ul. E. Plater 2; 16-400 Suwałki tel. 87 5662053</p>	<p>Poradnictwo psychologiczne, prawne, pedagogiczne, rodzinne i duchowe.</p>

VIII. Analiza SWOT

Korzystając z metody analizy SWOT określono największe zagrożenia i szanse dla realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie i coraz większa kompetencja członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych, • dobra współpraca podmiotów na poziomie powiatowym w ramach Koalicji na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, • działalność Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w rodzinie (zespół specjalistów oraz hostel), • doświadczenie zdobyte w trakcie realizacji różnego rodzaju programów, • znajomość specyfiki środowiska i obszarów problemowych, • opracowane procedury postępowania Zespołu Interdyscyplinarnego, • dobrze przygotowana, stale doskonaląca swe kompetencje grupa specjalistów, • dostęp do superwizji pracy z rodziną, • bogata oferta programów korekcyjno-edukacyjnych, pomocowych i profilaktycznych w powiecie, • dostęp do dobrze opracowanych materiałów edukacyjnych i informacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w tym szeroki wybór mat. własnych), • szeroko prowadzone działania profilaktyczne środowiskowe w ramach corocznej Kampanii Białej Wstażki, projektów oraz stałych działań szkół, Policji, Poradni, PCPR • szeroka oferta organizacji pozarządowych i kościelnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • obciążenie zawodowe kadry pomocy społecznej, utrudniające efektywne prowadzenie pracy w klientem, • niski poziom środków finansowych własnych (powiatowych) na realizację zadań, • ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej na terenie gminnym, • brak możliwości stałej oferty pomocowej ze względu na uzależnienie od otrzymania dotacji, • silnie utrwalone w świadomości społecznej mity i stereotypy wywołujące działania przemocowe i utrudniające korzystanie z pomocy, • wysoki poziom tolerancji społecznej na stosowanie przemocy w rodzinie • brak skutecznych mechanizmów kierowania osób stosujących przemoc na grupy korekcyjno-edukacyjne, • niepełna diagnoza problemów i potrzeb, • trudne warunki lokalowe, • brak mieszkań chronionych, • długa i mało skuteczna procedura kierowania osób na leczenie odwykowe, • niskie wynagrodzenia osób pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc.
SZANSE	ZAGROŻENIA

<ul style="list-style-type: none">• zmieniająca się świadomość społeczna w postrzeganiu przemocy w rodzinie,• możliwość pozyskiwania funduszy unijnych oraz dotacji celowych w zakresie przeciwdziałania przemocy,• możliwość korzystania z dobrych praktyk z Polski.• coraz większa otwartość społeczeństwa na korzystanie z pomocy specjalistycznej,• otwartość osób zaangażowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy na podnoszenie swoich kwalifikacji,• rozwijająca się współpraca powiatu z gminami i szkołami w ramach porozumień (projekty i wspólne przedsięwzięcia),• grupa członków ZI uczestnicząca w stałej Superwizji,• stałe działania edukacyjne, kampanie wpływające na wzrost świadomości społecznej,• funkcjonowanie instytucji asystenta rodzinnego,• aktywizacja mediów,• zaangażowanie szkół i środowisk lokalnych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,	<ul style="list-style-type: none">• wypalenie zawodowe kadry pomocy społecznej wskutek obciążenia pracą i niskimi wynagrodzeniami,• mała aktywność środowisk gminnych w realizacji programu,• brak środków finansowych własnych utrudniający pozyskiwanie środków zewnętrznych i ciągłość oferty pomocowej,• zmienność składu, brak zaangażowania członków ZI i nieumiejętność pomocy• brak współpracy pomiędzy gminami a powiatem,• trudności komunikacyjne i finansowe i z opieką nad dziećmi uniemożliwiające uczestniczenie w proponowanych formach pomocy,• niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości istniejących narzędzi w pracy z osobami stosującymi przemoc (zakaz zbliżania się, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych),• niechęć do korzystania z pomocy wskutek zakorzenionych stereotypów lub doświadczeń,• brak informacji o formach pomocy.
---	---

IX. Adresaci programu

Niniejszy program skierowany jest do:

- 1) społeczności lokalnej,
- 2) osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- 3) osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) świadków przemocy w rodzinie,
- 5) instytucji zajmujących się pomocą rodzinie,
- 6) organizacji pozarządowych,

A. Koordynator i partnerzy programu.

Rolę koordynatora realizacji programu w Powiecie Suwalskim pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Partnerami w realizacji programu będą wszystkie podmioty tworzące Koalicję na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, które podpisały porozumienie o współpracy. Są to:

- Powiat Suwalski
- 9 Gmin: Gmina Bakalarzewo, Gmina Jeleniewo, Gmina Filipow, Gmina Przerośl, Gmina Raczki, Gmina Rutka-Tartak, Gmina Suwałki, Gmina Szypliszki, Gmina Wizajny
- Sąd Rejonowy w Suwałkach
- Prokuratura Rejonowa w Suwałkach
- Komenda Miejska Policji w Suwałkach
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Suwałkach
- Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach
- Parafie Rzymsko-katolickie
- Placówki Oświatowe
- Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Suwałkach

- Śródowniskowy Hufiec Pracy w Suwałkach
- Suwalskie Stowarzyszenie „Wybór”
- Dom Dziecka w Pawłówce
- Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Samodzielny Publiczny Szpital Psychiatryczny w Suwałkach
- Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej
- Zarząd Okręgowy Polskiego Komitetu Pomocy Rodzinie w Suwałkach
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach

X. Cel główny, obszary działań i cele operacyjne programu

A. CEL GŁÓWNY

ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ ZMNIEJSZENIE SKALI TEGO ZJAWISKA W POWIECIE SUWALSKIM

B. Obszary działań:

OBSZAR 1:	PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA
Cel operacyjny:	Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
OBSZAR 2:	OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE
Cel operacyjny:	Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
OBSZAR 3:	ODDZIAŁYWANIA NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE
Cel operacyjny:	Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
OBSZAR 4:	PODNOSENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH ZADANIA ORAZ PROCEDUR WSPÓŁPRACY
Cel operacyjny:	Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Obszar 1: PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

CEL DZIAŁAŃ: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
<p>1. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie.</p>	<p>A Prowadzenie badań, analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie. B Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie przez lokalnych koordynatorów ZI. C Podsumowanie danych statystycznych i działań w zakresie przeciwdziałania przemocy podczas corocznego spotkania członków Koalicji.</p>	<p>- raport z badań, analiz, - coroczny raport podsumowujący, - roczne sprawozdanie.</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Koordynatorzy ZI</p>
<p>2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.</p>	<p>A Prowadzenie kampanii społecznych o charakterze lokalnym dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, promujących wartości rodziny i kształtowanie prawidłowych postaw w rodzinie (Dni rodziny, Postaw na Rodzinę, Biała Wstążka, inne). B Prowadzenie spotkań edukacyjnych przełamujących stereotypy, zapoznających z prawem (w środowisku i szkole). C Współpraca z podmiotami kościelnymi w zakresie edukacji osób przygotowujących się do zawarcia związku małżeńskiego oraz ich rodziców w zakresie przeciwdziałania przemocy.</p>	<p>- liczba kampanii, - liczba spotkań edukacyjnych, - liczba podmiotów kościelnych współpracujących, - liczba szkół współpracujących.</p>	<p>PCPR, Komenda Policji, Poradnia psychologiczno - pedagogiczna, Centrum Edukacji Nauczycieli, szkoły, organizacje pozarządowe i kościelne ...</p>

<p>3. Poprawa jakości działań profilaktycznych.</p>	<p>A Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych (warsztaty umiejętności wychowawczych, treningi umiejętności społecznych...).</p> <p>B Współpraca ze szkołami w zakresie realizacji programów profilaktycznych zapobiegających agresji i przemocy w rodzinie (np. Szkolenie Młodzieżowych Liderów Fair Play, Randka bez przemocy, Szkoła Liderów Młodzieżowych. Organizacja Konkursów dla szkół, konferencji profilaktycznych).</p> <p>C Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno -edukacyjnych na temat skutków działań przemocowych i promujących postawy nieprzemocowe.</p> <p>D Doskonalenie systemu informacyjnego i promocyjnego o formach i miejscach pomocy (ulotki, plakaty, informacja na stronach internetowych instytucji, szkół, gmin).</p> <p>E Prowadzenie poradnictwa dla rodziców w zakresie rozwijania nieprzemocowych umiejętności wychowawczych (konsultacje wychowawcze, spotkania edukacyjne, warsztaty umiejętności rodzicielskich).</p> <p>F Promowanie form spędzania czasu wolnego sprzyjającego wzmocnieniu więzi rodzinnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktycznych, - liczba podmiotów współpracujących w realizacji programów profilaktycznych - liczba opracowanych materiałów inf.- edukacyjnych - liczba konsultacji dla rodziców - liczba osób korzystających z poradnictwa 	<p>PCPR, GOPS-y, szkoły, GKRPA, policja, prokuratura, sąd rejonowy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe i kościelne...</p>
--	--	--	--

OBSZAR 2: OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE

CEL DZIAŁAŃ: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Promocja współpracy instytucji, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy.	<p>A Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych.</p> <p>B Wspieranie tworzenia i działania punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą.</p> <p>C Rozwój form działalności Ośrodka interwencji Kryzysowej.</p> <p>D Rozwój grupa wsparcia oraz grup samopomocowych.</p> <p>E Współpraca instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba posiedzeń ZI, - liczba osób/rodzin objętych pomocą w ramach ZI, - liczba utworzonych grup roboczych, - liczba posiedzeń grup roboczych, - wykaz form działania OIK, - liczba zleczanych i wspólnie realizowanych projektów. 	Gminne ZI, jst, organizacje pozarządowe i kościelne.
2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	<p>A Rozpowszechnienie informacji o możliwościach i formach uzyskania pomocy (na stronie internetowej, broszurki i ulotki, plakaty).</p> <p>B Rozpowszechnianie informacji w ramach działania służb, w miejscach publicznych oraz podczas spotkań społeczności lokalnej.</p> <p>C Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych, - liczba lokalnych kampanii społecznych, - liczba zajęć, - liczba osób uczestniczących. 	PCPR, GOPS, policji, prokuratura, sąd rejonowy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, szkoły, organizacje pozarządowe i kościelne.
3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	<p>A Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych przemocą m.in.: psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego, medycznego, zawodowego i rodzinnego.</p> <p>B Prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób/rodzin objętych pomocą w formie poradnictwa w poszczególnych miejscach pomocy. - liczba udzielonych porad specjalistycznych dla osób korzystających. 	PCPR, Gminne ZI, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe.

	<p>C Udostępnienie osobom dotkniętym przemocą schronienia w całodobowym Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.</p> <p>D Udzielanie informacji telefonicznej oraz pomocy w formie interwencji.</p> <p>E Ograniczanie liczby przesłuchań w sądzie na rzecz przesłuchań w Niebieskim Pokoju;</p> <p>F Specjalistyczna pomoc dzieciom, dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym przemocą seksualną organizowaną na terenie najbliższym dzieciom, m.in. na terenie szkół (konsultacje indywidualne i zajęcia grupowe, zajęcia socjoterapeutyczne).</p> <p>G Włączenie osób doświadczających przemocy w projekty oferujące podniesienie kwalifikacji i ułatwiające znalezienie pracy.</p> <p>H Organizacja innych form pomocy dla osób i rodzin, które doświadczyły przemocy umożliwiających reintegrację rodziny, rozwój osobowy i społeczny (wolontariat, asystent rodzinny, spotkania, wyjazdy intergacyjno-educacyjne).</p> <p>I Monitoring skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba prowadzonych grup wsparcia i grup terapeutycznych. - liczba osób biorących udział w grupach wsparcia i grupach terapeutycznych. - liczba osób, którym udzielono schronienia w SOW. - liczba osób korzystających z informacji telefonicznej (podjętych interwencji). - liczba przesłuchań osób dorosłych, dzieci w Niebieskim pokoju. - liczba osób włączonych w projekty mające na celu podniesienie kwalifikacji. - liczba innych organizowanych form pomocy osobom dotkniętym przemocą. - liczba osób monitorowanych (liczba osób, u których przemoc ustała). 	
--	---	---	--

OBSZAR 3: ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE

CEL DZIAŁAŃ: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
<p>1. Tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie przez instytucje, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi.</p>	<p>A Opracowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych;</p> <p>B Przygotowanie i przekazanie informacji o oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc dla sądu rejonowego, prokuratury rejonowej, Miejskiej Komendy Policji oraz wszystkim gminom.</p> <p>C Udostępnienie informacji o realizowanych programach w środowisku lokalnym (na stronie internetowej, ulotkach, plakatach).</p> <p>D Włączanie do projektów zapisów umożliwiających realizację programów korekcyjno-edukacyjnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, - liczba i rodzaj programów terapeutycznych - przekazanie informacji o programach. 	<p>PCPR, partnerzy społeczni, sąd rejonowy, prokuratura.</p>
<p>2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.</p>	<p>A Stosowanie procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty i motywowanie osób stosujących przemoc do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.</p> <p>B Izolowanie osób stosujących przemoc poprzez orzekanie eksmisji, zakazu kontaktu lub określenie sposobu kontaktu.</p> <p>C Prowadzenie postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie.</p> <p>D Sądowe zobowiązanie osób stosujących przemoc w rodzinie do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym oraz leczenia odwykowego oraz wykonywania prac społecznie użytecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart, - liczba rodzin objętych NK, - liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy w rodzinie (spraw zakończonych w wyniku braku zasadności), - liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia postępowania, - liczba zakończonych postępowań poprzez akt 	<p>GOPS-Y, komenda policji, sąd rejonowy, prokuratura.</p>

		oskarżenia/poprzez umorzenie postępowania, - liczba zatrzymań sprawców przemocy. - liczba zastosowanych środków zapobiegawczych.	
3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie oraz programów psychologiczno-terapeutycznych i programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi.	A Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych w relacjach partnerskich, rodzicielskich i dla młodzieży przejawiającej zachowania agresywne. B Realizacja programów terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. C Monitorowanie osób uczestniczących w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych w okresie 3 letnim. D Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie i programów psychologiczno-terapeutycznych.	- liczba realizowanych programów, - liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych, - liczba osób, które uczestniczyły w programach terapeutycznych, - liczba osób, które po ukończeniu programu powróciły do stosowania przemocy.	PCPR, ZI, Służba więzienna, sąd rejonowy, służba kuratorska.

OBSZAR 4: PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH ZADANIA ORAZ PROCEDUR WSPÓŁPRACY

CEL DZIAŁAŃ: Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	A Organizacja lokalnych szkoleń zwiększających kompetencje członków ZI w ramach: - zespołów gminnych,	- liczba szkoleń zorganizowanych dla członków Koalicji,	Członkowie koalicji.

	<ul style="list-style-type: none"> - poszczególnych służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemoc, - członków Koalicji. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń zorganizowanych w gminach dla członków zespołów interdyscyplinarnych - liczba szkoleń zorganizowanych dla poszczególnych służb. - liczba przeszkolonych osób. 	
2. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	A Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in.: superwizji, coachingu, grup wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje prowadzonych form wsparcia, - liczba osób biorących udział w tych formach 	Członkowie koalicji.
3. Usprawnianie procedur interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc oraz programu ochrony ofiar przemocy.	<p>A Wdrożenie jednolitych procedur opracowanych przez Urząd Wojewódzki w Białymstoku dot. pracy ZI i pracy nad ich usprawnianiem.</p> <p>B Udoskonalanie procedur dotyczących pracy z osobą stosującą przemoc.</p> <p>C Usprawnienie procedur wymiany informacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożone procedury, - liczba spotkań poświęconych pracy nad wdrożeniem procedur. 	Członkowie koalicji.
4. Realizacja wspólnych projektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<p>A Współpraca podmiotów wchodzących w skład Koalicji w tworzeniu projektów.</p> <p>B Realizacja projektów w ramach porozumień.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych projektów do realizacji, - liczba projektów przyjętych do realizacji, - liczba zawartych porozumień. 	Powiat, gminy.

XI. Przewidywane efekty realizacji programu

Efekty:

- Zmniejszenie rozmiarów przemocy w rodzinie.
- Poprawa dostępu do informacji.
- Poprawa bezpieczeństwa rodzin.
- Poprawa warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży.
- Podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie.
- Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
- Pogłębienie wiedzy społecznej o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
- Promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.
- Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
- Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.

XII. Źródła finansowania programu.

- Środki budżetowe Powiatu Suwalskiego.
- Środki z budżetu Państwa (programy celowe, dotacje).
- Środki z budżetów gmin /(środki z funduszu alkoholowego...).
- Środki unijne (EFS, Fundusze EOG ...).
- Środki pozabudżetowe pozyskane przez organizacje pozarządowe.
- Sponsorzy i inne źródła dochodu.

XIII. Ewaluacja i monitoring programu.

Realizacja programu będzie podlegała monitoringowi: wskazane podmioty w zakresie swoich kompetencji zbierają dane statystyczne oraz sporządzają cykliczne sprawozdania. Zostaną one ujęte w zestawieniu zbiorczym każdego roku po przekazaniu ich do koordynatora programu. Zebrane dane będą udostępniane na stronie internetowej w formie sprawozdania z realizacji programu.

W oparciu o zebrane dane rokrocznie dokonywana będzie również ewaluacja programu. Ewaluacja ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, jaka skuteczność i efektywność programu oraz wskazać potrzebne zmiany na przyszłość.

Program ma charakter otwarty. Zmieniające się uwarunkowania prawne i organizacyjne mogą wpłynąć na konieczność jego uzupełnienia.